

Ekonomi ve Demokrasi

Jozef Lenart

*Çekoslovakya Komünist Partisi Merkez Komitesi
Prezidyum Üyesi,
Slovakya Komünist Partisi Birinci Sekreteri*

Reel sosyalizmin sosyal-tarihsel pratiği; insanın daha tam ve daha özgür gelişmesi, yaratıcı enerjisinin, yetenek ve becerilerinin yaşama geçirilmesi, kitlelerin gittikçe artan ölçüde kamu işlerinin yönetimine katılması için toplumsal ve ekonomik koşulların sağlanmasının sosyalizmin bir yasası olduğunu göstermektedir. Böylece bu pratik, insancıl ve demokratik düşüncenin en güzel geleneklerini özümseyen komünizm ülküsünün ne denli capcanlı ve bilimsel bakımdan geçerli olduğunu ve doğrudan «insan içeriği»nden ötürü, bir anlamda, hepsinden en önemlisi olan bölgesi alanlarda, sosyalizmin kapitalizm karşısında üstünlüğünü kanıtlamıştır.

Günümüzde sosyalizm koşullarında, bireyin her yönlü gelişiminin sağlanmış olduğunu ve bu gelişimin sosyal-ekonomik koşullarını yaratmaya ilişkin tüm sorunların çözülmüş bulunduğunu ileri sürmek elbette yanlış olacaktır. Sosyalist demokrasi de mutlak bir yetkinliğe ulaşmamıştır. Sosyalist demokrasinin bir an önce ve tam olarak gerçekleşeceğini sanmanın pek akıl kârı olmayacağı yolunda uyarıda bulunan Lenin şöyle diyordu: «Yalnızca sosyalizm kamu yaşamının ve özel yaşamın tüm alanlarında önce nüfusun çoğunluğunu ve sonra da bütünü kucaklayan hızlı, doğru ve gerçek bir kitlese ileri hareketin başlangıcı olacaktır.» (!) Gelişmiş sosyalizmi kurma aşamasında bu süreç özellikle derinleşmekte ve kitlese bir boyut almaktadır.

(!) V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 25, s. 472.

Bu yazının amacı, Çekoslovakya'nın sosyalizm kuruculuğu deneyiminin işçi sınıfı, ekonomi ve demokrasi arasındaki ilişkisinin belirli bir yönünü-lerini ele almaktır.

Münih olayına * dek Çekoslovakya, burjuva demokrasinin en gelişmiş biçimlerinden birini uygulamıştır. Bu, emekçi köylülüğün, zanaatkarların, küçük iş adamlarının ve ilerici aydınların yanı sıra, işçi sınıfının verdiği ardıcıl savaşımın bir sonucuydu. Ülkedeki sınıfsal güçler dengesinin bir yansımasıydı. Ancak canalcı etken, ülkeye, Fransız, İngiliz ve Alman sermayesinin politik, ekonomik ve mali çevrelerine bağımlı olan bir büyük burjuvazinin egemen olmasıydı. İngiliz-Fransız sermayesine yönelimli «Prag Şatosu kanadı» ile Tarım Partisinin temsil ettiği ve Alman sermayesiyle ortaklığa yönelimli mali burjuva çevreleri arasındaki rekabet; burjuva demokrasisini emekçi halkı sömürmek ve kendi mülklerini korumak için kullanan büyük tekellerin bunlar oldukları gerçeğini asla değiştirmedi. Bunların izlediği politikalar, sonunda, Münih'e, faşist işgal kuvvetlerinin ülkeyi köleleştirmesine ve ulusal bağımsızlığın yitirilmesine yol açtı, Çek ve Slovakları fiziksel bakımdan ortadan kalkma tehlikesiyle karşı karşıya getirdi.

Ulusun ve devletin çıkarlarına ihanet etmiş olan burjuva yönetiminin acı deneyiminden sonra, halkımız, Sovyet Ordusu'nun nazizm karşısındaki tarihsel utkularının yarattığı koşullarda, ÇKP'nin etrafında toplandı ve cumhuriyetin yeniden canlanacağı, toplumsal ve ulusal sorunların hakça bir temel üzerinde çözüleceği bir Çekoslovakya için, yeni bir demokrasi için etkin bir savaşıma girişti.

Burjuva ideologlar, çoğu kez, sosyalizmin politik sistemini, özellikle onun yarattığı demokrasiyi insanlık tarihinde kökleri olmayan ve tüm önceki deneyime, «Batı demokrasisi»nin (bununla burjuva demokrasisini kasdederek) tüm beceri ve geleneklerine yabancı bir şeymiş gibi tanıttılar. Sosyalist demokrasinin gelişimini, tüm önceki demokratik kurumların tam ve maksatlı olarak yadsınması ve bile bile yıkılması gibi gösterirler.

Ancak, salt burjuvazi kendi sınıfsal üstünlüğünü korumak için buldu diye burjuva demokrasinin kurumlarını kullanmayı Komünistlerin asla reddetmedikleri iyi bilinir ve bizim politik tarihimiz de bunun bir örneğidir. Marksist-Leninistler, insanın politik ve öteki daimi haklarının sağlanması, ilerici, sosyalist değişiklik için koşulların yaratılması açısından,

(*) Batılı emperyalistlerin, 1938 yılında, Çekoslovakya üzerinde pazarlık etmek ve ülkeyi nazi işgaline sokmak konusunda görüşmek için yaptıkları Münih toplantısına değiniliyor. — çn.

burjuva demokrasisinin, parlamenter sistemin tarihsel gelişme içinde büyük bir ileri adım olduğunu hep savunagelmışlerdir. 1948'in Utkan Şubat'ında doruğuna ulaşan, işçi sınıfı iktidarı uğrındaki belirleyici savaşım döneminde Partimizin stratejisi, güçlü halk eylemlerini, parlamento da içinde olmak üzere, demokratik kurumların kullanılmasıyla kaynaştırmaya dayanıyordu. Ve işçi sınıfı, emekçi köylülük ve halk aydınları ile bağlaşılarak iktidarı kazandıktan sonra, Çekoslovakya'da sosyalizmin politik sistemi kurulurken de genel oy hakkı, temsili organlar, yürütmenin seçimle gelmiş yönetim organlarına hesap vermesi, başkanlık kurumu, vb. gibi demokrasinin sembelleri geliştirildi.

Yine de, sosyalist demokrasinin burjuva demokrasisi koşullarında elde edilen ilerici kazanımları özümsemesi gerçeği, bizce, onun, burjuva demokrasisinin yalnızca iyileştirilmiş bir türü olduğu ya da olması gerektiği anlamına gelmez. Toplumun ileriye yönelik örgütlenmesi savaşımının tarihi, insanı, toplumsal üretim biçimi, mülkiyet ilişkileri ve ulusal gelirin dağılımı köklü bir şekilde değiştirilmeksizin, gerçek halk iktidarını kurmanın olanaksız olduğu sonucuna götürmektedir. Üretim araçları karşısında eşit olmayan bir ilişki, mülkiyet eşitsizliği, iktidarın büyük ölçüde özel mülkiyet sahibi olanların elinde toplanmasına yol açar. Burjuva demokrasisinin eninde sonunda dile getirdiği ve koruduğu işte bu reel iktidardır.

Münih-öncesi Çekoslovakya'da, mali, sınai, ticari ve öteki mülk sahipleri sınıfı, demokratik kurumların, ya da daha doğrusu, bunlarda temsil edilen ilerici güçlerin tüm saldırılarına karşı, üretim alanındaki, yani ekonomideki, toplumsal ürünün dağıtım ve denetim sistemindeki kendi bütünsel nüfuzlarını kıskançlıkla koruyorlardı. Parlamento, tüm tarihi boyunca, ancak birkaç kez bu alana elatmaya kalkışmıştı, o da sadece kapitalist üretim ilişkileri alanında burjuvazinin parlamento dışı sınıfsal iktidar sistemini tehdit etmeyen reformlar uygulamak için. Çekoslovak emekçi halkı, kendi deneyiminden öğrenmiştir ki, «çoğunluğa, sömürülenlere egemen olan sömürücüler var oldukça, demokratik devlet, kaçınılmaz olarak, sömürücüler için bir demokrasi olacaktır.»⁽²⁾

Nazizmin yenilgisinden sonra ülkemizdeki sınıfsal güçler dengesi, emekçi halka burjuvazinin konumlarını önemli ölçüde zayıflatma olanaklarını sağladı. Öyle bir durum ortaya çıkmıştı ki, Klement Gottwald'ın haklı olarak belirttiği gibi, işçi sınıfı henüz yalnız başına, burjuvazi olmaksızın yönetemezdi ve burjuvazi de, işçi sınıfı olmadan yönetemezdi⁽³⁾. ÇKP'nin yönettiği emekçi halk kitleleri öyle bir noktaya ulaştılar ki, bundan daha da ileriye gitmek, ancak, burjuvazinin reel iktidarının ve herşeyden önce de onun ekonomik üstünlüğünün ortadan kaldırılması anlamına gelebilirdi.

(2) V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 28, s. 250.

(3) Bkz. Klement Gottwald, Spisy, c. XII, Prag, 1955, s. 21.

Burjuvazi, yitirdiği konumları geri almak için, karşı-devrimci bir darbe örgütlemeye kalkıştı. Bu kalkışma, işçi sınıfının yönettiği emekçi halk kitlesinin sağlam direnciyle karşılaştı. Kurucu Ulusal Meclis (burada, komünistler aritmetik bir çoğunluğa sahip değillerdi), halkın isteğine uygun olarak, Gottwald'ın önerdiği hükümet programını onayladı. Böylelikle ülke sosyalist gelişme yoluna girdi ve bu geçiş, o zamanki Anayasa'nın tam bir titizlikle gözetilmesiyle, barışçı araçlarla başlatıldı. Demokrasiye karşı saygısızlık gösterenler komünistler değil, burjuvazinin gerici kesimiydi.

1948 Şubatında iktidarı alan işçi sınıfı, bu iktidarı büyük sermayeyi ve bankaları mülksüzleştirmek, fabrikaları ve büyük malikaneleri emekçi halka devretmek için kullandı. Halk iktidarı sağlam bir maddesel temel üzerine, burjuva toplumunda demokrasinin yoksun bulunduğu ve bu olmaksızın da, sonunda eksik, sınırlı ve genellikle lâfta kaldığı bir temel üzerinde oturuyordu. Bu temel, hem politik, hem de ekonomik iktidarın emekçi halkın elinde toplanması için vazgeçilmez bir koşul olan, üretim araçlarının toplumsal mülkiyetidir.

Sosyalizm koşullarında birey kendi politik ve yurttaşlık haklarından çok daha büyük ölçüde yararlanır ve toplumun gelişmesine katkıda bulunabilir, çünkü en başta, tıpkı kitlelerin üretimin yönetimine doğrudan katılma hakkının güvence altına alınmış olması gibi, her türlü ekonomik, toplumsal ve kültürel hakları – çalışma, eğitim, dinlenme, sosyal güvenlik hakkı – gerçek anlamıyla uygulamada sağlama bağlanmıştır. Burjuva demokrasisi, nüfusun önemli bir kesimi için, dirimsel önem taşıyan bu hakların birçoğunu sağlayamaz ve aynı ölçüde de, bunun ta temellerini aşındıran süreçleri engelleyemez. Ekonominin bunalımlı gelişimi, işsizlik (1978 başlarında, gelişmiş kapitalist ülkelerde 17 milyon işsiz vardı), artan toplumsal eşitsizlik (Birleşik Amerika'da, en zengin ailelerin % 20'si ulusal gelirin % 41'inden fazlasına elkoymakta, oysa, ulusal gelirden en yoksul ailelerin % 20'sinin payı % 5,4'ü aşmamaktadır), politik yaşamdaki ahlâksızlık, işten kaytarma bunun tanıtıdır.

Hangi sınırlar ötesinde sosyalizm için sürekli savaşımın evrimci değil, devrimci değişiklikler gerektirdiğini tanımlamanın hâlâ önemli olduğuna inanıyoruz. Gerçekte bu sorun, bir anlamda, daha da güncel bir duruma gelmiştir.

En başta kendi tarihimiz ve ayrıca kimi ülkelerde son yıllarda göze çarpan olaylar, bunalımlı durumlarda gelişmeleri kendi yararına bir yola sokamayan burjuvazinin demokrasiyi ciddi olarak kısıtlama ya da kabaca çığnemeye başvurduğunu ve faşizan ya da açıkça faşist rejimler kurduğunu göstermektedir. İşçi sınıfı ve bağlaşıkları, demokratik kurumlar eliyle, tekellerin ve kapitalist toplumun egemen çevrelerinin dirimsel çıkarlarını tehdit etmeye başlar başlamaz, bunlar, ilerici güçlerin etkisini

engellemek için elindeki tüm ekonomik, politik ve ideolojik araçları harekete geçirmektedirler.

İkincisi, kimi kapitalist ülkelerde, demokrasi ve sosyalizm için savaşılan ilerici güçlerin konumlarının pekişmesi ve onların politik kazanımlarının genişlemesi, tekelci sermayenin anti-demokratik gösterilerinin yoğunlaşmasıyla atbaşı gitmektedir. Bunun örneği, kapalılığa, yürütme gücünün seçimle gelmiş iktidar organlarından artan ölçüde bağımsızlaşmasına (ki bunun anlamı, yürütmenin, gittikçe daha sıkı ve doğrudan biçimde, tekelci burjuvazi ve teknokratik bürokrasi ile bağlanmasıdır) yönelik eğilimdir.

Üçüncüsü, bellibaşlı kapitalist ülkeler tekelci burjuvazisinin taktiklerinde yeni öğelere, yani tekelci burjuvazinin temsilcilerinin kendi uluslararası toplantılarında eşgüdümlü öneriler hazırlayıp sonra da bu önerileri kendi ülkelerinde ulusal iktidar organlarının faaliyetine temel yapmak için belirli etki kanalları arayarak yeni bir yönetim mekanizması kotarmaya kalktıklarına tanık oluyoruz.

Biz, Çekoslovak komünistleri, bugün bile burjuva demokrasisinin çerçevesi içinde bir reformlar politikasıyla yetinerek halk iktidarını kurmanın olanaksız olduğuna inanıyoruz, çünkü burjuva demokrasisi emekçi halkın genel olarak kamu işlerinin ve özel olarak da ekonomik işlerin yönetimine katılmasına kesin sınırlamalar getirir. Bizim deneyimimiz ve sosyalist yolda ilerleyen öteki kardeş halkların deneyimi, görevin, üretim araçlarının toplumsal mülkiyetine dayanan ve kitlelerin, toplumun ve bireyin ilerlemesi için geniş olanaklar açan bilinçli tarihsel yaratıcılığa katılımını sağlayan yeni tür bir demokrasi geliştirmek olduğunu ortaya koymaktadır.

Sosyalist Devlet ve Demokrasi

Sosyalist devrimden bu yana, sosyalist devlet, ülkemizde yeni toplum kuruculuğunun ana aracı olmuştur. Sosyalist devlet, kitleler tarafından, sosyalist üretimin planlı yönetimi, çalışma ve tüketim ölçüsünü hesaplama ve denetleme için bir araç olarak yaratılmıştır. Sosyalist devlet, kültürel ve eğitsel işlevleri yerine getirir, uluslararası alanda ülkemizin ulusal çıkarlarını ve sosyalist topluluğun ortak çıkarlarını savunur, emekçi halkın egemenliğini, bağımsızlığını ve sosyalist kazanımlarını güvenilir bir biçimde korur. Bu işlevler, üretim araçlarının kolektif sahibi işçi sınıfı ve öteki emekçi halk adına ve namına, sosyalist devletimiz tarafından yerine getirilir, çünkü sosyalizm tüm sınıfların ve toplumsal tabakaların temel çıkarlarını birleştirir ve kitleler ile devlet arasındaki tüm yabancılaşma nedenlerini giderek ortadan kaldırır.

Devletimizin gücünü kullanarak, ekonomik, toplumsal, politik, kültürel ve öteki alanlarda sosyalizmin temellerinin kurulmasıyla bağlantılı koca bir dizi tarihsel sorunları çözümledik ve gelişmiş sosyalizmi kurma yolun-

da ilerliyoruz. Devletimizin sosyal-ekonomik gelişim göstergeleri bunun başlıca kanıtıdır. Halkımızın 1948 Şubatındaki utkusundan beri geçen otuz yıl içinde toplumsal ürün yedi kat ve ulusal gelir de 5,5 kat artmıştır. Dinamik ekonomik gelişme, işsizliğe son vermiştir. Emekçi halkın kişisel tüketimi dört kat artmıştır. Tüm ya da yaklaşık tüm sağlık, eğitim, sosyal güvenlik, kültür, vb. harcamalarını karşılayan toplumsal tüketim fonları, emekçi halkın yaşam düzeyini yükseltmede gittikçe artan ölçüde bir yer tutuyorlar.

Ülkemiz halklarının tarihi, gerçek demokrasinin ölçütlerinden birinin, onun, milliyetler sorununu çözme yeteneği olduğunu göstermiştir. Egemen çevrelerin, Slovak halkının ulusal varlığını yadsıdığı, Slovak topraklarının ekonomik geriliğini sürdürmeye çalıştığı ve değişik milliyetlerin emekçileri arasına ayrılık tohumları ektiği burjuva Çekoslovakya'da tam haklar, reel özgürlükler, reel birey hak ve özgürlüklerinden söz edilemezdi. Ancak sosyalizm, ülkemizde milliyetler sorununun çözümünü sağladı. ÇKP'nin ve Çekoslovak devletinin bu alandaki politikası SBKP'nin ve Sovyet devletinin deneyiminden, ulusal ilişkiler alanındaki gerçek demokrasinin ulusların politik ve ekonomik eşitliğinde yattığı yolundaki Leninist önermeden hareket etmiştir ve hâlâ da hareket etmektedir.

Bu politikanın işlerlik ve geçerliliği, günümüz Slovakya'sında, onun hızla gelişen sanayi ve tarımında, yüksek kültür, eğitim ve gittikçe artan yaşam düzeyinde ortaya çıkmaktadır. Slovakya'nın sanayi üretimi, savaşöncesi döneme göre kırk kat ve tarımsal üretimi de iki kat artmıştır. Slovak insanının ortalama yaşam beklentisi 1945'den bu yana üçtebirden çok artmıştır. Cumhuriyet halkının yaklaşık üçteikisi, son otuz yılda yapılmış konforlu apartman dairelerinde yaşamaktadır. Şimdi 45.000 kadar bilim adamı ve uzman, devrimöncesi Slovakya'da hiç olmayan araştırma ve geliştirme kuruluşlarında çalışıyor.

On yıl önce kabul edilmiş olan devletimizin federal yapısı, Çekoslovakya halklarının birliğini sağlamlaştıırıyor. Bu, Çeklerin, Slovakların ve ülkemizin öteki milliyetleri üyelerinin ulusal çıkarlarının ÇSC'nin (Çekoslovakya Sosyalist Cumhuriyeti'nin) genel çıkarlarıyla uyumlu bir biçimde kaynaşmasını sağlamaktadır.

Bugün, Çekler, Slovaklar ve ülkemizin öteki etnik grupları arasındaki ilişkilerin gerçek, kardeşçe ilişkiler ve en yakın işbirliğine dayandığını söylemek için her nedene sahibiz. Bu bağlar her zamankinden daha sağlamdır. ÇKP, Marksist-Leninist teoriye uygun olarak, hem Çekoslovakya halklarının ilerlemesini, hem de onların giderek yakınlaşmasını, öteki kardeş ülkeler halklarıyla sosyalist enternasyonalizm ilkeleri üzerinde sıkı dostluk ve işbirliğini sağlamayı amaçlayan bir politika izliyor.

1971'deki 14. Parti Kongresi'nde, ÇKP MK Genel Sekreteri Gustav Husak, Çekoslovakya devleti, «işçilerin, köylülerin ve öteki emekçi halkın

sınıfsal iktidar aracı işlevini yerine getiriyor ve giderek, örgütsel, ekonomik, eğitsel, kültürel, savunma ve tüm öteki alanlardaki çalışma yöntemlerini yetkinleştiriyor. Toplumun her yönlü gelişim dövasındaki görevini yerine getirebilmesi için Çekoslovak sosyalist devletimizi güçlendirecek ve onun çeşitli bileşke ve işlevlerini yetkinleştireceğiz» diyordu.

Deneyimimiz, aynı zamanda, sosyalist devleti güçlendirme ve yetkinleştirmenin hiç de kitlenin kamu işlerinin yönetimine katılmasını kısıtlama anlamına gelmediği sonucunu doğurmaktadır. Kitlelerin, her düzeyde kamu yaşamının her yönünde karar almaya daha geniş ölçüde katılması, hem devlet iktidarının demokratik ilkelerinin derinleştirilmesi ve halkın devletinin kendini yönetimi olarak betimlenebilecek olan şeyin yetkinleştirilmesiyle ve hem de giderek halkın doğrudan kendi kendini yönetim organlarını oluşturmakla sağlanıyor. Burada, Marks'ın «devlet gücünün toplum tarafından yeniden emilmesi» olarak betimlediği, toplumun ve devletin giderek yaklaşması sürecini görüyoruz.

Kuşkusuz, bu karmaşık ve uzun bir süreçtir. Sosyalist devlet ve toplumun tüm politik örgütlenmesi komünist toplumsal kendi kendini yönetime dönüşmeden önce birçok ara ve geçiş biçimleri ortaya çıkacak ve kuruyup gidecektir. Bu nesnel bir süreçtir. Bu ne yapay biçimde zorlanabilir ne de engellenebilir. Ama bugün bile, bizce, bu süreçteki canalcı eğilim berraklaşmıştır. Bunu, bir yandan, sosyalist devletin rolünü ve işlevlerini yetkinleştirmekte ve öte yandan da, yönetim alanı da içinde olmak üzere, sosyalist demokrasiyi sürekli olarak genişletmek ve derinleştirmekte görüyoruz.

1977'deki 15. Parti Kongresi'nde, Gustav Husak'ın, «işçilerin, köylülerin ve aydınların, tüm emekçi halkın sınıfsal bağışıklığının, halklarımızın ve etnik gruplarımızın uluslararası topluluğunun politik anlatımı» olarak tanımladığı Ulusal Cephe bu süreçte büyük bir rol oynamaktadır. Dallı-budaklı bir üye örgütler ağı, Ulusal Cephe'nin, yurttaşların çok çeşitli ilgi, çalışma ve girişimlerini gerçekleştirme ve onların kamu işlerinin yönetimine katılma koşullarının tümünü sağlamasına olanak vermektedir. Altı milyon üyeye sahip sendikalar, Sosyalist Gençlik Birliği, öteki kitle örgütleri ve komünist olmayan dört parti (1948 Şubatında bu partiler sosyalist gelişme yolunun sağlam taraftarı olarak ortaya çıktılar) yoluyla, hemen hemen her Çekoslovak Sosyalist Cumhuriyeti yurttaşı kendi hak ve özgürlüklerinden reel yararlanma olanağına sahiptir. Bu örgütler aracılığıyla, nüfusun yarısından fazlası, aktivistler ve görevliler olarak kamu işlerinin yönetiminde yer almaktadır. Ulusal Cephe, ÇKP'nin geliştirmeye ve yetkinleştirmeye devam ettiği geniş bir sosyalist demokrasi platformudur.

Ulusal Komiteleri sosyalist demokrasideki önemli bir etmen olarak görüyoruz; her köyde, kazada ve bölgede halk iktidarı bunlar aracılığıyla yürütülüyor. Halkın yaşamıyla bağlantılı herşeyden bunlar sorumludur,

yeterli yetkilerle donatılmışlardır, gerekli fonlara ve yönetsel haklara sahiptirler.

Federal ve cumhuriyet bütçelerindeki tahsisatın yaklaşık % 38'i Ulusal Komitelere ayrılmaktadır. Bu komiteler eğitim alanında inşaat yatırımlarına ayrılan sermayenin % 80'ini, sağlık alanında % 90'ından fazlasını ve kültürde de yaklaşık % 80'ini bu fonlardan çekerler. Şimdiki durumda, Ulusal Komiteler'de çalışan 200.000 vekil vardır ve ayrıca 500.000 yurttaş da bunlara bağlı çeşitli komisyonlarda yer almaktadır.

Partimiz, bellibaşlı Parti ve hükümet organları ile emekçi halk arasındaki danışma mekanizmasını genişletme ve yetkinleştirme gereğine özel bir önem veriyor. Bunu, sosyalist demokrasinin kilit bir özelliği olarak görüyoruz. Güvenle söylenebilir ki, son yıllarda, kamu yaşamımızda önem taşıyan tek bir konu bile, önce, işletme personelinin ve sendika örgütlerinin toplantılarında ve kitlesel iletişim araçlarında tartışılmaksızın, öteki örgütlere ve komünist olmayan partilere danışılmaksızın, karara bağlanmamıştır. Dahası, bu tartışmalar açık, yaratıcı bir görüş değiş tokuşu, eleştiri ve özeleştiri ruhunda yapılır; emekçi halk görüşlerini somut ve işkolları biçimde ortaya koyar ve birçok değerli önerilerde bulunur. Bu tartışmaların sonuçları Parti kongrelerinin ve kamu örgütleri kongrelerinin belgelerinde kaydedilmiş yasama organları ve hükümet tarafından gözönüne alınmıştır.

Bilindiği gibi, sosyalizm kuruculuğunda ve onun politik sisteminin oluşturulmasında, her zaman hemen doğru çözümler bulmuş değiliz. Hatalar yaptık. Ve bu, zaman zaman, ciddi güçlüklerle ve çatışmalara yol açmıştır. Bugün bile, sosyalist demokrasi kuruculuğuyla ilgili tüm sorunları çözmüş değiliz. Bu yüzden de, kitlelerin eğitilmesinde ve onların politik faaliyetlerinin canlandırılmasında, özgürlük ile sorumluluk, haklar ile ödevler arasındaki ilişkiyi açıklamakta daha da ısrarlı olmanın son derece önemli olduğu düşüncesindeyiz. Bizim görüşümüz odur ki, temsili ve doğrudan demokrasinin yeni biçimlerini aramakla birlikte, halihazırda oluşmuş ve değerini ortaya koymuş halk iktidarı kurumlarının etkin bir şekilde işlemesini sağlamak ve bunların sundukları olanaklardan tam olarak yararlanmak da zorunludur. Bürokratik uygulamaları ve eleştiri bastırma girişimlerini dizginlemeye ve kitlelerin inisiyatifine karşı edilgen tavırlara bir son vermeye devam etmek zorunludur. Ama politik sistemimizin genel çizgisi demokrasiyi derinleştirme ve genişletme yönündedir. Bunun biricik doğru çizgi olduğuna inanıyoruz.

Ekonomik Yönetimde Demokrasi ve Merkeziyetçilik

Partimiz, kitleleri her düzeyde – fabrika düzeyinden bir bütün olarak ulusal ekonomiye dek – ekonomik yönetime çekmek için özel bir çaba

harcamaktadır. Günümüzde demokrasinin bu yönünün önemi, kapitalist ülkelerde, yönetime katılma ve «ekonomik demokrasi» konusunda sürüp giden politik savaşımdan ve ideolojik ve teorik tartışmadan, ilerici güçlerin kitlelerin demokratik yönetimini, işçi denetimini sağlama çabalarından, vb. değerlendirilebilir. Bu savaşım, politik alanda ilân edilen demokratik ilkeler ve normlar ile, ekonomik alanda büyük kapitalistlerin ve teknokratik bürokrasinin yararlandığı hemen hemen sınırsız kararalma özgürlüğü arasındaki uçurumdan (ki, emekçi halk giderek daha fazla bunun bilincine varmaktadır) ileri geliyor; burjuva devletin ekonomik politikasının tekelci sermayenin çıkarlarını yansıtmışından ileri geliyor.

Sosyalizmde, kapitalizmde olduğu biçimiyle, yönetime katılma, «ekonomik demokrasi» sorununun olmadığı fikrindeyiz. Üretim araçlarının toplumsal mülkiyetini getiren, devletin ekonomik yönetimini kitlelerin çıkarına uygun olarak ve onların katılımıyla örgütleyen ve giderek ekonomik yaşamdaki demokrasiyi geliştiren sosyalizm bunu çözmüştür. Bu nedenle, inanıyoruz ki, reel sosyalizm ülkelerinde politik demokrasinin ekonomik demokrasiyle tamamlanması ve merkezi devlet planlamasının «ekonomik iktidar üzerindeki denetimin demokratik biçimleri»yle karşı karşıya getirilmesi lehindeki savlar, yalnızca, bizim bu alandaki sorunlarımızın anlaşılmasına yardım etmemekle kalmaz, aynı zamanda da, gerçekte, bunları yanlış ortaya koyar.

Ekonomik yönetim de içinde olmak üzere, yönetime kitlelerin katılımını nasıl yetkinleştirmek gerektiği, ayrı bir sorundur. Partimiz, sosyalist toplum geliştikçe, bu araçların belirli değişikliklere uğradığını ve daha da önemli bir içerik kazandığını savunmaktadır. Bugün yönetimin bu yeni içeriğinden kaynaklanan ana sorun, bilimsel ve teknolojik devrimden ileri gelmektedir. Bu, kitlelerin yönetime katılma olanaklarının daralması anlamına mı gelir? Demokrasiyi politik alanla sınırlandıranlar ve, sözkonusu kurumların hızlı ve etkin çalışma yeteneğine zarar vereceğini söyleyerek, bunu yönetim, eğitim ve sağlık bakımı alanında kabul etmeyenler acaba haklı mıdır?

Partimizin deneyimi, bizleri, bu her iki soruya da olumsuz bir yanıt vermeye yöneltmektedir. Her yurttaşın toplumsal işler ve devlet işleri üzerinde karar almaya katılma hakkının kullanılmasının sosyalizmin gelişiminin güçlü kaynaklarından biri olduğunu yaşam doğrulamıştır. Ancak, katılma hakkını reel ve etkin katılma haline getirmek için, uzmanlık bilgisi, deneyim ve yetkinlik gerçekten zorunludur. Olgun bir dünya görüşü, politik yetişmişlik ve yüksek düzeyde bir kültür de gereklidir. Nesnel koşulların kitleleri yönetime çekmeye özellikle elverişli olduğu gelişmiş sosyalizm kuruculuğu aşamasında iki görev öncelik kazanmaktadır: Kitleleri yönetme çalışması içinde eğitme ve yetiştirme, ve onların yönetime katılması için en etkin biçimleri bulma. Bu, Parti'nin, devletin ve bir bütün olarak top-

lumun planlı örgütsel ve eğitsel çalışma yapmasını gerektirmektedir. Ve bu, Lenin'in koyduğu gibi, «giderek daha çok sayıda yurttaşı ve sonra da, her bir yurttaşı, devleti yönetme yükümlülüğündeki paylarını doğrudan ve günü günlüğüne yerine getirmeye sistemli bir şekilde çekme» ⁽⁴⁾ tarihsel görevini başarmanın biricik yoludur.

Kitleleri yönetime çekme konusundaki bizim uygulamamız, bunu, yönetici personeli giderek ortadan kaldırma ve genel olarak, yönetimde merkezîyetçilik ilkesini yoketme politikası olarak görmenin yanlış olduğunu göstermektedir. Hayli örgütlenmiş büyük ölçekli üretim; işi, ekonominin, bir bütün olarak toplumsal organizmanın dinamik işlemlerini sürdürmek olan kalifiye uzmanları, profesyonelleri gerektirir. Kitleleri yönetime çekmek, bizce, onları hesap sorma, denetleme, vb. işlevlerini yani, demokratik denetim işlevlerini yürütmeye sevk etmek anlamına gelir. Emekçi halka, hem devletle ilgili hem de yerel tüm konularda, fabrikalarda, bürolarda, vb. olup biten herşey hakkında hızlı ve düzenli bilgilenme (enformasyon) sağlamanın ve kararlar hazırlarken onlarla sistemli danışmalar yapmanın, bu işlevin etkin bir şekilde yerine getirilmesi için mutlak olarak zorunlu bir koşul olduğuna inanıyoruz.

Yönetim çalışmasının uzmanlaştırılmasını giderek daha çok sayıda emekçinin yönetime katılmasıyla kaynaştırmanın diyalektiği, gördüğümüz gibi, ikili bir sorunu yavaş yavaş çözmekte yatmaktadır: Kitlelerin demokratik denetiminin, çeşitli yönetsel işlevlere uygun düşen daha çeşitli biçimlerini araştırmak ve, sosyalist toplumdaki ana örgütlenme ve yönetim ilkesi olarak demokratik merkezîyetçiliği yetkinleştirmek.

Demokratik merkezîyetçilik ilkesinin özü; emekçi halkın tam iktidarının, onların her alandaki inisiyatifinin, yönetici organların ve önderlerin seçimle gelmesinin ve bu organların kitlelere hesap vermesinin merkezîyetçilikle, tek merkezden yönetimle, bireysel sorumluluk ve sıkı disiplinle kaynaştırılmasında, demokrasinin bu ayrılmaz birliğinde yatmaktadır. Bu, sosyalist toplumun doğasında zaten vardır. Lenin, bu ilkenin ekonomik yönetimde kilit bir önem taşıdığına inanıyordu. O, aynı zamanda, demokratik merkezîyetçiliğin hiçbir şekilde rutincilikle, mutlak merkezîyetçilikle ilgisi olmadığı yolunda uyarıda da bulunmuştur. ⁽⁵⁾

Üretimde, özellikle işletme düzeyinde demokrasi, kitlelerin ekonomik ve toplumsal konularda karar almaya daha büyük ölçüde katılmasını sağlayan ekonomik yönetim alanındaki demokrasinin önemli bir gelişim çizgisidir. Üretim ekibi, ekonomik görevlerin başarıldığı ve toplumsal ve ideolojik görevlerle kaynaştırıldığı ve, işçinin, planın yerine getirilmesi,

⁽⁴⁾ V. I. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 27, s. 156.

⁽⁵⁾ Bkz. V. I. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 27, s. 208.

bilimsel standartlara ve üretim ilkelerine bağlılık konusunda içten bir kişisel sorumluluk duygusu ve bilinçli bir disiplin kazandığı temel birimdir.

Bugün ülkemizde, işletme, üretim ekibi düzeyinde, kitlelerin yaratıcı emeği ve politik faaliyeti emekçi halkın işletmenin ekonomik faaliyetini denetlemeye (üretim konferansları, tartışmalar, üretim planlarının yerine getirilmesi, vb. yoluyla) katılması, sosyalist yarışma, hızlı teknolojik ilerlemeye, emeğin bilimsel örgütlenmesine, rasyonalizasyona ve buluşçuluğa ve nihayet toplumsal planlamaya katılma gibi biçimler alıyor. Aşağıdaki olgular, düşmanca propagandanın iddia ettiği gibi, bu katılmanın lafta kalmadığını, emekçi halkın dirimsel bir davası olduğunu doğrulamaktadır. 1977'de, onmilyonlarca insan işletmelerdeki üretim konferanslarına katıldı (yani, gerçekte, her işçi birkaç kez bunlara katıldı). Bu konferanslarda, % 70'i gerçekten kullanılan onbinlerce öneri ileri sürüldü. Toplam bir milyon kişiyi bulan yaklaşık 78 bin ekip, sosyalist çalışma ekibi adı altında yarışmaya katılmaktadır. Onbinlerce yurttaş, halk denetim organlarının çalışmasına katılıyor.

Ülkemizde sosyalist bir toplumun yaratılması, Çekoslovak komünistlerine, demokratik merkezîyetçilik ilkesini uygulamada başlıca, ama aynı zamanda da en güç şeyin merkezîyetçiliğin ve demokrasinin optimal bir kaynaşımını sağlamak olduğunu göstermiştir. Sonul çözümlemede, bu kaynaşımı, belli bir aşamada ulaşılmış olan üretimin toplumsallaşma düzeyi, toplumsal ilişkilerin olgunluk derecesi, toplumun moral ve politik birliği ve tarihsel koşullar belirlemektedir. Kendi deneyimimizden biliyoruz ki, aşırı merkezileştirme ekonomik gelişme üzerinde kötü bir etki yapar. Edilgenliğe ve inisyatif yoksunluğuna yol açar ve bürokratik yöntemleri besler. Ama aynı zamanda, ekonomide ve bir bütün olarak toplumsal yönetimde merkezi planlama ilkesi ortadan kaldırıldığı zaman neler olduğunu da kendi gözlerimizle gördük. 1968-69'da demokratik merkezîyetçiliği ve merkezi planlamayı ekonomimizden atma çabası, ona büyük zararlar verdi.

ÇKP, gelişmiş sosyalizm kuruculuğu aşamasında ekonomik yönetimi yetkinleştirmekle bağlı sorunlarla uğraşırken, demokratik merkezîyetçilik ilkesinin sosyalist ekonomik gelişmenin temeli olarak kaldığı olgusundan hareket etmektedir. Ancak üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti temelinde mümkün olan, ekonominin merkezi planla yönetimi; pazarın kendiliğindenliğini dizginleyen ve, tüm sınıfların ve tabakaların, tüm bölgelerin ve ulusların ve bir bütün olarak toplumun çıkarlarını gözönüne alarak, bilimsel bir temelde ekonomik ve toplumsal gelişme sağlamaya olanak veren araç olarak kaldığı ölçüde, sosyalizmin en büyük kazanımlarından biridir.

Aynı zamanda, sosyalist ekonomi, üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti bağlamı içinde yeni bir içerik kazanan meta-para ilişkilerinin kulla-

nımına da dayanır; sosyalist ekonominin yönetimi, değer yasası da içinde olmak üzere, sosyalizmin nesnel ekonomik yasalarının optimal kullanımını ve bunlar konusundaki bilgiyi dışalamaz, gerekli kılar. Bu yüzden, şimdi, bizim kimi üretim kombinalarımız, ticari işletmelerimiz, temel araştırma ve araştırma-geliştirme örgütlerimiz, ekonomik faaliyetin planlı rehberliği mekanizmasını iyileştirmeyi ve üretimin kalitesini ve verimini artırmayı planlayan bir önlemler sistemini denemektedirler. Sorun, işletmelerin çalışmasının sonuçlarını daha tam ve daha nesnel olarak hesaplamak, bilimsel ve teknik ilerlemeyi hızlandırmak ve, yöneticilerin ve çalışanların çabasını yatırımı daha üretken kılmak, ham ve öteki maddeleri ve enerjiyi daha tutumlu kullanmak, sabit varlıklardan gelen gelirleri artırmak ve çıktının kalitesini sürekli iyileştirmek gibi canalcı ekonomik görevler üzerinde toplamak için, daha etkin bir ekonomik kaldıraçlar, normlar ve itkililer sistemi bulmaktır. Bu sistem, plan ereklere ulaşmakta işletmelerin ve onların personelinin rolünün daha da artırılmasını ve onların inisiyatifinin esinlendirilmesini gerektirmektedir.

Sosyalist politik sistem ancak demokrasinin daha da derinleştirilmesi ve genişletilmesi yönünde gelişebilir. Gördüğümüz gibi, Komünist Partisi bu süreçte kilit bir rol oynuyor. Bu, hem yönetim organlarının rehberliği konusundaki özgül parti yöntemleri için, hem de kitlelerin yaratıcı faaliyetini esinlendirmek ve onları toplumun ve devletin yönetimine çekmekte Parti'nin yürüttüğü çalışma için geçerlidir.

Ülkemizde sosyalist gelişmenin deneyimi, ÇKP'nin sosyalist demokrasinin her zaman başlıca güvencesi ve taşıyıcısı olduğuna bizleri inandırmaktadır. Onun ülkeyi ve toplumu yönetmekteki artan rolü, yalnızca gidecek artan bir şekilde tamamlanan görevlerle değil, aynı zamanda, onun tüm üyelerinin ve örgütlerinin canlı faaliyetleriyle de belirlenmektedir. Bu yüzden, ÇKP Merkez Komitesi'nin Parti içi yaşamı yetkinleştirme, Parti içinde demokrasiyi geliştirme ve tutarlı bir şekilde Leninist çalışma yöntemlerini kullanma konusundaki ısrarı olağanüstü bir önem taşımaktadır. Bu yöndeki gelişme, ÇKP'nin 15. Kongre kararlarının başarıyla yerine getirilmesinde ve sosyalist toplumumuzun her yönlü gelişiminde görülmektedir.

Güney Afrika: Yükselen Devrim

Yusuf Dadoo

Güney Afrika Komünist Partisi Başkanı

Haziran ayı, ezilen Güney Afrika halklarının ırkçılığa ve ayrımcı sultaya karşı, ulusal ve toplumsal kurtuluş için verdiği savaşımın tarihindeki iki önemli olayla damgalanmıştır. 16 Haziran, ırkçı Güney Afrika'daki devrimci savaşımı yeni ve daha yüksek bir düzeye yükselten yiğit Soweto ayaklanmasının ikinci yıldönümüydü. 26 Haziran ise, bütün ülkede, Komünist Partisi ve öteki ulusal örgütlerle bağlaşıp Afrika Ulusal Kongresi'nin kabul ettiği 1950 yılından bu yana her yıl Güney Afrika'nın Özgürlük Günü ⁽¹⁾ olarak anılır. Bugün halkımız, ırkçı rejimin terörcü yönetimine karşı, düşen kahramanlara ve Vorster'in zindanlarında çürütülenlere boyun borcunu ödemenin yol ve araçlarını bulmakta ve sonul utku kazanılana değin, bu savaşımı amansızca sürdürme konusundaki kararlı tutumunu bir kez daha doğrulamaktadır.

Soweto'daki ilk atışlardan bu yana binlerce insanımız öldürüldü, sakatlandı, tutuklandı ve işkence gördü. Her geçen gün, ırkçı yöneticilerin, en barbarca baskı ve köleleştirme suçları işlemek bakımından bitmez tükenmez görünen yeteneğinin tanıtılarını ortaya koymaktadır. Ama Soweto caddelerinde ve öteki varoşlarda akan kanlar, halkımızın her cephede direnişi yoğunlaştırma azmini artırmıştır. Savaş ateşleri içinde halk büyük bir yaratıcılık ve beceriklilik göstermiştir. Polis araçlarına pusu kurdular, farklı türden barikatlar yaptılar, ev yapımı bombalar imal ettiler ve ayrımcılığın kurumsal simgelerine karşı iyi planlanmış eylemler yürütüler. Düşmanın, halkı teslim olmaya sevketmeyi başaramadığı açıktır. İnisiyatif, amansız bir şekilde halkın ve onun kurtuluş örgütlerinin eline geçmiştir.

Ulusal kurtuluş devrimleri bir yandan, belli ulusal özgüllüklerle, öte yandan da, yer aldıkları tarihsel evrenin, dünya çapında kapitalizmden sosyalizme geçiş evresinin doğası ve içeriğiyle diyalektik olarak bağlıdır. lar ve bununla belirleniyorlar. Kapitalist dünyayı sarsan derin sosyalekonomik bunalıma karşılık, sosyalist dünyanın ve özellikle, özgürlük ve demokrasinin büyük dayanağının, Sovyetler Birliği'nin bu devrimler üzerindeki giderek artan ekonomik, politik ve moral gücüne ve etkisine tanık oluyoruz.

Yumuşama ve barış içinde yanyana yaşama süreci, etkisi bakımından giderek daha kapsamlı bir duruma geliyor. Bu koşullar altında kıtamız halkları, emperyalizmin konumlarına karşı baskı yapmakta yeni başarılar

(1) 26 Haziran 1950, o yılki büyük ve barışçıl 1 Mayıs gösterisine ateş açan ırkçı rejimin eylemine karşı bir protesto günü haline geldi.

kazanmışlardır. Angola ve Mozambik'teki gelişmeler Güney Afrika'daki jeopolitik durumu değiştirmiş ve Namibia, Zimbabve ve Güney Afrika'nın ezilen emekçi kitlelerinin savaş moraline ve savaşkan ruhuna ölçülemeyecek bir güç katmıştır. Angola ve Mozambik'in devrimci güçleri, gerçek özgürlük ile baskı, halk iktidarı ile ayrıcalıklı bir azınlığın, emperyalizmin ve yenisömürgeciliğin kuklalarının yürüttüğü iktidar arasındaki farkı odak noktasına getirmişlerdir. Onların verdiği örnek, kuşkusuz, kendilerine mahut «iç çözüm»ü dayatma çabalarını püskürtmekte olan Namibia ve Zimbabve halkları için bir esin kaynağı olacaktır; bu «çözüm», gerçekte, bu ülkelerin denetimini Beyaz azınlığın elinde bırakacak olan, ırkçı yöneticilerle yenisömürgeci bir anlaşmadır. (2)

Dünya çapındaki devrimci, ilerici ve demokratik güçlerin Namibia ve Zimbabve halklarının gerçek sözcüsü olan SWAPO ile Yurtsever Cephe'nin etrafında toplanmaları zorunluktur. Herşeyden önce, Namibia'da, Zimbabve'de ve kuşkusuz, ırkçılığın, yenisömürgeciliğin ve emperyalizmin Afrika kıtasındaki dayanağı olan Güney Afrika'da gerçek halk iktidarını engellemeye bakan dünya emperyalizminin entrikalarını yenilgiye uğratmak için elimizden gelen herşeyi yapmalıyız.

Böylesi bir devrimci dönüşümün ülkemizde yer almasını engellemek çabasıyla emperyalistler, her türlü reformist reçeteyi önermekte son derece etkin davranıyorlar. Hem ABD emperyalizmi, hem de Güney Afrika'daki ırkçı rejim temel bir amacı – Güney Afrika'da kapitalizmi korumak – paylaşmaktadırlar, ama bunun en iyi nasıl başarılacağı konusunda ayrılıyorlar. Vorster, sınırlı görüntü değişiklikler yaparak, Güney Afrika'daki devrimci dalgayı çok yavaş bir tempoda tutabileceği şeklinde yersiz bir inanca – somut gerçeklikten çok isteğe dayanan bir inanca – sahiptir. Öte yandan, emperyalist güçler, ırkçı rejimin, elbette Güney Afrika'nın sosyal-ekonomik sistemini koruyarak, kimi ırkçı yapıları sökmekte daha hızlı hareket etmesini, Siyah orta tabakanın kimi kesimlerine de bu sistemde bir yer vermesini istiyorlar.

Onlar, ırkçı rejimi açıkça desteklemenin Afrika'daki emperyalist ve tekelci çıkarları tehlikeye düşürdüğünü kabul etmektedirler. Bu yüzden, Carter, kendi küçük «Afrika Seferi» sırasında, Nijerya'da demagojik bir şekilde, kendisinin Güney Afrika'nın «kötü ve ezici ayrımcılık sistemini» ortadan kaldırmakta kararlı olduğunu iddia etti. Yenisömürgeciliğin ta temelleriyle çelişeceği için, ABD emperyalizminin Beyaz azınlıktan ezilen Siyah çoğunluğa yönelik anlamlı bir politik ve ekonomik iktidar kayması için çalışması elbette olanaksızdır. Demagoji, politik manevralar ve taktik düzeltmeler Güney Afrika'nın ezilen kitlelerini aldatamayacaktır.

(2) Ayrıntılar için bkz.: Sam Nujoma ve Joshuo Nkomo ile görüşmeler, BSS, Şubat 1978. Güney Afrika ırkçı yöneticilerinin yeni bir canice eylemi, 1978 Mayıs'ında, çoğu kadın ve çocuk olan yüzlerce Namibialı göçmenin öldürüldüğü, Angola'ya karşı bir saldırı oldu.

Emperyalist güçler, kendi gerçek niyetlerini gizlemek için, anti-komünist, anti-Sovyet kampanyalarını hızlandırıyorlar ve, bizim savaşımızı destekleyen dünya çapındaki ilerici ve demokratik güçlerin yanısıra, ulusal kurtuluş hareketini de bölmek için ellerinden geleni yapacaklardır. Emperyalistler, Güney Afrika'daki ve öteki Afrika ülkelerindeki devrimci hareketleri kendi doğal ve gerçek bağlaşıklarından, sosyalist dünyadan yalıtılmak için çabalarını yoğunlaştıracaklardır. Onların öfkesinin sosyalist topluluğa, özellikle de Sovyetler Birliği ile Küba'ya yöneleceğini bekleyebiliriz, çünkü bu silâh kardeşlerinin yardımıyla Angola, ırkçı-emperyalist saldırıyı yenilgiye uğratabildi ve Etiyopya da Somali saldırılarını püskürtebildi. Emperyalistler ve onların şakşakçıları ağızlarını köpürtedursunlar, giderek daha fazla Afrika halkı kendi gerçek dostlarının ve bağlaşıklarının Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkeler olduğunu anlamaktadırlar. Onların desteği olmaksızın, bitip tükenmeyen emperyalist saldırı koşullarında ulusal ve toplumsal kurtuluş yalnızca düştür. Biz Güney Afrikalı komünistler, kaynağı ne olursa olsun, anti-Sovyetizmi yayma yolundaki her girişimi açıkça reddediyoruz, çünkü bu, ancak bizim açık ve gizli sınıf düşmanlarımızın değirmenine su taşıyabilir.

Devrimin, «tarihin lokomotifi» şeklindeki Marksist-Leninist değerlendirilişini tarihsel pratik doğrulamıştır; burada baskının sosyal-politik temeli kökten değişme durumundadır. Devrimin bizzat içeriğini ve derinliğini yalnızca ırkçı ve ulusal baskı değil, aynı zamanda, sözkonusu toplumun sınıfsal niteliği de belirler. Her devrim, sınıf savaşımının yasa ve kurallarıyla koşutlanır ve sonuçta, devrimin reel itici güçleri ilerici toplumsal sınıflardır. Lenin, şunları söylerken bunu çok açık bir şekilde koymaktadır: «Devlet iktidarının bir sınıftan bir başkasına geçmesi, deyimin hem esaslı bilimsel, hem de pratik anlamıyla, bir devrimin ilk, esas, temel belirtisidir.»⁽³⁾

Biz, Güney Afrika'da devrimin niteliğini incelerken Marksist-Leninist yöntemi uygulayarak, dikkatimizi, ulusal ve sınıfsal etkenlerin olağanüstü derecede karmaşık etkileşimi üzerinde toplamaktayız. Bu sorunda açık bir bilimsel anlayış ve tutarlı şekilde doğru bir politik konum, insanlıkdışı ayrımcılık sisteminin yıkılması için zorunlu önkoşullardır. Bu yüzden, Marksist-Leninist bir yaklaşımın kilit yöntembilimsel ve sosyal-politik ilkesi, ulusal sorun ile, sömürücüler ve sömürülenler arasındaki ulaşmaz sınıfsal çelişkilerin çözümü arasındaki kopmaz bağda yatmaktadır.

Dünyanın başka hiçbir yerinde, ırkçılık ideolojisi, iktidardakiler tarafından böylesine gürültülü şekilde ilân edilmiş ve böylesine sistemli biçimde en karanlık, insanlıkdışı ve anti-demokratik yasalar içinde formüle edilmiş değildir. Bu yasalar ezilen Siyahların (Afrikalılar, Hintliler ve Renkli-deri-

(3) V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 24, s. 41.

liler), yani Afrikalı çoğunluğun, burjuva demokrasisindeki en temel insanlık haklarını bile yadsımaktadır. Beşikten beri Afrikalı insan hergün aşağılanır, derisinin rengiyle alay edilir ve, kültürü ve gelenekleri ortadan kaldırılır. Hergün binlerce Afrikalı, Güney Afrika yasa kitaplarının orasına burasına dağılmış şu ya da bu iğrenç ırkçı yasaya göre tutuklanmakta ya da uzak bölgelere sürülmektedir. Irkçı yasama, ülkemizdeki ulusal baskı sisteminin kilit bir etmenidir.

Güney Afrika'da varolan koşullarda ulusal baskı, Afrikalı insanın aşırı sömürülmesinde olağanüstü ölçüde önemli bir etkeni oluşturmaktadır. Beyazlar ile Afrikalılar arasındaki ulusal gelir uçurumu 14 : 1 oranındadır. Afrikalı işçiler temel toplu sözleşme haklarından bile yoksundurlar, kalifiye işler yapmaktan – ırkçı rejime ve tekelcilere uygun geldiği zamanlar dışında – yasayla alıkonulmuşlardır ve hiçbir sosyal güvenlikleri yoktur ve işsizlik parası alamazlar. Afrikalı işçilere, Beyaz azınlığın «gereksinimler»ini karşılayan hizmetleri biter bitmez, fırlatıp atılacak «emek birimleri» gözüyle bakılır salt. Kırsal alanlardaki Afrikalılar Beyaz çiftliklerinde boğaztokluğuna çalışmak zorundadırlar – kimilerine nakdi değil, aynı «ödeme yapılır» – ve ülke topraklarının % 87'sinde küçük bir toprak parçasına sahip olmalarına bile izin verilmez. Geri kalan % 13'de – Bantustan denilenler – ise toprak yoksunluğu ve kendi yaşamlarının yoksulluğu, Afrikalıları, göçmen emekçiler haline gelmek zorunda bırakır. Afrikalı orta tabaka, şimdi olduğu gibi, çok sınırlı bir gelişme olanağına sahiptir, çünkü, Siyah nüfusun tüm öteki kesimleri gibi, çoğunlukla ırkçı yasaların ve ırk ayrımının kurbanıdır.

Böylelikle görüyoruz ki, ulusal görünüm «ikincil» ya da salt biçimsel olmadığından, ırkçı Güney Afrika'da Afrikalı halkı harekete geçiren başlıca etmen ulusal ve ırkçı baskıya karşı tepkileridir. AUK ve GAKP, buradan hareket ederek, Afrika halkının ulusal güvenine, iddialılığına ve gurununa daha büyük bir derinlik ve içerik vermek ve harekete geçirmekle derinden derine ilgilidirler.

Lenin'in bizlere öğrettiği gibi, ulusal sorunda psikolojik etkeni asla küçümsememeliyiz. GAKP, 1921'deki kuruluşundan bu yana bu sorunla uğraşmıştır. Kuruluş yıllarında, bu yıllarda Beyaz işçilerin endüstriyel işgücünün çoğunluğunu oluşturmasından, iyi örgütlenmiş olmasından ve savaşkan grev eylemlerine girişmesinden dolayı, sınıf savaşımında Beyaz işçilerin rolünü abartma yolunda bir eğilim vardı. Oysa Afrika işçi sınıfı yeni yeni doğan bir toplumsal güçtü ve AUK, daha henüz, bir bütün olarak Afrika halkının bellibaşlı ve dinamik sözcüsü olma sürecindeydi.

Partimizin bir delegasyonunun da katıldığı Komintern'in Altıncı Kongresi'ni takiben, doğru genel çizgi ilk kez ayrıntılarıyla formüle edildi. Komintern Yürütme Komitesi'nin 1928 kararı, yerli cumhuriyet belgisinde açıkça yansıyan Afrika halkının ulusal kurtuluşu çağrısında bulunuyordu.

Az zaman sonra, Güney Afrika Komünist Partisi, farklı tarihsel dönemlerde karşılaştığı özgül durumu karşılamak için bunu benimseyip, sektarizmin tehlikelerinin üstesinden gelir ve bunun tam ifadesine 1962'de kabul edilen Parti programında ulaşırken, bu çizgi apaçık bir duruma geldi. Arayışımızda, Komünist Enternasyonal'in ve dünya devrim güçlerinin, özellikle Büyük Oktober Devrimini'nin biriktirdiği deneyimin büyük yardımı görüldü.

GAKP programı, ulusal ve uluslararası deneyimlere dayanarak, Güney Afrika'yı «Özel Tür Bir Sömürgecilik» olarak nitelendirmektedir. Yani, tek bir coğrafi varlık içinde «iki Güney Afrika»yla karşı karşıyayız. Birisi, devlet-tekel kapitalizminin tüm ana özelliklerini taşıyan «Beyaz Güney Afrika», ötekisi de, sömürgeci türden bir yaşamın, yönetimin ve egemenliğin başlıca özelliklerinden kimileriyle karşılaştığımız «Beyaz olmayan Güney Afrika». GAKP, bu noktadan hareketle, şu sonuca varmıştır: «Güney Afrika Komünist Partisi, ivedi ve öndegelen görevi olarak, birleşik bir ulusal kurtuluş cephesi için çalışır. Ezilen ve demokratik halkın tüm kesimlerini ve sınıflarını, Beyaz egemenliğini yıkacak bir ulusal demokratik devrim için birleştirme yolunda çaba gösterir. Bu Devrimin başlıca içeriği, Afrika halkının ulusal kurtuluşu olacaktır ... Sömürgeciliğin yıkılışı ve ulusal özgürlüğün kazanılması, Komünist Partisi'nin yüce amacına, sınıfsız, komünist bir toplumun temelini atacak olan Sosyalist bir Güney Afrika'nın kurulmasına doğru gelecekteki ilerleme için zorunlu koşul ve anahtardır.»⁽⁴⁾

Güney Afrika'da ulusal kurtuluş devriminin etkusu, ırkçılığı ve ayrımcılığı besleyen ve ayakta tutan sosyal-ekonomik sistemin yıkılmasıyla kopmaz bir şekilde bağlıdır. Ulusal demokratik devrimin tarihsel olarak belirlenmiş, nesnel bir aşamasını atlamak bir felaket reçetesidir. Öte yandan, nesnel ekonomik gelişme düzeyi ve GAKP ve AUK'nin uzun savaşkan savaşım sicilinden dolayı, Güney Afrika kapitalizmin iyi örgütlenmiş, disiplinli «mezar kazıcıları»na da sahiptir. Bu, herşeyden önce, çoğunlukla madenlerde, sanayilerde, fabrikalarda ve doklarda yoğunlaşan, ırkçılığın en güçlü karşıtı ve başlıca toplumsal değişim gücü olduğunu pratikte göstermiş olan Siyah işçi sınıfıdır. Onun devrimci potansiyelleri; ırkçı Güney Afrika'nın giderek artan bir şekilde, tarihinin en derin sosyal-ekonomik bunalımına yuvarlandığı bir dönemde, nesnel bakımdan artma eğilimi gösteriyor. Bu bunalımı sanayi üretimindeki düşüş⁽⁵⁾, tırmanan en-

⁽⁴⁾ Güney Afrika'nın Özgürlük Yolu. Güney Afrika Komünist Partisi'nin Programı, Londra, s. 7.

⁽⁵⁾ Endüstriyel üretim, geçmiş 30 yıldaki en düşük düzeye indi: yalnızca 1977'de, % 5 daha azaldı. Bu arada, askersel harcamalar sürekli artmaktadır: 1973/74'den 1977/78'e değin hemen hemen 4 kat (480 milyon rand'dan 1,711 milyona) arttı. Bu devlet bütçesindeki en büyük kalemdir, tüm tahsisatların % 19'unu almaktadır.

flasyon ve Siyah nüfus arasındaki yaygın işsizlik (2 milyon) belirlemektedir. Ekonominin kimi kesimlerinin durumu düzelse bile, 1978'de ekonominin bu çalkantılarla başedemeyeceğinin her belirtisi vardır. Bunalım yoğunlaştıkça, ırkçıların uluslararası yalıtlanmışlığı arttıkça ve rejime karşı politik ve silâhlı savaşım geliştikçe, devrimci durumda yavaş yavaş bir olgunlaşma gözleniyor.

Güney Afrika Komünist Partisi ve Afrika Ulusal Kongresi, Güney Afrika'daki kötü ve barbar rejimi ezmek uğrunda devrimci savaşımın karışık, olağanüstü güç ve çelişkili bir süreç olduğunu hep açıkça görmüşlerdir. Düşmanın kaba kuvvet kullanmakta duraksamadığı bir sırada, şiddete dayanmayan savaşım potansiyelini tüketmiş olan GAKP ve AUK, 1961'de, silâhlı devrimci savaşıma geçmeye karar verdiler. Soweto'daki olaylar ve daha yakınlarda, 1977 Ekiminde, tümü de barışçı bir yolu savunan 18 örgütün yasaklanması, bu kararın doğruluğunu kanıtlamıştır. Bu son eylem, en körlere bile, ırkçı rejimin en ılımlı eleştirileri ve eylemleri dahi hoş görmeye hazır olmadığını gösterdi. Silâhlı savaşım devrimci süreçteki en önemli etken durumuna geldi, ama biz, farklı silâhlı ve silâhsız, legal ve illegal, savaşım biçimlerini ve kitlesel savaşkan eylemleri kaynaştırmak için gerekli becerileri kazanmak bakımındaki daha da profesyonel bir duruma gelmek zorundayız.

Güney Afrika egemen sınıfı Soweto ve bununla bağlantılı öteki olaylar nedeniyle kötü bir şekilde sallantıdayken bile, düşman ve onun baskıcı devlet oygrtı çözülme ve dağılma noktasına ulaşmış değildi. Düşman hâlâ büyük güç yedeklerine ve kaynaklarına sahiptir ve, vahşice canavarlık yoluyla da olsa, çitişik bir biçimde davranabilir ve böylece de savaşkan eylemlerin yayılmasını sınırlandırabilir. Ayrıca, başkaldırı mayasının ulus çapında olmadığını, kırsal alanların pek derinden etkilenmediğini kabul etmek de önemlidir. Dahası, Soweto olaylarının kendiliğinden, herkesi kucaklayan silâhlı bir ayaklanma haline dönüştürülemediği de bir gerçektir. Bu olaylar, kendi başına bir sonuç değildi, ama kitlelerin politik bilincini ve, saldırgan ve savunucu politik ve silâhlı eylemler için iyi örgütlenmiş, hareketli yeraltı yapı ve birimlerinin hazırlanmasını doruğuna çıkarma sürecinin canalcı bir bölümünü oluşturdu.

Kimi kişilerin iddia ettiği gibi, yalnızca lojistiğe ve örgütlenmeye indirgenebilecek bir sorun bu etkenler kadar canlılık değildir. Son Merkez Komitesi açıklamalarından birinin işaret ettiği gibi, «Halkların silâhlı savaşı uzun bir süreçtir. Bu savaşımın muazzam ölçüde genişletilmesi için koşullar şimdi varolsa bile, anlık öfke ve heyecanla, bunun kısa ve hızlı olacağı şeklinde tehlikeli ve zararlı bir yanılgıyı yaymaya kaymamalıyız... Bununla birlikte, bu yeni durumun, etkin bir silâhlı savaşıma başlamak olanağını öncekinden daha yakına getirmiş olduğundan da kuşku yoktur.

Ve Umkhonto ve Sizwe birliklerinin (AUK'nin askersel kanadı) düşmana karşı eyleme başlamış olduğunun halihazırda açık tanıtıları vardır.» ⁽⁶⁾

En etkin biçimde karşılık vermek için olayın üzerine cesaretle gitmek devrimcilere bağlıdır. Bunu yapamamak, ezilenlerin saflarında bir moral çöküntüsüne yol açabilir ve böylelikle, Vorster'e ve onun emperyalist bağlaşıklarına, böylesine yoğun biçimde artmış olan devrimci baskıları hafifletme olanağı verebilirdi.

Silâhlı faaliyetlerin ülkenin her bölümünde sağlam bir temele sahip olmasını sağlamak ve halkın kitlesel hoşnutsuzluğuna ve savaşkan eylemlerine yön vermek ve önderlik etmek için, yeraltı yapılarımızı güçlendirmemiz gerekiyor. Ancak, halk arasında derin köklere sahip olan deneyimli ve özverili bir AUK ve GAKP önderliğinin varlığıdır ki, hızla gelişen, akışkan bir duruma doğru taktik ve politik karşılıklar sağlayabilir. Çok sayıda gencin ve öğrencinin, düşmanı yenmek için, ancak AUK ve GAKP'nin iyi örgütlenmiş yeraltı yapılarının verebileceği gerekli politik ve askersel becerileri kazanmak zorunda olduklarını kendi öz deneyimlerinden öğrenmiş oldukları gereğini gözönünde tutarsak, bunun önemi artar.

Şimdi Partimiz, Beyaz nüfus arasındaki demokratik ve ilerici etmenler de içinde olmak üzere, nüfusun çeşitli sınıf ve kesimleri arasında iki kat bir enerjiyle çalışıyor. GAKP, yeni bir canlılıkla, özellikle fabrika düzeyinde işçi sınıfını örgütlemek ve Marksizm-Leninizm bilimini daha geniş ölçüde yaymak için gerekli adımları atmıştır. Siyah işçilerin çalışma koşullarını ve ücretlerini iyileştirmek, Afrika sendikalarının zayıf haklarını genişletmek, Siyah işçileri savaşkan sendikalarda örgütlemek, ulus çapında amaç ve eylem birliği için onları harekete geçirmek ve üretim alanında dayanıklı illegal yapılar geliştirmek savaşında, – ulusal kurtuluş hareketinin bütünsel bir parçası olan – Güney Afrika Sendikalar Kongresi'ni tam olarak destekliyoruz.

Savaşan gençlik ve öğrenciler, ulusal ve toplumsal kurtuluş için büyük özverilerde bulunmaya hazır olduklarını göstermişlerdir. Gençliğin ve öğrencilerin birçoğunun bunlar aracılığıyla dertlerini ve özlemlerini ortaya koydukları kitle örgütlerinin, daha açık bir devrimci ve politik içerikle donatılmaları gerekiyor. Son dönemin en yüreklandırıcı özelliklerinden biri, bu genç militanların Marksizm-Leninizm'i daha derinden anlamak için yaptıkları, giderek artan arayıştır. Savaşan gençliğin ve öğrencilerin böylesine güçlü bir biçimde dile getirdikleri kapitalizmin baştan reddedilmesine daha büyük bir toplumsal içerik vermek, devrimin geleceği açısından dirimsel bir önem taşıyor.

Gerilla savaşını genişletmek için, hareketimizin kırsal emekçi halkı

⁽⁶⁾ Afrikan Communist, No. 70, 1977, s. 34.

harekete geçirmek ve örgütlemek yeteneğinin büyük önem taşıdığı kuşkusuzdur. Ulus çapında bir devrimci ayaklanma, kırsal kitlelerin daha etkin politik eylemlere itilmesiyle sıkıca bağlıdır. Vorster'in kendi ırkçı Bantustans politikalarını uygulamaya koymadaki hummalı tezcanlılığından sonra, bu daha da ivedi bir duruma gelmiştir.

Dünya emperyalizmi tarafından desteklenen egemen çevreler, giderek artan bir şekilde, ırkçılığın ve tekelci kapitalizmin temel yapılarını ayakta tutmak için kaba kuvvetten ve çıplak terörden başka yollar araştırıyorlar. Bu ise, Siyah işbirlikçilerin desteğini gerektiriyor. Bantustans politikasıyla, ırkçılar, kendi çıkarlarını Beyaz efendilerinin çıkarlarıyla özdeşleştirecek bir yönetici elit ve küçük kapitalistler yaratmaya da bakıyorlar. Canavarca Bantustans planını yıkmak için hiçbir çabayı esirgemeyeceğiz. Transkei ve Boputhatswana'nın «bağımsızlığı»nın uluslararası kabulü olasılığına bile izin verilmemelidir.

Kentlerde de, Siyah orta tabakayı ulusal kurtuluş hareketinden ayrı düşürmek ve onları savaşımızın toplumsal ereklerine karşı çıkarmak yolunda bir çaba vardır. Ulusal kurtuluş hareketinin amaçları, başkaları gibi aynı ulusâl baskı biçiminden acı çeken ve yaratıcılığı ve inisiyatifini ırk ayrımcılığıyla bastırılan Siyah orta tabakanın özlemlerini de temsil etmektedir. Soweto olayları sırasında çeşitli ticaret ve meslek gruplarının da gençliğin ve işçilerin safında yer aldığını anımsatmak gerekir.

Çalışmamızın canalcı bir yönü de, ezilen Siyahlar – Afrikalılar, Renkli derililer ve Hintliler – arasındaki birliği daha da geliştirmektir. ırkçı rejim, ayırbuyur politikasını kullanarak, esas olarak Hintli ve Renkli derili küçük-burjuvaziye birkaç ödün vermiştir (?). Bu politikaya ve hükümetin oluşturduğu Güney Afrika Hintlileri Konseyi ve Renkli Halkın Temsili Konseyi'ne karşı muhalefet artıyor ve bunun daha da yoğunlaştırılması gerekiyor. Hintlilerin ve Renkli derililerin çıkarları Afrika halkının çıkarlarıyla ayrılmazcasına bağlıdır. Bizler ırkçılığın ve sömürceğin bu dayanağını kesinlikle yıkmaya aşamasına girerken, tüm ezilen halkların birleşik eylem cephesi büyük bir önem taşıyor.

Bu görevleri başarmak için, AUK ile GAKP arasında, savaş ateşleri içinde kurulan yoldaşça ilişkiler güçlendirilecektir. Parti'nin, AUK'ninkilerden farklı hiçbir ivedi çıkarı yoktur. Her iki örgüt de, ırkçı rejimin yıkılmasını ve, tekelci sermayeye karşı etkin önlemler alacak ve ekonomik, politik,

(?) 1977'de Vorster, Güney Afrika'ya, biri Beyazlar, biri Renkliler ve biri de Hintliler için olmak üzere üç «Parlamento» getirecek olan anayasa değişiklikleri önerdi. Afrikalı halk elbette toptan dışlanıyordu ve Beyaz Parlamento ve devletin Beyaz başkanı, ülkeyi ve onun halklarını etkileyen tüm kararlar üzerinde yüksek denetime sahip olacaktı. Bu uydurma değişiklikler, kitlelerin baskısıyla, Hintli ve Renkli halkların arasındaki ilimliler tarafından bile reddedildi.

toplumsal ve askersel yapıları ve kurumları devrimcileştirecek devrimci bir hükümetinin oluşturulmasını üstlenmişlerdir.

Irkcı Güney Afrika'yı her alanda yalıtılmak yolundaki mevcut geniş uluslararası kampanya, ülkemizin tüm devrimcileri ve yurtseverleri arasında derin bir şükran duygusu uyandırmaktadır. Ayrımcı rejimin dostları bile, onu kamuoyunda savunmakta zorluk çekiyorlar. BM'in, 1978 yılını Irk Ayrımına Karşı Uluslararası Savaşım Yılı olarak tasarlama kararını ve bunu başarıya ulaştırmak için tüm barışsever ırkçılığa karşı güçlere yaptığı çağırışı memnuniyetle karşılıyoruz. Irkcı Güney Afrika'yı boykot etmek çabasına ek olarak, başka amaçların yanısıra, AUK ve GAKP'nin azami ölçüde desteklenmesini sağlamak, giderek güçlenen Tel Aviv-Pretoria ek-senini, Bonn-Paris-Pretoria nükleer pazarlığını ve Rodezya'dan ve Güney Afrika'dan giden Beyazları Bolivya'da yerleştirme çabalarını açığa vurmak ve, Vorster'in zindanlarında ve işkence odalarında çürütülen tüm politik tutukluların serbest bırakılması isteminde bulunmak için, bu yıl yapılacak kampanyalardan yararlanılmalıdır.

Biz Güney Afrika komünistleri, uluslararası komünist hareketteki, sosyalist topluluktaki, bağlantısız ülkelerdeki silâh arkadaşlarımıza, kapitalist ülkelerde savaşımızı açıklamak ve desteklemek için değerli çalışmalar yürüten geniş demokratik çevrelere ve ayrımcılığa karşı gruplara içten şükranlarımızı göndeririz.

Halkımızın döktüğü kanın, yurtseverlerimizin uğradığı insanlıkdışı işkencelerin, yığıtlerimizin zindanlara atılmasının boşa gitmediği giderek daha açık bir duruma geliyor. Ulusal kurtuluş devriminin etkisi, kışı baharın izlemesi kadar kaçınılmazdır.

Önemli Bir Kilometretaşı

Hindistan Komünist Partisi'nin 11. Kongresi

C. Rajeswara Rao

Hindistan Komünist Partisi Ulusal Konseyi Genel Sekreteri

Partimizin 11. Kongresi (Bhatinda, 31 Mart – 4 Nisan 1978), geçtiğimiz yıl, her düzeyde sert Parti içi tartışmalar doğuran seçimlerde Parti'nin ciddi şekilde gerileyişini izleyen ve tüm ulusal politika sahnesindeki muazzam bir değişikliğin olduğu bir ortamda toplandı. Tartışmalarımızın amacını asla anlamayan sınıf düşmanlarımız, HKP'nin yakında bölüneceği konusunda öngörüler savurdular.

Kongre, tartışılan konuların çoğunda oybirliğinin sağlanmasıyla, karşıtlarımızın tüm spekülasyonlarına bir çizgi çekti. Kongredeki görüşmeler, Parti'nin birliğini daha bir pekiştirdi.

Ayrıca Kongre şimdiye kadar yapılanların en büyüğüydü. 1554 yoldaş katıldı; bunların 1.166'sı delege ve 198'si de yedek delege olup, 546.732 Parti üyesini temsil ediyorlardı. Kongre'nin büyük önemi, kapanış günü yapılan kitlesel toplantıya katılmak için onbinler halinde gelen Partimiz taraftarları ve sempatanlarınca da anlaşılmıştır.

Sosyalist ve sosyalist olmayan ülkeler kardeş partilerinden gelen 33 delegasyonun katılımı ve temsilci gönderemeyenlerden de gelen çeşitli mesajlar, yoldaşlarımızda, dünyayı devrimci doğrultuda yeniden yaratma yolundaki belligaşlı güç olan büyük uluslararası komünist harekete dahil olma duygusunu uyandırdı. Ayrıca bu, Partimiz üyelerinin, gurur duydukları iyeliklerinden biri olarak besledikleri enternasyonalizmi de vurguluyordu.

Kongre, şimdiki politik durumu ve ülkemizdeki devrimci hareketin geleceğinin esinlendirici perspektifini çözümledi. Partimizin yakın geçmişteki gerileyişine yol açan hataları da ortaya koydu.

Sovyetler Birliği'nin ve öteki sosyalist ülkelerin yardımıyla bağımsız bir ekonominin ve bir kamu kesiminin büyümesine karşın, 1947'deki bağımsızlıktan bu yana Hindistan Ulusal Kongresi'nin (HUK) izlediği kapitalist gelişme yolu, 1974'de, UIKB (Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası)'nin dikte ettiği koşulların kabul edilmesiyle ⁽¹⁾ ve 1975 Haziranındaki olağanüstü durum deklarasyonu ile doruğuna ulaşan derin bir bunalıma girdi.

Delhi'de ve bir dizi eyalette İndira Gandhi hükümetinin yerini Janata Partisi hükümetinin alması bu bunalımı hafifletmemiştir. Tersine, Janata Partisi hükümetinin, ulusal ölçüde kabul edilmiş olan planlı ekonomik gelişme, kamu kesimini genişletme, modern sanayileri geliştirme ve Hindistan teknolojisini ilerletme politikalarını sistemli bir şekilde ortadan kaldırmıştı. Bu bunalım yoğunlaşmıştır. Bu hükümet küçük ölçekli sanayiye, el sanatlarına ve tarıma öncelik vermektedir. Hem köylüler, hem de tüketiciler «özgür piyasa ekonomisi» adına toptancıların ve tekellerin insafına bırakılmıştır. Toprak tavanı yasalarının uygulanması buzdolabına konulmuştur; dahası, kır zenginlerinin Harijanlara ve öteki kır yoksullarına saldırıları günün konusu olmuştur. İşçilerin vahşice işten atılmaları işverenlerin giderek artan bir şekilde uyguladığı kesintileri, lokavtları ve ücret dondurmalarını zorla dayatacak yeni boyutlar kazanmıştır.

Janata Partisi'nin politikaları, bir bütün olarak alınırsa, genç ortaklar olarak bile yabancı tekellerle işbirliği içinde kârları devşirmenin ve devlet kesimini kendilerinin genişlemesi ve ilerlemesinin gereksinimlerine koşmanın güvenliğini duyan Hint büyük burjuvazisinin gerek ve özlülerini temsil etmektedir. Kırsal kesimde, Janata Partisi hükümetinin politikaları, büyük toprak ağalarının ve zengin köylülerin çıkarlarını geliştirmektedir. Ticaret alanında Janata Partisi hükümeti büyük ticaret burjuvazisine, toptancıya, büyük istifçiye, vb. sadakatle hizmet etmeye bakmaktadır. Janata Partisi'nin politikaları, kapitalist yolun bunalımını, bunun yükünü kitlelere yıkarak ve giderek artan bir şekilde zora ve otoriterciliğe başvurup, halk direnişini ezerek çözmeye çalışan Hint büyük burjuvazisinin ve toprak ağalarının yeni taktik manevralarını yansıtmaktadır.

Kapitalist sistemin bu şiddetli bunalım durumunda, Kongre hükümetinin 30 yıl sonra vardığı bu aynı geçite Janata Partisi hükümetinin varması için yalnızca bir yıl yetmiştir. İndira Gandhi rejiminin son günlerinde ülkeyi saran aynı otoritercilik tehlikesi, bugünkü Hint politikası ufkunda da büyük ölçüde kendini göstermektedir. Bu yüzden, Bhatinda Parti Kongresi Politik kararında, kesin bir dille şunlar ifade edilmektedir: «Kapitalist gelişme yolunun ve burjuva sınıf politikasının bunalımı öylesine derinleşmiştir ki, hiçbir burjuva partisi ülkeyi bu bunalımdan çıkaramaz ya da halkımızı otoriterciliğinden ve demokratik hakların ortadan kaldırılmasından kurtaramaz.»

Ülkemizdeki ekonomik ve politik bunalımın ciddiyeti; ancak, dünya kapitalist ekonomisinin süregelen bunalımı ve gelişmekte olan ülkelere kendi yenisömürgeci egemenliğini dayatmaya çabalayan emperyalizmin yeni taktikleri temelinde görüldüğü zaman, iyice anlaşılabilir.

(¹) 1974 yazında, İndira Gandhi hükümeti, UİKB'nin, Hindistan'ın kendi ekonomisini «sağlıklı» bir temele oturtması istemine boyun eğdi – Ed.

Emperyalistler, kendi eski taktiklerini büsbütün bırakmamakla birlikte, bunalımın yükünü geliştirmek için yeni taktikler benimsemektedirler. Onlar, bu ülkelerdeki endüstriyel büyümeyi durdurmayı başaramamakla birlikte, onlar için «bağımlı» kapitalizmi, sözümona «dışarıya dönük» ve «kıra yönelik» ekonomileri geliştirmeye çalışıyorlar. Emperyalistler, ayrıca, çeşitli bölgelerdeki, İran ve Suudi Arabistan gibi belirli elverişli devletleri, kendi yeni taktiklerini uygulamak için güvenilir ajanlar olarak da kullanıyorlar. Böylelikle onlar, sosyalist topluluk ülkeleri ile «üçüncü dünya» ülkeleri arasındaki işbirliğini çöktürmeye çalışıyorlar. Şimdiki Maoçu Çin önderleri de, bu konuda emperyalistlerle tam olarak işbirliği yapıyorlar.

Ülkemiz, emperyalistlerin yoluna çıkardığı çeşitli engellere karşın, Sovyetler Birliği'nin ve öteki sosyalist ülkelerin yardımıyla, ekonomik özgüven yönünde önemli bir ilerleme yapmıştır. Hindistan şimdi, endüstriyel gelişme konusunda öteki geliştirmek için ülkelere yardım etme konumundadır. Bilim adamlarımız, mühendislerimiz ve teknisyenlerimiz ulusumuzun gururudur. Bütün bunların sonucunda, ülkemizin saygınlığı geliştirmek için emperyalistler arasında hayli artmıştır.

Bu yüzden emperyalistler, ülkemizi kendi global planlarına bağlamak için başka bir oyuna başvuruyorlar. «Üçüncü dünya» ülkelerini sömürmek için kendi genç ortakları olarak bizim tekellerimizi çokuluslularla ortak işlere çekiyorlar. Son 30 yılda ülkemiz halkını yağmalayarak semirmiş olan Hindistan tekelleri, şimdi, çokuluslularla işbirliği halinde, «üçüncü dünya» ülkeleri halkını yağmalama perspektifi konusunda çokuluslu görünmektedirler. Ülkemizin geleceği bakımından burada ciddi bir tehlike yatmaktadır.

Janata Partisi hükümetinin egemen kesimi buna karşı değildir. Eğer Sol ve demokratik güçler uyandırmazlarsa, hükümet bu tuzağa düşebilir. Halihazırda, hükümetin, dış politikamızın sözümona «eğilimini», bağlantısızlık çerçevesinde tutmakla birlikte, düzeltmeye giriştiğini gösteren belirtiler vardır. Bu, dış politikamızın anti-emperyalist içeriğinin sulandırıldığı ve sosyalist ülkelerle bağlarımızı zayıflatmak yolunda çabalar harcadığı anlamına gelir. (2)

Burjuva iktidar bunalımı, ülkemize politik istikrarsızlık getirmektedir. Egemen Janata Partisi grupsal çatışmalarla bölünüyor ve bir karmakarışıklık içindedir. Janata Partisi'nin bölündüğü lafları ortada dolaşiyor. Onları şimdilik birarada tutan şey, 1978 Şubatındaki Güney Eyaletleri

(2) Bu amaçla, son zamanlarda, Başkan Jimmy Carter'la ve Başbakan James Callaghan'la başlayan ve UlKB'dan Orville Freeman'ı ve daha az önem taşıyan ötekileri içeren, Batılı kapitalist ülkeler önderlerinin ülkemize yönelik gerçek bir haçlı seferi oldu. Ülkemiz üzerinde bu yöndeki güçlü baskılar günden güne artıyor.

Meclis seçimlerinde HUK(l)'nin ⁽³⁾ parlak utkularından sonra İndira Gandi'nin politik sahnede yeniden doğmasıdır.

Janata Partisi yığılması, birbiriyle bağdaşmayan güçlerden oluşmaktadır. Bir tarafta laisizm ve anti-emperyalizm güçleri, öte tarafta komünalizm ve emperyalizm taraftarlığı güçleri vardır. ⁽⁴⁾ Daha karmaşık bir özellik de, RSS-Jana Sangh ve Charan Singh'in ⁽⁵⁾ Janata Partisi'nin bu parti içindeki öteki seçmenlerinin, Merkez ve Eyalet hükümetlerinin ve yönetim aygıtının zararına olarak kendi güçlerini genişletmek yolunda planlı ve kararlı bir çaba göstermesidir. Janata Partisi hızla saygınlığını yitiriyor ve hatta taraftarlarının kimileri bile, onun yarar sağlama yeteneğinden kuşulanmaktadır.

Bailadilla ve Pantnagar'da işçilerin ve Bihar'da, Birsampur'da Harijanların katledilmesi, Bihar'daki kast ayaklanmaları, Uttar Pradesh'de Sambhal'daki Müslüman azınlığa planlı saldırı, Amritsar'da Nirankari ve Nihang tarikatları arasındaki çatışma, Andhra Pradesh'deki son polis vahşeti, Tamilnadu'da çiftçilerin savaşımlarının vahşice bastırılması, Kuzey Eyaletleri'ndeki öğrenci karışıklıkları ve bir dizi üniversitenin kapatılması, bir ay (1978 Mart-Nisan) zarfında yeralan bütün bu olaylar ülkeyi sarsmıştır. Bunlar, Cumhuriyet Başkanı'nı, bir kamu işlevinden duyduğu endişeleri dile getirmeye yöneltmiştir. «Gittiğimiz her yerde, kendimin bilinip bilinmediğimi ve Başkan olup olmadığımı merak ediyorum. ... Ülkenin sağlığından hoşnut olmadığımı dile getireceğim» diyordu.

Kongre Partisi bölünüyor. Swaran Singh'in başını çektiği Kongre Partisi, Şubat Meclis seçimlerinde kimi eyaletlerde uğradığı gerilemelerden sonra çırpınıp durmaktadır. Bu partideki sol kesimler, Sol ve demokratik bir ulusal seçenek düşünüyorlar. İndira Gandhi, Partisinin Eyalet Meclisi seçimlerindeki başarısıyla birlikte, yeniden ülkenin politik sahnesine girmiştir. Olağanüstü durumun aşırılıkları Janata Partisi'ni iktidara getirdiyse, bunun bir yıl içindeki yanlış yönetimi de, sol ve demokratik bir seçeneğin olması koşullarında, yine O'nun (Gandi'nin) ortaya çıkmasını kolaylaştırmıştır.

İndira-Kongre, kır yoksulları ve kent yoksullarının kimi kesimleri arasında önemli bir tabana sahip olmakla birlikte, onun da bir burjuva partisi olduğu anlaşılmalıdır. Özellikle Eyalet düzeyinde toprak ağalarını

⁽³⁾ «I» harfi, «İndira»yı simgelemekte olup. Hindistan Ulusal Kongresi'nin İndira Gandhi'yi izleyen kesiminin kabul ettiği bir semboldür.

⁽⁴⁾ Laisizm, devletin laik niteliğini savunmaktadır. Hindistan koşullarında komünalizm, dinsel topluluklar arasındaki, başta da Hindular ile Müslümanlar arasındaki düşmanlığı körüklemeyi amaçlıyor.

⁽⁵⁾ RSS, ya da Rashtria Swayamsewak Sangh, Jana Sangh partisi sağ kanadının aşırı gerici bir yarı askersel örgütüdür. Bharatiya Lok Dal (BLD), Janata Partisi'yle birleşen başka bir sağcı partidir.

içeren yöneticilerinin sınıfsal bileşimi nedeniyle, herhangi bir köklü sosyal-ekonomik program uygulayamaz. Bu partinin en büyük zayıflığı, bir kişinin popolaritesine ve kültüne dayanmasıdır. Onun kurduğu eski, saygınlığını yitirmiş önderler kadrosu yeniden ortaya çıkmıştır. Bu partide halihazırda kimi çalkantılar vardır. Ayrıca, ülkedeki şimdiki bunalımın sürüklediği durumda, öteki burjuva partileri gibi, o da grupsal dalaşmalardan arınmış değildir. Bu partinin zayıflığı, Andhra Pradesh'deki İndira-Kongre hükümetinin polis vahşetleri konusunda seçtiği yoldan görülebilir.

Ülkemizdeki politik durum bir değişiklik içindedir. Olayların ne yölda gelişeceğini ve ne tür düzenlemelerin olacağını söylemek için henüz zaman erkendir. Ama, burjuva partilerinden hiçbirisinin ülkeyi, bugün onu sarsan derin bunalımdan çıkaramayacağı güvenle söylenebilir.

Büyük iş çevreleri ve emperyalistler, kendi iğrenç oyunlarını sürdürmek için bu durumdan yararlanıyorlar. Hem Janata Partisi'ni, hem de İndira Kongre Partisi'ni destekliyor ve ülkede, burjuva iktidar tekeline korumanın bir aracı olarak iki partili bir sistem kurmaya çalışıyorlar.

Bu durumda, 30 yıllık Kongre yönetimi ve bir yıllık Janata Partisi yönetimi deneyiminden sonra, halkın giderek artan kesimleri, kendi gereklerini ve özlemlerini karşılayacak politik bir seçenek arıyorlar. Ülkemizi, şimdiki bunalımdan çıkarabilecek ve onun bağımsızlığını ve egemenliğini emperyalistlerin yeni komplolarından koruyabilecek olan, yalnızca sol ve demokratik bir ulusal seçenektir. Bu perspektifin gerçekleşmesi, Janata Partisi yönetimine son verecek ve Kongre yönetiminin yeniden kurulmasını engelleyecektir. HKP, bunu, önümüzdeki dönemdeki esas politik görevi olarak görmektedir.

Bu perspektif, tüm sol ve demokratik partilerin ve güçlerin mümkün en geniş birliğini öngörmektedir. Bu, tüm sol partileri, demokratik partileri ve Kongre, İndira-Kongre ve Janata Partisi içindeki ilerici güçleri içerecektir. Politik Karar, bu perspektifi şöyle işlemektedir: Parti, sol ve demokratik güçlerin en geniş birliğini geliştirerek ve bunu, ülkedeki sınıfsal güçler dengesini işçi sınıfından ve işçi-köylü bağlaşıklıktan yana çevirmeye olanak verecek bir politik düzeye yükselterek, bu perspektifin gerçekleşmesi için gerekli kitlesel desteği kazanmak zorundadır. Ancak, sınıfsal güçler dengesindeki böylesi bir değişiklik ve bununla birlikte, ulusal demokratik güçlerin gericilik güçlerine karşı giderek artan saldırısıdır ki, işçi sınıfına, burjuva iktidar tekeline son verme ve bunun yerine, ulusal bir sol ve demokratik birlik hükümeti koyma olanağı verebilir. Böylesi bir hükümette, işçi sınıfını, köylülüğü, radikal orta sınıfı ve ulusal burjuvazinin emperyalizme, feodalizme ve tekellcilığe karşı olabilecek yurtsever ve tekellci kesimlerini temsil eden partiler ve güçler iktidarı paylaşacaktır. Böylesi bir hükümet, emperyalizme, tekellci sermayeye ve feodalizme karşı

savaşımını yeni, belirleyici bir aşamaya çıkarmanın ve köklü sosyal-ekonomik dönüşümlerin güçlü bir aracı olacaktır.

Böylesi bir seçenek, Janata Partisi hükümetinin olduğu gibi, Kongre ve öteki burjuva hükümetlerin gerici politikalarına ve emperyalistlerin kompolarına karşı da keskin politik ve kitlesel savaşımлар sürecinde ortaya çıkabilir.

Politika, ekonomi, dil, din ve kültür bakımından tüm çeşitlilikleriyle ve bugün varolan karmaşık ve değişken durumda, bizimkisi kadar engin bir ülkede, sol ve demokratik birliği kurma görevi güç ve uzun bir kitlesel ve politik savaşımлар sürecidir. Bu, farklı eyaletlerde farklı biçimlerde gelişebilir. Bu sürecin farklı yönleri birbirlerine karşı – ne sol birlik demokratik birliğe, ne de demokratik birlik sol birliğe karşı – düşürülmemelidir. Her kitlesel ve politik eylemin amacı, sol ve demokratik güçlerin birliğinin pekiştirilmesi bakımından kitlelerin mümkün en geniş eylem birliğini kurmaktır. Bu, bizlerin, ilgili tüm somut etkenleri gözönüne alarak, her eyalet içinde ve her konuda esnek ve gerçekçi bir yaklaşım yapmamızı gerektirmektedir. Partimiz ve kitle örgütlerimiz, bu kitlesel ve politik savaşımларı başlatmak ve bunlara önderlik etmede azami inisiyatif göstermek zorundadırlar.

Kitlesel politik savaşımлар verme ve sol ve demokratik güçlerin birliğini kurma görevi açısından HKP ile HKP (M) arasındaki sıkı ilişkiler özel bir önem taşımaktadır. Bu, yalnızca komünist kitleler ve sempatanlar tarafından değil, öteki sol ve demokratik güçler ve radikal kitleler tarafından da coşkuyla istenmektedir. Parti bürolarına bu konuda mektuplar yağmaktadır. Gittiğimiz her yerde komünist hareketin dostları bize böyle söylüyorlar. Kitleler ve ilerici güçler bu iki ana sol partinin biraraya geldiğini görmedikçe, sol ve demokratik bir ulusal seçeneğin olanaklarına yeterli bir güven beslemeyeceklerdir. Eylem birliği ve kardeşçe politik söyleşi, ülkemizde komünist hareketin sonul yeniden-birliğinin yolunu açabilir.

Bu kardeşçe yaklaşım, sol güçlerin önemli bir bileşeni olan binlerce genç Naksalite ⁽⁶⁾ kadın ve erkek için de geçerlidir. Ülkemizin çeşitli kesimlerinde varolan tüm öteki sol ve demokratik partilerle birliği sağlamak için mümkün tüm çabalar harcanmalıdır.

HKP ve HKP (M)'nin Parti kongrelerinin hemen hemen aynı zamanda Pencap'ta yapılması ve birbirlerini bir ölçüde etkilemeleri iyi bir belirtidir. HKP ve HKP (M)'nin tüm Hindistan çapındaki önderlerinin 13 Nisan 1978'de Delhi'de yapılan toplantısı ve bundan sonra yayımlanan ortak bildiri, bu iki parti arasındaki işbirliği açısından buzları çözmüştür. Bunlar, üzerinde anlaşılan konularda ortak kitlesel ve politik eylemlere ve

(6) «Solcu» fikirlerle yola çıkarak, Hindistan komünist hareketinin ana dalgasından ayrılan bir grup. – Ed.

gerek doğdukça daha başka görüşmelere yol hazırlamıştır. Bu yalnızca başlangıçtır. Politik birliğe ulaşmak için ciddi, özenli, sabırlı ve ilkeli çabalar göstermek zorundayız.

Bütün bunlardan sonra, iki Kongre Partisi'ni ana düşman olarak gösterir ve, gurur verici bir başarı siciline sahip olan Kerala'daki Birleşik Cephe hükümetini çöktürmek için her yola başvururken, Janata Partisi'ni kendi bağlaştığı olarak gören HKP (M) önderliğinin yanlış çizgisinin, bugün sol birliği oluşturma yolunda büyük bir engel olduğunu söylemek zorundayız. Janata Partisi hükümetinin açıkça gerici ve halk düşmanı politikalar benimsediğı, işçilere ateş açtirdığı, Harijanlara ve daha zayıf olan öteki kesimlere karşı vahşeti kışkırttığı, kast çatışmaları, komünal çatışmalar ve bölgesel gerginlikler konusunda dikkati başka tarafa çevirme taktikleri uyguladığı ve gündün güne halktan yalıtıldığı bir sırada bunu yapıyorlar. HKP (M) yönetiminin, zamanla, Janata Partisi ile dostluğun ne kadar yanlış olduğunu göreceğini umuyoruz.

HKP'ne gelince, biz, sol ve demokratik birliği ve komünist birliği oluşturmak için elimizden geleni yapıyoruz.

Bununla bağılı olarak, Sovyetler Birliği'nin, dünyada emperyalizme ve gericiliğe karşı savaşanlara her türlü yardımı sağlayarak enternasyonalist ödevini yerine getirdiğı ve Maocu önderliğin ise emperyalistlerle, ırkçılarla ve gericilerle utanmadan işbirliği yaptığı ve Sovyetler Birliği'ne karşı her türlü birliğe taraftar olduğu bir sırada, HKP (M)'nin, SBKP ile Maocu Çin'e karşı sözümona aynı uzaklıkta durma şeklindeki uluslararası konunun zararlı olduğuna işaret etmeliyiz:

HKP 11. Kongresi'nin Politik Kararı'nda, şimdiki bunalımdan kurtulmak gerekiyorsa, temel sosyal-ekonomik değişikliklerin zorunlu olduğu belirtilmektedir. Yamama reformlar çabası hiç de yararlı olmayacaktır. Emekçi kitleler ve tüm sol ve demokratik güçler, ulusal demokratik bir devrime yol açan köklü bir platform temelinde birleşik eyleme geçmelidirler. Politik Karar, aşağıdaki yankılar uyandıran çağrısı yaparak, ülkemiz halkının önüne böylesine somut bir platform sürmüştür:

«Emekçi kitleler, tüm sol ve demokratik güçler toparlanmalı ve birleşik bir şekilde, eylem alanına geçmeli, tekerci işletmelerin millileştirilmesi, emperyalist sermayenin devralınması, ülkemizin dünya kapitalist işbölümünden çıkarılması ve Sovyetler Birliği ve öteki kardeş sosyalist ülkelerle ve bağılantısız ülkelerle daha sıkı ilişkilerin geliştirilmesi, toprak ağalığının kaldırılması ve toprağın onu işleyenlere dağıtılması, işçi sınıfına ulusal düzeyde yaşanabilir bir ücret ve tüm sendikal hakların sağlanması, işçilerin yönetime etkin katılımıyla kamu kesiminin güçlendirilmesi ve demokratikleştirilmesi ve devlet yapısında köklü demokratik değişiklikler yapılması istemini öne sürmeli ve başarıya ulaşmalıdırlar. Ülkemizde halk, olmaşık

bir gelişim yolu yönünde ilerliyor. Yalnızca, sosyalizme geçiş perspektifiyle birlikte ulusal demokratik devrimin temel görevlerini onlar arasında yaymak değil, aynı zamanda, böylesine canalcı ve ivedi istemleri kazanmak yönünde kararlı eylemler için kitleleri örgütlemek ve yönetmek de HKP'nin ödevidir.»

Parti Kongresi tarafından kimi değişikliklerle onaylanmış olan Politik İnceleme Raporu, 10. Kongre'den bu yana Partimizin politikası ve faaliyetlerini ve Parti'nin, 1977 Martında, kimi eyaletlerdeki Lok Sabha seçimlerinde uğradığı yenilgilerin ardından ortaya çıkmış olan politik sorunları ele almaktadır.

10. Parti Kongresi'nden bu yana geçen dönemde ülkemiz politik yaşamını girdaba sokan tek olay, o sıralarda Başbakan olan İndira Gandhi'nin olağanüstü yönetimi dayatmasıydı. Başlangıçta, sanki bu olağanüstü durum yalnızca aşırı sağcılardan gelebilecek tehlikeyi göğüslemek için getirilmiş gibi görünüyordu. Ama az sonra bunun öteki amaçları da, yani, burjuva iktidarı korumak ve, parlamentonun ya da parlamenter demokrasinin yerine başkanlık sistemini getirerek kendi kişisel yönetimini kurmak için kapitalist bunalımı halkın zararına çözüme de genişliğine çıktı.

O sırada egemen olan karmaşık ve çalkantılı durumda, Parti'nin merkez yönetimi, olağanüstü durumun tüm sonuçlarını kavrayamadı. Bunun hiçbir belirtisi de yok değildi. Eğer merkez yönetimi uyanık olsaydı ve durumu önceden yeterince hesaplasaydı, tüm manzarayı açıkça görecekti.

Gerçekten de, 1974'den başlayarak İndira Gandhi hükümeti, giderek daha fazla, Dünya Bankası'nın, «dışarıya dönük» bir ekonomi şeklindeki ekonomik paketini kabul etmeye, Hint tekellerine ve çokuluslulara büyük ödümler vermeye, emperyalist «yardım»a daha çok başvurmaya ve emekçi halkın, özellikle de işçi sınıfının haklarına ve yaşam düzeyine saldırmaya başladı. Otoritenin giderek daha fazla bir şekilde İndira Gandhi'nin elinde toplanması, başkentte ve eyaletlerdeki yönetimlere ona kişisel bağlılık temelinde «güvenilir kişiler»in getirilmesi, Kongre Partisi içindeki ilerilere saldırılar, Kongre Sosyalist Forumu'nun dağıtılması, ona yakın çevrelerdeki yozlaşmışlığın muazzam derecede büyümesi herkeşçe görülüyordu.

Bu gelişmelerin sol ve demokratik güçlere ve ülkedeki parlamenter demokrasiye karşı oluşturduğu tehlike, Partimiz merkez yönetimi tarafından büyük ölçüde küçümseniyordu. Bütün bu görünümeler ayrı ayrı belirtiliyor, ama, tüm sonuçlarıyla birlikte, İndira Gandhi'nin, burjuva yönetimini, Kongre iktidarını ve kendi kişisel konumunu nasıl korumaya çalıştığını gösteren bir bütün olarak görülmüyordu.

25 Haziran 1975'de içte sıkıyönetimin dayatılması, yukarıda belirtilen gelişmelerin mantıksal bir sonucuydu. Olağanüstü durum ortamında temel

haklar askıya alındı, başına sansür getirildi, kitle toplantılarının yapılmasına sert kısıtlamalar kondu ve haksızlıkların yargı yoluyla gözden geçirilmesi bir yana atıldı. İnsan, ancak hükümetin istediği şeyleri yazabilir ve söyleyebilirdi.

Enflasyonla savaş adına işçilere, köylülere, orta sınıflara yeni yükler bindirildi, oysa çıkar sahiplerine ödünler yağdırıldı. Kır yoksullarına güven vermeyi amaçlayan 20 Nokta programı bile, sonunda, Sanjay Gandhi'nin (7) 5 Nokta proramıyla baltalandı. Kentlerin güzelleştirilmesi adına yoksulların barakalarının yıkılmasına ve nüfus artışını denetlemek için zorunlu kısırlaştırmaya da başvuruldu ve bunlar, Delhi'de ve Kuzey Hindistan'daki birçok eyalette büyük boyutlar aldı.

Keyfi tutuklamalar yapıldı ve bizimkisi de içinde olmak üzere, sol partiler bile bundan uzak kalmadı. Böylelikle sol ve demokratik güçler, emekçi kitleleri harekete geçirerek Sağ gericilik tehlikesine karşı savaştan alıkonuldu.

Parti'nin merkez yönetimi, Bayan İndira Gandhi'nin içte sıkıyönetimi dayatmadaki bu üç amacını açıkça görememekten başka, burjuvazinin gerici ve ilerici kesimleri arasında bir bölünme olduğu ve olağanüstü durum'un güçler dengesinde ve devlet iktidarında ulusal demokratik yönde ilerici kaymalar oluşturmakla yararlı olabileceği şeklinde bir yanlış anlayışa da sahipti. Böylelikle, durumda bu olumlu kaymaları oluşturmak konusunda ulusal burjuvazinin ve İndira Gandhi Hükümeti'nin potansiyelleri ve Partimizin yeteneği büyük ölçüde abartıldı. İç durumdaki etkisi bakımından elverişli uluslararası durumun ve ilerici dış politikanın potansiyelleri mekanik bir biçimde anlaşıyordu. İlerici bir dış politikanın, aslında, ilerici iç politikalar olmaksızın korunamayacağı yeterince anlaşılmadı.

Bizim başlıca hatamız buydu ve bu yanlış anlayışın sonucunda, sıkıyönetimi destekledik. Sıkıyönetimin sonucunda ortaya çıkan şey, ulusal demokratik yönde ilerici kaymalar değil, bunun tam tersiydi.

Olağanüstü yönetim, gerçekte, sağ gerici güçlerin halkın hoşnutsuzluğunu sömürmesine ve demokratik özgürlüklerin savunucuları olarak yaygın bir onay kazanarak iktidara gelmesine yardım etti. Olağanüstü yönetime verdiğimiz destek ne halkın çıkarlarının savunulmasına, ne de sağ gericiliğe karşı halk direnişinin kurulmasına yardım etti. Sağ gericilikle, Bihar'da ve başka kimi eyaletlerde olduğu gibi, kitlesel seferberlikle kaynaştırılan mevcut yasalarla da savaşılabildi. Bu nedenle, Bhatında Kongresi, Partimizin olağanüstü yönetime verdiği desteğin başından beri yanlış olduğu sonucuna vardı.

(7) Hükümette yer almayan, ama «anayasaüstü iktidar merkezi»nin başında bulunan, İndira Gandhi'nin küçük oğlu. — Ed.

Partimiz, hatalarını kitlelerden asla saklamamaktadır. Bunları açık yüreklilikle kabul etmekte ve düzeltmektedir. Partimizin düşmanları, bundan yararlanarak onu lekelemeye çalışıyorlar. Olağanüstü dönem'de hiçbir şey yapmayan, hatta İndira Gandhi ile uzlaşan kimileri şimdi halkın önüne kahraman gibi çıkıyor ve Partimizi çamura bulamak istiyorlar. Olağanüstü yönetimi desteklememize karşın, Partimizin bu yönetimin aşırılıklarına karşı faaliyet sicilinin, bir eşine raslanmadık ölçüde tertemiz olduğunu rahatça söyleyebiliriz. HKP, olağanüstü durum sırasında İndira Gandhi rejiminin işçi sınıfına ve sıradan insanlara karşı amansız aşırılıklarına ve saldırılarına karşı yiğitçe savaştı. İndira Gandhi'nin yarattığı kligin ülkemizin demokratik yapısı için oluşturduğu tehlikeyi sert bir şekilde ortaya koydu. Eyalet Meclisleri'nde ve Parlamento'da Partimiz bu kliğe karşı çıktı. Bütün bunlardan ötürü, Partimiz İndira Gandhi'nin ve kliginin hışmına uğradı.

Bu, sözkonusu dönemde Partimizin gereken ya da mümkün olan her şeyi yaptığını söylemek değildir. Olağanüstü yönetime karşı hatalı bir tavır almış olmasaydık, başarımızın daha da büyük olacağını biliyoruz. Olağanüstü durum'a karşı yaklaşımımız bizi bundan alıkoymuştur.

HKP (M) yönetimi, Partimizin 1977'de Lok Sabha seçimlerinde uğradığı yenilgiden yararlanarak, Partimizin programının ve politikalarının yanlış olduğunun ve kendilerinin haklılığının ortaya çıktığını söyleyerek, düşmanca bir kampanyaya başladı.

Olağanüstü yönetim ve daha sonraki olaylar konusunda hatalı davrandığımız su götürmez. Ama bu, Parti Programı'nın temel çözümlemesini ve başlıca sonuçlarını geçersiz kılmaz. Programın, Hindistan devletinin sınıfsal niteliği, kapitalist gelişme yolunun çelişkileri ve tekeldışı burjuvazinin ikili niteliği konusundaki betimlemesi geçerliliğini korumaktadır. Ulusal demokratik cephenin kurulması yolundaki taktik belgi işçi sınıfının ve işçi-köylü bağlaşıklığının rolü ve ulusal demokratik devrim perspektifi bakımından da durum böyledir. Aslında, olağanüstü yönetim döneminde, özellikle Hint burjuvazisi ile ilgili olarak yapılan hatalar, Parti Programı'ndan sapmaktan ileri geliyordu.

Parti'nin olağanüstü dönem öncesindeki politikası sorununa gelince, bunun Parti için şanlı bir dönem olduğu söylenmelidir. Partimiz, ülke yaşamında önemli bir rol oynamıştır. Ulusal burjuvazi karşısında birlik ve savaşım taktiğini doğru olarak uygulayarak ilerici yönlerini desteklemekle birlikte, İndira Hükümeti'nin politikalarının halk düşmanı ve gerici yönlerine karşı savaştı.

Ulus çapındaki nitelikleri bakımından bu dönemde Partimizin verdiği kitlesel ve politik savaşımaların, eşi görülmemiştir. Partimiz, yalnızca emekçi halk tarafından desteklenmekle kalmadı, tüm gerici komünal ve öteki bölücü güçlerden gelen saldırılara karşı, laik demokrasiyi ve ülkemizin birliğini de sağlam bir şekilde savundu.

1970'deki toprak işgali savaşımından başka, Kongre Hükümeti'nin politikalarındaki gerilemelere karşı, Chandigarh, Kalküta ve Haydarabat'daki kitlesel yürüyüşler ve Patna'daki 500.000 kişilik eşi görülmedik toplantı ile birlikte, 1-8 Mayıs 1972'deki «Emri Uygula» kampanyası da anılmalıdır. 1972 Ekiminin ilk haftasında, fiyat artışlarına karşı ve köklü reformlar için ulus çapındaki satyagraha'da ⁽⁸⁾ 350.000 kişi tutuklandı. Bunu, 1973 Martında, Parlamento'ya doğru tarihsel Büyük Yürüyüş izledi. Bunun ardından da, 1-7 Ağustos 1973'de, istifçiliğe karşı ulusal kampanya geldi. Partimiz 1974 başlarındaki Bombay, Batı Bengal ve Tamilnadu tekstil ve jüt işçilerinin büyük grevlerinde ve o sıralardaki çeşitli bandh ⁽⁹⁾ eylemlerinde seçkin bir rol oynadı.

Sağ gerici saldırıya karşı yalnızca lafla değil, yiğit, savaşkan kitlesel seferberlikle ve eylemle savaşmış olması Partimiz için bir onur konusudur. 1972 sonlarından 1973 Nisanına değin, Partimizin Andhra birimi ayrımcı harekete karşı savaş verdi. 1974 ortalarından bu yana, Partinin Bihar birimi JP'nin ⁽¹⁰⁾ yönettiği «baştan aşağı devrim»i göğüsledi ve püskürttü. Bütün ülkede Parti sağ gerici tehlikeye karşı harekete geçti. Bu tehlikenin bertaraf edilmesinde, parlamenter demokrasinin savunucusu olarak öne çıktı. Eğer daha fazlası yapılamadıysa, bu, belgelerimizde defalarca değindiğimiz, Partimizin uzun zaman ayakta kalan temel zayıflıklarından ileri geliyordu.

Kerala'da bütün bu dönem boyunca, önemli demokratik reformlar yapmak ve kitlelere güven vermek, böylelikle de bu eyalette büyük istikrar sağlamak bakımından Parti'nin seçkin ve kilit bir rol oynamış olması da Parti için bir onur konusudur. HKP (M), bu hükümete karşı gözükapalı düşmanlığı yüzünden, burada 1977 Martında bir seçim yenilgisiyle karşılaşmıştır.

Parti Kongresi, olağanüstü dönem öncesinin bu değerlendirilişine dayanarak, bu kazanımların yanlış bir politik çizgi temelinde ortaya çıktığını *sağmanın hatalı olacağı sonucuna* vardı. 1974'ün üçüncü çeyreğine değin Partimiz temelde doğru bir politik çizgi izlediği için bunlar ortaya çıktı. Bu, durumun belirli yönlerinde küçümseme ya da abartma olmadığı ve hata yapılmadığı anlamına gelmez. Bu, yalnızca, zaman zaman yapılan kimi hatalara karşın, Partimizin esasta doğru bir çizgi izlediği anlamına gelir.

Sonuç olarak, Partimiz üyelerini önemli ölçüde artırmış ve yeni alanlara yayılmıştır. Kerala, Andhra, Tamilnadu ve kimi öteki yerlerde HKP

⁽⁸⁾ Yasa ve düzenin sembolik bir çiğnenişi – Ed.

⁽⁹⁾ Tüm üretim ve ticaret topluluğunda durgunluk, ulaşımın, büroların, okulların, vb. çalışmasının durması – Ed.

⁽¹⁰⁾ Jayaprakash Narayan – Ed.

(M)'nin kimi kesimleri Partimize geçmiş, oysa bizim üyelerimizden çok azı HKP (M)'e kaymıştır.

Partimiz, uluslararası komünist hareketin sadık bir müfrezesi olarak, dünya komünist hareketinin çizgisini ve Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkelerini hem Maoculuktan, hem de Sol oportünizmden gelen saldırılara karşı da savunmuştur.

Sonuçta, daha önce belirtildiği gibi, Partimiz, 11. Kongre'den daha birleşmiş olarak ve daha güvenle, geleceğe ilişkin açık bir perspektifle çıkmıştır. Düş kırıklığına uğrayan karşıtlarımız, şimdi farklı bir hava çalışıyorlar. Partimiz bölünmemiş olsa bile, onun sağ, sol ve merkez halinde ayrılmış olduğunu söylüyorlar. Yalnızca, Partimizin simgesini yıkmak ve halkın kafasını karıştırmak için böyle davranıyorlar.

Politik Karar'ın, Uluslararası Gelişmeler Konusundaki Rapor'un ve Örgütlenme Raporu'nun oybirliğiyle kabul edildiğini herkes biliyor. Hatta üzerinde tartışılan Politik İnceleme Raporu bile, sonunda, hiçbir karşı oy olmaksızın ve yalnızca birkaç çekimser oyla kabul edilmiştir. Delegeler, bu değişikliklere açıkseçik eğilimler temelinde değil, her bir değişikliğin değeri temelinde oy kullandılar. Bundan dolayı oylama değişiklik gösteriyordu ki bu, belirli eğilimlerin varlığına uygun düşmemektedir. Partinin en yüksek yönetici organı olan Ulusal Konseyi oybirliğiyle seçildi. Daha sonra, Ulusal Konsey Başkanı, Genel Sekreter, Genel Sekreterlik ve Parti'nin Merkez Yürütme Komitesi de oybirliğiyle seçildi.

Partimizin Bhatında'daki 11. Kongresi, her bakımdan büyük bir başarı oldu. Partimiz geçmişle hesaplaşmasını yapmıştır ve artık, geleceğe ilişkin açık bir perspektifle ülkemiz halkına karşı ödevini yerine getirmeye hazırdır.

Kısa Kısa

TÜRKİYE

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi Plenumu ülkedeki politik durumu, sendikalar, ulusal demokratik cephe ve partiyi güçlendirme sorunlarını gözden geçirmiştir. Plenum, MK Politik Bürosu'nun sunduğu raporu tartışmış ve Parti'nin faaliyetleri için bir rota kabul etmiştir. MK Politik Bürosu'nun raporu ve politikası oybirliğiyle onaylanmıştır.

SSCB

SBKP MK Genel Sekreteri ve SSCB Yüksek Sovyet Başkanı Leonid Brejnev'in anılarını oluşturan iki kitap, Malaya Zemlya (İkinci Dünya Savaşı sırasında Karadeniz kıyısındaki Novorossiisk bölgesindeki savaş anıları) ve Yenidendoğuş (savaş sonrasındaki ekonomik canlanma) bilimsel konferanslar, Parti'nin ve ideolojik işçilerin toplantıları ve konferansları tarafından tartışılmaktadır. Bu seçkin devletadaminin anıları, diye vurgulanmaktadır, muazzam bir Parti ve politik çalışma deneyiminin yoğunlaşmasıdır ve büyük bir ideolojik etkiye sahiptir. Bunlar, halkı eğitmek bakımından titiz ve dikkatli bir yaklaşım kılavuzu ve hataları ve ihmalleri ortaya koyma ve düzeltme bakımından Parti ilkelerini sağlamlaştırma kılavuzudur. Bu toplantılara ve konferanslara katılıp, savaşta, savaşın yıktığı ulusal ekonominin canlandırılması sırasında ve barışçı kuruculuğa geçişte özümsemenin Parti politik çalışmasının bu anılardaki biçim ve yöntemlerinin zenginliğinden sözeden kişiler, bu deneyimin doğru olarak uygulanmasının, SBKP 25. Kongre kararlarını uygulamakta komünistlere ve tüm emekçi halka yardım edeceğine işaret etmişlerdir.

Millileştirilmiş Kesim ve Komünist Konum

Carlos Costa

*Portekiz Komünist Partisi Merkez Komitesi Sekreteryası ve
Politik Komisyonu üyesi*

Portekiz Komünist Partisi'ni, millileştirilmiş kesimi koruma ve geliştirme sorunları üzerinde bir konferans toplamaya sevkeden şeyi anlamak için, bu ülkede 25 Nisan 1974'den buyana gerçekleşen uzun erimli ekonomik, toplumsal ve politik değişiklikler konusunda bir fikir sahibi olmak gerekir.

Politik özgürlük yalnızca devrimin yararına değildi. Halkın baskısı, tarım işçilerince ve küçük köylülerce el konan toprağın – işlenen toprak alanının yaklaşık beşte birinin – kendilerine devredilmesi sonucunu veren bir toprak reformuna yol açtı. Tekellerin sahip olduğu bankalar ve öteki işletmeler millileştirildi ve halihazırda da ekonominin belirleyici bir kesimi durumuna geldi. Geniş bir kooperatifler ve kendi kendini yöneten işletmeler kesimi kuruldu ve birkaç yüz işletme işçi denetimine verildi. İşçiler, bu kazanımlara yapılan saldırılara karşın, bunları başarıyla savundular ve bütün bunlar Anayasa'ya geçti.

PKP, millileştirmenin belirgin ölçüdeki devrimci niteliği, muazzam bir millileştirilmiş kesim manivelası, gericiğin hızlanan saldırıları ve millileştirilmiş kesimin veriminin onun korunmasının temel önkoşullarından biri olduğu gerçeği (toprak reformunu koruma deneyiminin gösterdiği gibi) karşısında bir konferans toplamaya karar vermiştir. Parti, ülkenin içinde bulunduğu aşırı ölçüde ciddi ekonomik ve mali durumu ve millileştirilmiş kesimin bu bunalımı sona erdirmeye oynayabileceği ve oynaması gereken rolü anlamaktadır. Ayrıca, kendi tutarlı ve yapıcı politikasının temel ilkelerinden ve ulusal yaşamın her alanındaki büyük sorumluluğunun bilincinden hareket etmektedir.

Geçtiğimiz Ekim'de Merkez Komitesi'nce duyurulan konferans 11–12 Mart'da yapıldı. Buna 783 delege ve 7.000 konuk katıldı.

Tartışılacak belgelerin hazırlanmasında, geçen yıl ekonomik gelişme konusundaki konferans deneyiminden çıkarılan yöntemlerden yararlanıldı. Bu yöntemler, Parti'nin ulusal sorunları incelerken kullandığı, kitlelerin kollektif çalışma standardı haline gelmiştir. Millileştirilmiş işletmelerde etkin olanlar da içinde olmak üzere, doğrudan üretimle ilgili Parti kolları, komünist olmayanların da katıldığı toplantılar yaptılar. Bu toplantılar, Parti'nin teknoloji ve ekonomi uzmanlarınca hazırlanan raporlara dayanarak, millileştirilmiş kesimin genel sorunlarının yanı sıra, millileştirilmiş işletmeleri ve sanayileri koruma ve geliştirme sorununu da tartıştılar.

Birkaç aylık hazırlık çalışmasından sonra, tartışılmak üzere şu dört ana konu seçildi: Millileştirilmiş işletmeler nasıl korunmalı, bunlar nasıl geliştirilmeli, işçi denetimi nasıl uygulanmalı ve çalışanların çıkarları nasıl savunulmalı. Tartışmalar ve toplantılar sırasında ve belgesel kanıtların toplanmasına ve önerilerin kaydedilmesine ek olarak, genel konularda, çeşitli sanayiler ve belirli her işletme konusunda bildiriler hazırlandı. Konferans toplandığı zaman PKP çok çeşitli ve sistemli bir veri yığınına sahipti. Bu, onun iki günlük tartışmayı örgütlemesine ve delegelere, sonul belgelerin hazırlanması için ana önerileri tanıtmasına olanak verdi.

Konferans hazırlıkları sırasında 869 toplantı yapıldı, bunların 338'ine komünist olmayanlar da katıldılar. Katılanların toplam sayısı, yaklaşık 3.000'i komünist olmayanlar olmak üzere, 12.000'i aştı. Konferansın konuları 298 işletmenin, ya da pratik olarak tüm millileştirilmiş işletmelerin ve birçok karma işletmenin (bunlarda devlet, bankaların ve öteki işletmelerin millileştirilmesi sonucunda, aktiflerin önemli bir bölümünü elde tutmaktadır) çalışanları tarafından tartışıldı.

Bu olgular göstermektedir ki, Parti, kampanyasını açık bir şekilde yürütmüş ve kapsamlı bir çözümleme için gayret göstermiştir. Konferansta 90 konuşmacı dinlendi, bunların 39'u genel sorunları ve çeşitli sanayilerin durumunu ele aldılar, geri kalanlar da tek tek işletmelerle ilgilendiler.

Bugünkü iç durumun bir yönü de, kapitalizmin konumlarının yeniden kurulması politikasının, millileştirmenin temellerini çökertemeyeceği ortaya çıkmış olan bu politikanın başarısızlığıdır. Öte yandan, millileştirmeye karşı daha da geniş bir saldırının, emperyalist baskı altında yasal, ekonomik, mali, politik ve ideolojik alanlarda yapılmakta olan bir saldırının belirtileri vardır. Aynı zamanda, emekçi halkın birlik yolundaki hareketinde, sendikaların ve emekçi halkın, tüm yurtsever ve ilerici güçlerin sınıf bilincinin güçlenmesinde önemli bir yükselişe ve millileştirmenin savunulmasında onların daha canlı eylemlerine de tanık oluyoruz.

Kapitalizmin konumlarını onarma politikasının, ekonomik sağlık getirmekle hiçbir ilgisi yoktur. Sosyalistlerin, tüm önemli hükümet kararlarını destekleyen Sosyal-Demokrat Merkez ve Sosyal-Demokrat Parti ile birlikte, kapitalizmin, latifundia sisteminin ve emperyalizmin konumlarını yeniden kurma politikasının ekonomik, mâli, toplumsal ve politik bunalımı derinleştirdiğini ve hükümetin iddia ettiği gibi ekonomiyi diriltmediğini ekonomik durum günden güne doğrulamaktadır.

Bu bunalımın kökleri, bir zamanlar sömürgeci bir güç ve emperyalizme bağımlı bir ülke olan Nisan-öncesi devletin ekonomik yapısında ve politikalarında yatmaktadır. Şimdiki bunalımı, ulusal üretim ile tüketim arasında önemli bir uçuruma yol açan bir hastalıklar alaşımı nitelendirmektedir. Bu hastalıklar, ekonomi ve maliyede en belirgin şekildedir ve başta,

ticarette ve ödemeler dengesi açıklarında kendilerini açığa vurmaktadırlar.

PKP'nin 1977 Haziranında ekonomik gelişme konusundaki konferansı, ticari ve ödemeler dengesi açıklarını azaltmak, ulusal üretimi genişletmek, bunalıma son vermek ve ekonominin bir an önce canlanmasına yardım etmek şeklindeki ivedi amaçlar için bir dizi önlem önermişti. Ama, gerçekte sağ ile bağlaşıklı çalışan Sosyalistlerin tek parti hükümeti bu önerilere kulaklarını tıkadı. Sağın ve Uluslararası Para Fonu'nun istemine uygun olarak kendi ekonomik ve mali politikasına devam etti. Bu politika yabancı istikrazların sınırsızca kullanılmasına, kredilerin kısıtlanmasına, faiz oranlarının yükseltilmesine (şimdilerde Avrupa'daki en yüksek oranlardır), esküdo'nun devalüe edilmesine (yalnızca 1977'deki devalüasyon % 30'u aşırıyordu), ücretlerin dondurulmasına, fiyatların hızla (geçen yıl yaklaşık % 30) yükselmesine, toprak reformuna karşı keyfi ve yasadışı eylemlere girişmeye, millileştirilmiş işletmelere sistemli olarak saldırılmasına ve, canlandırılan ve devlet tarafından yeniden açılan işletmelerin, onları baltalamış olan eski sahiplerine geri verilmesine dayanmaktadır.

Bu politikanın ürünleri, PKP'nin bu konudaki değerlendirmesinin doğru olduğunu kanıtlamaktadır. 1976'da 50 milyar esküdo'dan 75 milyar esküdo'ya çıkan ticari açık 1977'de 112 milyar esküdo'ya ya da 2,5 milyar dolara varmıştır. ⁽¹⁾ Ödemeler dengesi açığı, 1975'de 26 milyar esküdo'dan 1976'da 29 milyara ve geçen yıl da 50 milyar esküdo'ya ya da 1,2 milyar dolara ulaşmıştır. 1976 Aralığında dış borçlar, resmen, yaklaşık 105 milyar esküdo olarak (ekonomik gelişme konusundaki konferansımız bunu 160 milyar ile 170 milyar esküdo arasında belirlemişti) hesaplandığı halde, bugün 210–220 milyar esküdo (5,25–5,5 milyar dolar) arasındadır. IMF'den kredi sağlanmasından sonra bu borç artacaktır. Bu krediler, hükümetin IMF tarafından önerilen «istikrar programı»nı kabul etmesi koşulunu taşımaktadır. Altın rezervlerinin de geçtiğimiz altı ayda azalmış olduğunu belirtmek gerekir.

O sıralar konferansın politik, mali ve ekonomik zemini böyleydi.

25 Nisan'dan sonra gerçekleştirilen millileştirme, kapitalist ülkelerdeki millileştirmenin genellikle amaçladığı gibi, kapitalist sistemi iyileştirmeyi ve tekeli gücü artırmayı amaçlamıyordu. İç tekellerin ve tekellerin gruplarının iktidarını yalnızca zayıflatmadı aynı zamanda yıktı. Portekiz demokrasisini, tekeli sermayenin ekonomik yıkıcılığının sonucu olarak kendisini tehdit eden tehlikeden korumak ve gericiğin ve faşizmin maddesel dayanağını çöktürmek nesnel gereği bu önlemi gerektiriyordu. 28 Eylül 1974 ve 11 Mart 1975'teki darbe girişimlerinden sonra ve devrimci süreci iler-

(1) Bunlar resmi sayılardır. Yapılmış olan ilk düzeltmeler, yaklaşık 120 milyar esküdo'dan ya da 3 milyar dolardan söz edilebileceğini gösteriyor.

letme ve sınıf savaşımını yoğunlaştırmanın ışığı altında, bu bütünüyle daha zorunlu bir duruma geldi.

11 Mart'ta gericiliğin yenilmesi, büyük sermayenin başlangıçta istikrar-sızlaştırmaya ve ardından da bir komploya hazır olduğunun ortaya çık-ması ve devrimci güçlerin ve, emekçi halkın Silâhlı Kuvvetler Hareketi ile sıkı sıkıya bağlaşılarak verdiği savaşımın giderek güçlenmesi millileş-tirme sürecini hızlandırdı. 14–15 Mart 1975'de Devrim Konseyi tüm ban-kaları ve sigorta şirketlerini (yabancı olanlar hariç) millileştirme yolunda tarihsel bir karar aldı. Bunun üzerine millileştirme kilit ekonomik alan-lara yayıldı.

Toplam 254 işletme millileştirildi. Bunlar arasında 24 banka ve başka parasal ve mali kuruluş, 32 sigorta şirketi, 8 balıkçılık firması, 4 petrol rafinerisi, 5 kimya fabrikası, bir çelik fabrikası, iki tersane, 5 selüloz ve 7 çimento fabrikası, 15 enerji istasyonu, 93 motorlu ulaşım ve 2 demiryolu şirketi, bir havacılık ve 10 deniz ulaşım şirketi vardı. Birleşmelerden sonra (örneğin 93 ulaşım şirketi tek bir şirket olarak birleşti), millileştirilmiş işlet-melerin sayısı 113'e indi.

Bugün kamu kesimi bankaların % 91,9'unu, çimento, selüloz, elektrik ve metal üreten fabrikaların gerçekte tümünü, kimya fabrikalarının % 25,2'sini ve ulaşım ve haberleşmenin % 76,1'ini oluşturmaktadır.

Anayasa'da tersinmez bir süreç olarak saptanan millileştirme, toprak reformunu takiben kurulan kollektif çiftlikler ve kooperatiflerin yanı sıra, ekonominin temelini oluşturan güçlü bir kamu üretim kesimi ortaya çıkar-mıştır. Toplumun ekonomik ve toplumsal bakımdan demokratikleştiril-mesine ve ekonominin reel ulusal bağımsızlık temelinde ilerletilmesine yol hazırlamıştır.

Bununla birlikte, ekonomik faaliyete hükümetin katılma olanaklarının sağlıklı herhangi bir değerlendirilmesi millileştirilmeyen ama, esas olarak öteki işletmelerin millileştirilmesi yoluyla, buradaki aktiflerin bir bölümüne devletin sahip olduğu işletmeleri de kapsamalıdır. Bu işletmeler 376'ya varmaktadır. Bunların 192'sinde devlet, aktiflerin % 50'sinden fazlasına sahiptir ve böylece, bunlar millileştirilmiş olarak kabul edilebilir. Portekiz kamu kesimini öteki kapitalist ülkeler kamu kesiminden ayıran başlıca noktalar işletmelerin sanayilere göre millileştirilmesi ya da devlet deneti-mine alınması, kilit ekonomik alanlar açısından onların belirleyici önemi, stratejik rolleri, millileştirmenin izlediği ekonomik ve politik amaçlar ve emekçi halkın yönetimdeki faaliyeti ve denetimidir.

Ürünün niteliği – çoğunlukla ara malları ve üretim araçları – ve eko-nomik ilişkilerde sağlanan stratejik konum, millileştirilmiş ve devletçe denetlenen işletmeleri, tüm branşların büyümesi bakımından birinci dere-

cede önem taşıyan etkenler haline getirmektedir. Bunlar, ekonomik gelişmenin motorudur.

Portekiz'deki millileştirilmiş kesimin böylesine önemli olmasından ötürü, büyük sermaye ve onun ajanları millileştirilmiş işletmelere karşı birbiri ardına kampanyalara girişmiş ve dolaplar çevirmişlerdir. Onların, kimisi açık, kimisi de gizli olan saldırıları asla durmamıştır.

Gericiler, tekelci sermayenin ekonomik iktidarını yeniden kurmak için, millileştirilmiş işletmelerden birçoğunun yasama yoluyla ortadan kaldırılması gerekeceğinin bilincindedirler. Herşey bir yana, tekelci kapitalizm, ancak, ekonominin çekirdeğine doğrudan ya da dolaylı olarak büyük sermayenin egemen olduğu, onu tekelci çıkarlara hizmet ettirdiği yerlerde mümkündür. Emperyalistler, bunu, başka herkesten daha iyi biliyorlar ve bu bakımdan geniş bir deneyime sahiptirler. Devrimin ilk aşamasında tekelci sermayeyi desteklemek ve korumak için çabalar harcamışlardır. Ve şimdi de, büyük sermayeyi ve onun ülkemizdeki iktidarını yeniden kurmaya yardım edecek her yolu — baskı, karaborsa, rüşvet — kullanıyorlar.

Sosyalist Enternasyonal'in kimi önderleri ve Portekiz'deki eski ABD elçisi ve şimdi CIA'da ikinci adam olan Frank Carlucci bu açıdan önemli bir rol oynadılar. Ülkeyi giderek daha sık olarak yabancı istikrazlar aramaya zorlayacak şekilde dışalım kısıntılarının bırakılması yolundaki emperyalist istem de aynı amaca hizmet ediyor. Emperyalizm, krediler sağlayarak, — doğrudan ya da IMF yoluyla — kendine en fazla yarayan ve tekelci iktidarı yeniden kurmayı amaçlayan bir politikayı dayatıyor. Aslında, emperyalizmin istediği şey yabancı yatırıma daha «liberal» bir yaklaşımdır; çünkü bu, Portekiz'in muhtemelen AET'ye girmesini hazırlayacak politik manevraları kolaylaştıracaktır. Böylelikle, Portekiz ekonomisinin Ortak Pazar ülkelerinde egemen olan tekelci kapitalist sisteme uyarlanması umulmaktadır.

İç cephede ise, millileştirilmiş işletmelere karşı saldırı çeşitli biçimler alıyor. Yasama ve yönetim seçimlerinden yararlanmakta ve ekonomik kargaşaya başvurmaktadır. Kamuoyunu yanıltmak için muazzam çabalar harcanıyor.

Yasama açısından, esas olarak, kamu ve özel kesimleri sınırlandırma yasası yoluyla millileştirilmiş kesime etki yapılmıştır. Bu yasanın asıl amacı, millileştirilmiş kesimde özel işletmelerin kurulmasına yetki vermek ve eski tekelcileri millileştirilmiş işletmeleri yönetmekle görevlendirmektir. Yasama alanındaki saldırının herşeyden önce arkasını dayadığı bu yasa, bir yabancı yatırım koduyla (millileştirilmiş işletmelerin, kaçak tekelciler de içinde olmak üzere, «oturmayanlar»ın sermayesiyle birleştirilmesinin kabul edilmesi), işletmelerin ekonomik darboğazda olduğunu ilân eden

bir yasa gücündeki kararnameyle ve bir tazminat yasasıyla tamamlanmıştır. Bu sonuncu yasa, (yıkıcılıkla uğraşmış olan) eski tekelcilere milyarlarca esküdo veya karma işletmelerde devletin elinde tuttuğu hisseleri aktarmaya olanak verecek şekilde hazırlanmıştır.

Yönetici seçimleri sırasında, çeşitli millileştirilmiş işletmelerde, hükümetin desteğiyle, bir zamanlar tekelcilerin güvendiği kişiler yönetim kurulları üyeleri oldular.

Kamuoyunu yanıltmak ve millileştirilmiş işletmelerin çalışması ve görevlerini yerine getiriş konusunda olumsuz bir izlenim yaratmak için, devletin elindeki kitlesel iletişim araçları yoluyla, gerici güçler kampanyalarını sürekli olarak yürütüyorlar.

Millileştirilmiş kesimdeki ekonomik yıkıcılığa gelince, bu işletmeleri mali bakımdan boğma, kredileri geri çevirme ve tekelci sermayeden kalıt kalan örgütsel ve üretim yapılarını koruma politikasında kendini göstermiştir. Karşılıklı bağlantılı çeşitli millileştirilmiş işletme arasında uyum yoksunluğunda ve millileştirilmiş işletmelerin artık-değerinin kapitalist işletmelere aktarılmasında ifadesini bulmaktadır. Ayrıca, kapitalist işletmelerin ürettiği malların fiyatlarının yükseltilmesi biçimini de almaktadır, oysa millileştirilmiş işletmelerin durumunda değişiklik olmamakta ya da fiyatlar önemsiz bir miktar artmaktadır.

Konferans, millileştirilmiş işletmelerdeki durumun tam bir betimlemesini vermiştir. Millileştirilmiş kesimin korunması ve geliştirilmesinin ekonomik canlılık açısından zorunlu olduğu sonucuna varmıştır. Konferans, mali, yönetsel ve ücret politikasını, hükümet organlarıyla ilişkileri, bütün sanayiler temelinde gelişmeyi ve uyum ve planlamanın geliştirilmesini kapsayan bir dizi önlemler üzerinde karar almıştır. Başlıca millileştirilmiş kesimlerle ve birçok işletmeyle ilgili önlemler önermiştir. Bu önlemlerin en önemli amaçları millileştirilmiş işletmelerin ekonomik ve mali durumunun ve onların yeniden örgütlenmesinin iyileştirilmesi; tercihli krediler politikası ve millileştirilmiş işletmelere yardım; hakça bir fiyat politikası; millileştirilmiş kesimler içinde ve arasında uyum; ekonomik planlama; yeni yatırımlar; yeni ürünlerin imali; dış ticaretin ödemeler dengesi açığını esaslı bir şekilde azaltma şeklindeki özgöl bir amaçla yeniden yönlendirilmesi; yönetimin amaçlarının açıkça belirlenmesi; etkin bir demokratik yönetim; işçi denetiminin geliştirilmesidir.

Konferans, emekçi halkın en canalcı ulusal sorunlara çözümler bulma yeteneğinin başka bir kanıtı oldu. Bunun için, onları, kendi örgütleri aracılığıyla toplumsal ve politik faaliyete sokmak zorunludur.

Emekçi halk, yönetimi tam olarak denetleyerek, yıkıcılıkla, yürütücülerin ve yöneticilerin ihmali ve sorumsuzluğuyla savaşıabilir. Onlar, kilit sorunlara çözümler getirebilir, uygun önlemlerin alınmasını hızlandırabilir, ha-

talı yönetimle savaşılabılır ve, kapasitelerin daha iyi kullanılmasını sağlayarak ve tüketimi azaltarak, üretim maliyetlerindeki kısıntılara yardım edebilirler. İşçi denetimi; millileştirilmiş işletmelerin sosyal-ekonomik faaliyetinin önemini yalnızca özel kâr düşüncesiyle değil, ülkenin geleceği açısından gözönüne alan bir ölçüte göre demokratik yönetimi güçlendirecektir.

Konferans, millileştirilmiş kesimin korunması ve geliştirilmesinin bunalıma son vermeye yardım ettiğini ve ekonomik ve mali canlanmaya yol açtığını vurgulamıştır. Bunlar, emekçi sınıf ve tabakaların yaşam düzeyini korumak ve hatta iyileştirmek önlemleriyle bağdaşmaktadır. Millileştirilmiş kesimin geliştirilmesi, hızlı ekonomik canlanmanın önkoşulları olan üretimin artırılmasını ve iç pazarın genişletilmesini sağlayacaktır.

Konferans, şimdiki durumda herhangi bir ekonomik politikanın başarısının güvencesinin ekonomik yapılar arasındaki sınırları korumak ve bunların herbirini kendi öz dinamiklerine göre geliştirmek olduğunu bir kez daha vurgulamıştır.

Konferans, en güçlü ve en örgütlü politik parti olan PKP'nin, aynı zamanda, başlıca ulusal sorunlar, özellikle de ekonomik sorunlar konusunda en iyi bilgiye de sahip olduğunu ve onun tüm bu sorunlara yaklaşımının en yapıcı yaklaşım olduğunu gösterdi.

Konferans, PKP'nin toplumsal ve politik etkisinin, onun işçi sınıfı arasında sahip olduğu derin köklerin onun ulusal yaşamdaki reel manivelasının, halkın ve ulusun çıkarlarını desteklemek yolundaki eylemlerinin ve, tüm enerjisini toplamak ve bunu, güçlükleri ortadan kaldırmak ve Portekizliler için daha iyi bir yaşam kurma yoluna yöneltmek şeklindeki ardıcıl gayretlerinin, bütün bunların Parti'yi vazgeçilmez bir güç, ulusal sorunları çözmek, bunalıma son vermek, Portekiz demokrasisini korumak ve bunu sosyalist bir yönde ilerletmek bakımından ana etken durumuna getirdiğini bir kez daha gösterdi.

Afrika'nın Görünümü

KURTULUŞ HAREKETİNİN GERÇEK DURUMU VE PERSPEKTİFLERİ

Jeremiah Mosotho

Lesoto Komünist Partisi

Soru. Halkınızın savaşımının gelişmesine ortam olan dış ve iç koşulları nasıl değerlendiriyorsunuz?

Yanıt. İkinci Dünya Savaşı'nda Sovyetler Birliği'nin etkisinden ve faşizmin yenilgiye uğratılmasından sonra, ezgi altındaki halkların ulusal kurtuluş hareketinde yeni bir yükseliş başladı. Güçlü sosyalist ülkeler kümesi bizim kıtamızda da kurtuluş savaşımızın dayanağı oldu. Şimdi, bundan altmış yıl önce Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'yle başlayan kurtuluş süreci sayesinde, Afrika'da artık 50 kadar bağımsız devlet meydana gelmiş bulunuyor.

Son birkaç yıl içinde, ulusal kurtuluş hareketi, kıtamızın güney kesiminde (Mozambik ve Angola'da) kayda değer başarılarla ulaştı. Bu hareket Zimbabve'de çabucak güçlendi. Namibia'da ve giderek ırkçılığın kalesi sayılan Güney Afrika Cumhuriyeti'nde de hareketin aynı biçimde güçlendiği görüldü. Bu arada, kıtanın güney kesiminde sömürgecilik boyunduruğunu silkip atan ülkelerin hemen hemen hepsinin ilerici dönüşümler yoluna koyulmaları dikkate değer bir olaydır. Biz buna aynı zamanda Güney Afrikanın gelecekte gelişmesinin niteliğini belirleyecek çok önemli bir etken gözüyle bakıyoruz.

Halkımız, kıtanın öbür birçok halkları gibi, daha İkinci Dünya Savaşı yıllarından önce ulusal kurtuluş savaşımına girişti. Boyutları çabucak büyüyen bu savaşım, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yeni bir atılım kazandı. Ve 1966 yılında Lesoto da, Britanya sömürge egemenliği boyunduruğunu kırarak politik bağımsızlığını elde etti.

1965 yılında yapılan ilk genel seçimler sonucunda, Güney Afrika Cumhuriyeti (GAC) rejiminin desteğiyle, gerici ve emperyalizm yanlısı Basotholand Ulusal Partisi işbaşına geldi. (1) Ne var ki, halkımız, Britanya egemenliğine karşı olduğu gibi, Güney Afrika emperyalizmine karşı da, Lesoto'nun bağımsızlığını baltalayan GAC'nin denemelerine karşı da savaşımını sürdürdü.

(1) Lesoto, kralın hüküm sürdüğü, ama yönetime katılmadığı bir ülke.

Başlangıçta hükümet büsbütün emperyalizm yanlısı bir konum içindeydi. Ama şimdiki aşamada, Portekiz sömürge imparatorluğunun düşüşünden sonra, hükümetin dış politikasında birkaç olumlu değişime görüldü. Şimdi bu hükümet Güney Afrika'daki ulusal kurtuluş hareketlerini destekliyor, GAC'ndeki ırkçı rejime karşı çıkıyor ve bağlantısızlık hareketine katılıyor. Komünist Partisi, doğal olarak, bu olumlu tutumları destekliyor. Ama biz, elbette, eskisi gibi, bu hükümetin gerici iç politikasına karşı savaşımızı sürdürüyoruz.

Soru: Lesoto'nun toplumsal-ekonomik yapısının ana çizgileri nelerdir?

Yanıt. Lesoto bir tarım ülkesidir. Öteki ekonomi kolları ülkemizde gelişmiş değildir. Elmas üretimiyle uğraşan çok küçük birkaç kuruluşun dışında, sanayi denebilecek birşey yok.

Bu nedenle, halkın çoğunluğu, % 80'inden fazlası, köy ekonomisi alanında çalışıyor. Tarım çok ilkel araçlarla yapılıyor ve öncelikle natürel bir karakter taşıyor. Toprak dağılımı, toprak iyeliği çok ilginç. Bunun adeta komünal, topluca iyelik niteliğinde olduğunu söyliyelim. Toprak bütün halkın malı, Kralın ülke topraklarına iyeliği ve kullanma yetkisi biçimsel olarak kalıyor. Öyle ki, yasa gereğince, Lesoto'da her yurttaşın bir bölüm toprağa sahip olması gerekiyor. Ama nüfusun hızla artması yüzünden, bugün gençlerin, genç ailelerin çoğu çiftçilik yapabileceği bir bölüm topraktan yoksun bulunuyor.

Lesoto'nun köy ekonomisinde kapitalizmin filizleri de görülüyor. Eski memurlar, emekliler, mesleklerinden ayrılan polisler ve küçük tüccar, köyde kapitalist temel üzerinde çiftçilik yapıyorlar. Bunlar kendi paylarına düşen toprak parçalarını işledikten başka, köyde çoğunluğu oluşturan yoksul köylülerden de toprak kir alıyor ve onları bu topraklarda ücretle çalıştırıyorlar.

Bundan başka, birçok köylü, yasaca paylarına düşen toprakları işleyemeyecek kadar yoksuldur. Bu yüzden, varlıklı çiftçiler, bu gibi yoksullara yarıcalık ve kesimcilikle çiftçilik öneriyor ve çoğunca ürünün daha büyük bölümünü benimsiyorlar. Böylece, yoksullar, günden güne daha çok ücretli işçiler olarak çalıştıklarına tanık olduğumuz köylüler, şimdi durmadan yıkıma uğrayan, şimdilik sayıca az, ama gitgide çoğalan, köylü-işçiler diyebileceğim bir katman oluşturuyorlar.

Bundan ötürü, Lesoto'da tarım bugün halkı besleyebilecek durumda değildir. Ekmek, olağan ekmek bile, bugün Güney Afrika Cumhuriyeti'nden getiriliyor. Giderek, süt, sebze, çay vb. de oradan alınıyor.

Ekonominin acınası durumu ve gitgide topraksızlaşma, birçok Lesoto yurttaşını GAC'na göçmek zorunda bırakıyor. Genç yurttaşlarımızın yarısından çoğu orada, maden ocaklarında, demiryollarında, çeşitli sanayi kuruluşlarında çalışıyor. Köyde daha çok yaşlılar kalıyorlar.

Lesoto'da işçi sınıfı sayıca çok küçük ve öncelikle Maseru'da, Leribe'de ve kimi öbür kentlerde yoğunlaşmış durumda.

Ülkede halkın önemli bir bölümü küçük ticaretle uğraşiyor. Büyük tâcirler de var. Ülkede sanayici olmadığını söyleyebilirim. Ancak son zamanlarda bazı üstenciler belirdi. Bunlar toplumsal yapılar ve konutlar yapımı için sözleşmeler bağlıyorlar. Böylece ülkede çabucak yükünü tutan işadamları zümresi ortaya çıkmış bulunuyor. Kentlerde bazı konut yapıları yükselterek, apartman dairesi ya da oda olarak kiraya verenleri de bunlara katabiliriz.

Genel olarak, Lesoto'da hükümet kapitalist yönlemlı olsa bile, ulusal burjuvazi çok zayıf. Hükümet «açık kapı» politikası uyguladığını açıklıyor ve böylelikle ülkeye yabancı tekelleri çekebileceğini, bunların yatırımlar yapmalarını sağlayabileceğini düşünüyor. Ama ülke ekonomisi yine de yerinde sayıyor.

Soru. Lesoto'da politik yaşam hangi yönde geliyor?

Yanıt. Bilindiği üzere, birçok Afrika ülkesinde ana sorunlardan biri Tribalizm'dir. ⁽²⁾ Bu ülkelerde politik partiler, çoğu kez toplumsal ya da sınıfsal bir gereksinimle, toplumsal ya da sınıfsal bir taban üzerinde değil, kabile ilişkisi temeli üzerinde kuruluyor. Ama Lesoto'da bu böyle değil. Ülkemizde çeşitli kabileler yok; ulusal bakımdan özdeş bir halkımız var. Bu nedenle, ülkede politik örgütlenme toplumsal etkenler temeline dayanıyor.

Ülkede resmen bir tek partinin, işbaşındaki Ulusal Parti adlı küçük burjuva partisinin varlığına izin veriliyor. Ama öte yandan, Komünist Partisi bir yana, öteki politik partilerden hiçbiri yasak değil. Ne var ki, kapatılmamış olsalar bile, muhalefet partilerinin legal olarak çalışmalarına, mitingler, vb. örgütlemelerine izin verilmiyor.

Ana muhalefet partisi Basutoland Kongre Partisi'dir (BKP). Bu parti de bileşimiyle küçük burjuva kökenlidir. Bugün süregelen iç kavgalar ve son iki yıldır tanık olduğumuz bölünmeler, bu partinin politik güç olarak etkinliğini epeyce zedeliyor.

Ülkede bir başka politik örgüt de Marematlou Özgürlük Partisi'dir (MOP). Feodallerin partisi olan ve kralı destekleyen bu örgüt, kralın yetkilerinin genişletilmesini ve krala yürütme organında belirli haklar tanınmasını istiyor. Ama MOP bugün halk arasında her türlü etkisini yitirmiş durumdadır ve ölüp gitmekte olan bir partidir.

Ülkede, Komünist Partisi de içinde, dört politik parti vardır. ⁽³⁾

⁽²⁾ Tribalizm: Kabilelerden oluşma. Eski Roma'da halkı oluşturan üç kabilelerden her birine «tribus» denirdi.

⁽³⁾ Sayılanların dışında iki küçük parti daha var.

Artık söylediğim gibi, Ulusal Parti ve BKP, programları bakımından küçük burjuva partileridir, yöneticileri de toplumsal kökenleriyle küçük bakkallardan, eski memurlardan ve eski öğretmenlerden oluşmaktadır. Lesoto'da köylülerden sonra sayıca en büyük katman olan küçük burjuvazinin birbirinin karşısında iki politik parti doğurmuş olması, bana kalırsa, politik etkenlerle değil, tek tek kişiler arasında beliren çelişkilerle açıklanabilir. Çünkü her iki partinin politikası, bazı ayrıntılar bir yana, temelde birbirinin aynısıdır. Her ikisi de aynı sınıfsal amaçları güdüyor.

Lesoto'da daha çok ülke içinde eylem göstermekte olan yabancı kapitalistlerle ilişkili burjuva elemanları, politik yaşantı üzerinde önemli deneyecek bir etki yapamıyorlar. Bir yandan bürokratik burjuvazi zümresi çoğalıyor ve güçleniyor. Ama ben bu zümreyi de küçük burjuvaziden sayabilirim, çünkü bunun politik sempatileri öncelikle küçük kapitalistlerin çıkarlarıyla bağlıdır.

Aydınlara gelince, bu katman, kimi kez bir küçük burjuva partisini, kimi kez de ötekini destekliyor. Ama son zamanlarda, özellikle üniversite çevresinden birçok aydının konum değiştirdikleri ve komünistleri desteklemeye başladıkları görülüyor.

Lesoto Komünist Partisi 1962 yılında kuruldu. Parti emekçiler arasında, işçiler, köylüler ve aynı zamanda üniversite gençliği arasında çalışıyor. En yüksek parti organı Kongre'dir. Kongre Merkez Komitesini seçer. Semt komitelerimiz ve ayrıca köylerde de komitelerimiz var. Partimiz, yığın hareketleri içinde, bir bölümünü kendimiz yönetmekte olduğumuz sendikalarda ve öbür örgütlerde eylem gösteriyor.

Bizce, şimdi, Lesoto Komünist Partisi'nin önünde çok elverişli olanaklar açılıyor. Epey güçlük de var elbette. Bunlardan biri Komünist Partisi'nin başlıca toplumsal dayanağı olan Lesoto işçilerinin öncelikle GAC'nde çalışmakta olmalarından doğuyor. Ama şimdi, parti, GAC'nde çalışmakta olan işçileri sendikalarda birleştirerek gitgide daha iyi örgütlenmeye çalışıyor. Biz bir yandan ülke içinde az sayıdaki işçiler arasında, aynı zamanda küçük, çiftçi köylüler ve köylü-işçiler arasında çalışıyoruz. Onları partiye çekiyor, kooperatifler oluşturma hareketini genişletiyor, çaba birliğiyle haklarını savunabilecek olan köylü birlikleri örgütlemeye başlıyoruz. Doğaldır ki, bütün bu eylemler rejimin koyduğu yasaklar ve çıkardığı güçlükler aşılarak yürütülüyor.

Şunu da unutmayalım ki, Lesoto yurttaşları GAC'nde bulundukları ve çalıştıkları sürece işçidirler; yurda döndükten sonra yeniden köylü oluyorlar. Böylece, bunların hem işçi, hem köylü oluşları, aralarında çalışmanın özellik ve karmaşıklığını da belirliyor.

Soru. Lesoto'da devrimci hareketin geleceğini nasıl görüyorsunuz?

Yanıt. Gelecek büyük umutlar veriyor. Şimdi bütün partilerde (hem işbaşındaki, hem muhalefetteki partilerde) ülkemizin ilerici değişimlere yönelmesinden yana olan yeni anti-emperyalist ve yurtsever öge ve akımlar ortaya çıkıyor. Gerek erki elinde tutan partide, gerekse ana muhalefet partisinde göze çarpan bölünmeler işte bu yeni öge ve akımların ortaya çıkmasından ileri geliyor.

Bir başka etken de, Angola ve Mozambik'te halklarının utkuya ulaşmalarının, kapitalist olmayan gelişme yolunu tutmalarının etkisidir. Bu ülkelerin ortaya koyduğu örnek, Lesoto için kapitalist gelişme evresini atlama olanağının varlığını doğruluyor. Bu yolun toplumsal temeli, yarınki demokratik Lesoto'nun temeli, işçiler, köylüler ve küçük burjuvazi olacaktır. Ve partimiz, ülkenin sosyalist yönelime geçebilmesi için gerekli koşulların olgunlaşması yolunda büyük çabalar harcamaktadır.

Doğal olarak, Güney Afrika Cumhuriyeti'ne ekonomik bakımdan bağımlılık sorunu olanca ciddiyetiyle önümüzde duruyor. Güney Afrika topraklarıyla çevrili olan Lesoto'da GAC'nin etkisi elbette çok büyük. Ne var ki, şimdi Lesoto'da ve aynı zamanda GAC'nde durum ilerici güçler yararına değişme gösteriyor. Bu nedenle de, Lesoto'nun iç politikası üzerinde GAC'nin olumsuz etkisinin zayıflaması doğaldır, kaçınılmazdır.

Bir örnek vereyim: GAC'nin Transkey'e «bağımsızlık» vermesinden sonra, Vorster hükümeti, ülkemizi bu kukla «devlet»i tanımaya zorladı, büyük baskılar yaptı. Ama Lesoto'da Transkey'in tanınmasına karşı öyle geniş bir hareket vardı ki, hükümet, Vorster'in isteğini yerine getirmekten vazgeçmek zorunda kaldı. Sanırım ki, bu, ülkemizde devrimci güçleri belirli ölçüde güçlendirdi. Demek ki, hükümet yığınlara dayandıkça, uluslararası kamuoyunun desteğine dayandıkça, GAC'nin baskısına karşı direnebilir.

Bizce, Lesoto'da devrimin ulusal-demokratik evresinin yönetilmesi bir süre için, orta katmanlarca, bunların politik temsilcileri olan devrimci demokratlarca sağlanabilir. Ama küçük burjuvazi daha öteye gidemez; bundan ötürü de devrimin gelişmesi için yeni tipten bir yönetim gerekecektir. Bu yönetim işçi sınıfının önderlik rolüyle işçiler ve köylülerce gerçekleştirilecektir.

Son çözümde, bu rolü, işçilerin sayısal durumu değil (biliyorsunuz, henüz çok az işçimiz var) bilinçleri belirliyor. Kaldı ki, Lesoto'da işçi sınıfının bilinç düzeyi, Tropikal Afrika'nın öteki ülkelerine bakarak yeterince yüksektir. Çünkü bu sınıfın büyümesi GAC gibi sanayice gelişkin bir ülkeyle yakından bağlıdır. Kuşkusuz, işçi sınıfımızın sıralarının daha öte dolgunlaşması ve bilinç düzeyinin yükselmesi, Lesoto'da politik yaşamı gitgide daha büyük ölçüde belirleyecektir. Biz ülkenin bütün ilerici öğelerini onun sınıf bayrağı altında toplamalıyız.

Soru. Sizce, demokratik Lesoto'nun dış politikası hangi temellere dayanacaktır?

Yanıt. Ülkemiz, bütün dünyanın ilerici güçleriyle ve öncelikle sosyalist ülkelerle işbirliği yapacak. Lesoto'nun ortadaki güçlükleri yenmesinin ve bağımsızlığını güçlendirmesinin biricik yolu budur. Ve bu, şimdiki rejimin uygulayacağını duyurduğu bağlantısızlık politikasına, bizim de desteklediğimiz ve gelecek bakımından da doğru bulduğumuz politikaya zerrece aykırı değildir. Sosyalist ülkelerle dostluğun bağlantısızlar hareketinin özüne ve sözüne tümüyle uygun olduğu kanısındayım.

Biz, bağlantısızlık hareketinin sözümona iki kamptan «aynı derecede uzak durma» tutumu alması gerektiğini düşünenlerle beraber değildir. O kanıdayız ki, bağlantısızlık hareketi ancak anti-emperyalist olabilir. İki kamp, iki toplumsal sistem, öyle gelişigüzel bir kefeye konamaz. Bunların biri, gelişme halindeki ülkeleri sömürmekte, öbürüyse, desteklemekte, onlara yardım etmektedir. Dünya «zengin ve yoksul» ülkeler olarak değil, sömüren ve sömürülen ülkeler olarak, sömürüye son vermiş ülkeler olarak ikiye ayrılıyor.

Biz, elbette, gelişmede en önemli şeyin kendi öz olanaklarına dayanma olduğu düşüncesindeyiz. Ama bu, ülkenin, dünya ilerici güçlerinden, sosyalist ülkelerden ve özellikle Sovyetler Birliği'nden bir duvarla ayrılıp kabuğunda kalması demek değildir.

Bundan ötürü, bizler, genç bağımsız devletler için, bağımsızlıkları uğrunda savaşım vermekte olanlar için, ulusal-demokratik devrim aşamasında bulunan halklar için, yalnızca geniş demokratik dayanışmanın gerekli olduğunu (bu elbette çok önemlidir), bu gibi devletler ve halklar için proletarya enternasyonalizminin anlamsız ve gereksiz olduğunu savlayan düşünceleri de silkip atıyoruz. Biz, ulusal kurtuluş hareketinin dünya devrim sürecinin ayrılmaz bir bölümü olduğu ve bu süreç içinde sosyalist ülkelerin ve uluslararası işçi sınıfının önder gücü oluşturdukları, dolayısıyla ulusal kurtuluş hareketiyle dayanışmanın proletarya enternasyonalizminin ayrılmaz bir parçası olduğu kanısındayız.

Soru. Lesoto komünistleri için, halkınızın demokrasi ve toplumsal ilerleme savaşımı bakımından, dergimizin Barış ve Sosyalizm Sorunları dergisinin ne gibi bir önemi vardır?

Yanıt. Barış ve Sosyalizm Sorunları dergisi ülkemizde çok önemli bir rol oynuyor. Partimizin kendi basın organı da var. Derginiz yararlandığımız biricik komünist yayını oluşturuyor, üyelerimizin ideolojik düzeylerini yükseltmelerine yardım ediyor.

Derginizde, ulusal kurtuluş hareketi, ulusal demokrasi sorunlarını devrimci-demokratik devletlerin olumlu tutumlarını yansıtan daha çok yazı görmek istiyoruz. Bunlar bizim için önemli ve pratik sorunlardır.

REÜNYON HALKI ÖZGÜRLÜK İSTİYOR

Jean Batista Ponama

*Reünyon Komünist Partisi Politik Büro
ve Sekreterliği Üyesi*

Dünya sosyalizminin uluslararası durum üzerinde durmadan artan etkisi ve Marksist-Leninist düşüncelerin çekici gücü, son yıllarda Afrika kıtasındaki ulusal kurtuluş hareketinde de en parlak biçimde belirdi. Örneğin, Portekiz eski sömürgelerinin, politik bağımsızlıklarını elde eder etmez sosyalist gelişmeye yönelmeleri dikkate değer bir olaydır. En az bunun kadar ilginç bir olay da emperyalizmin ve yerli usaklarının saldırılarını genç ilerici devletlerin başarıyla püskürtme yeteneklerinin sosyalist toplum ülkeleriyle yakın işbirliği sayesinde kat kat artmakta olmasıdır. Bu anlamda Angola ve Etiyopya'dan alınan dersler çok ibret vericidir. Bu dersler, sömürge boyunduruğunu henüz kıramamış olan halkların, kurtuluşları uğrunda dirençle savaşım yürütme azimlerini pekiştiriyor, onlara devrimci iyimserlik aşıyor. Bu söylediklerimiz, kurtuluş hareketimizin somut hedeflerinin belirlenmesinde tarihsel gelişme özelliğini ve aynı zamanda ekonomik, coğrafi, vb. etkenleri dikkate almanın bir zorunluk olarak belirmiş olmasına karşı, Reünyon için de geçerlidir.

Reünyon en eski Fransız sömürgelerinden biridir. (4) Sömürge haline getirildiği sıralarda ülkemiz şenelmış değildi. Halkı, sömürgeleşmeyle birlikte, Fransa'dan gelenler de içinde olmak üzere Avrupalılardan, aynı zamanda Afrika kıyıları ile Madagaskar'dan getirilen kölelerden, Hint ve Çin göçmenlerinden, en yakın adalardan göçüp gelenlerden oluştu. Şimdi Reünyon'da öncelikle kara derililer olmak üzere, çeşitli ırkların temsilcileri yaşıyor ve bunlar yavaş yavaş karışıyorlar.

Göçmen tipinden bir sömürge, baş ülkenin (metropol) sıkı yönetim ve denetimi altında bulunan bir sömürge olarak Reünyon, Fransa'nın Afrika'da ve Güneydoğu Asya'daki bütün yayılcı emperyalist girişimlerine ve bu arada Cezayir'de Çin Hind'i'nde vb. açtığı savaşlara sürüklendi. Bu durum, doğallıkla, yurdumuzda kurtuluş hareketinin Afrika kıtasındaki harekete benzer ölçüde gelişmesine elvermedi.

1946 yılından sonra Reünyon'a Fransa'nın deniz aşırı ili statüsü dayatıldı. Bu statü Fransız emperyalizmine, bu ülkede kendi çiftliğindeymiş gibi davranma olanağı veriyordu. Hint Okyanusu'nun güneybatı kesiminde önemli bir stratejik yeri olan ülkemiz, bu kesimde bulunan Fransız silâhlı güçleri tarafından hava ve deniz üssü olarak kullanılıyor. Bu silâhlı güçlerin genel kurmaylığı Reünyon'un başkenti Sen Deni kentinde bulunuyor.

(4) Fransa'nın Reünyon'a sömürge olarak elkoyması 1665 yılından başlıyor.

Adamızda bir «Omega» gözetim istasyonu var. Kapitalist dünyanın bu tip sekiz gözetim istasyonundan biri olan bu merkez, en yeni teknik araçlarla donatılmış olup, 100–200 metre arasında değişen bir yarılgı payıyla, uçakların, denizaltıların ve gemilerin yerini belirlemeye olanak veriyor.

Başkaldırlara son verme amacıyla kullanılan baskı ve ceza aracı jandarma birlikleri de içinde olarak Reünyon'da üslenen sayısı epeyce kabarık Fransız askersel birliklerinin görevlerinden biri de, gerek ülkemizde, gerekse ülkemiz dışında «düzen ve güvenliği koruma»dır. Geçen yıl Zaire'deki olaylar sırasında Mobuto'nun yardımına koşan Fransız eğitimci su-bayları Reünyon'dan gönderilmişti. Bölgemiz halklarının – Mavriklere, Malgaşlara vb. – karşı yerli gerici parti ve zümrelerin yardımıyla girilen emperyalist entrikaları da çoğu kez ve büyük ölçüde Reünyon'dan baş-lıyor.

Bütün bunlara karşın, dünyanın genel durumu, örneğin yirmi ya da otuz yıl öncekinden bütbütün başka olan bugünkü durum, gerçek kurtuluş uğrunda savaşıma kolaylaştırıyor. Bu olgu, halkımızın da bölgemiz halkları arasında kendine yaraşır yeri almasına, onlarla uyum içinde ya-şamasına olanak verecektir. Biz, bütün güçlük ve engellere karşın, ger-çek özgürlüğe, yaşamda özgürlüğe kavuşacağımıza inanıyoruz.

Her şeyden önce şunu önemle belirtelim ki, Reünyon'da kurtuluş hare-keti partimizin eylemiyle kopmaz biçimde bağlıdır. Başlangıçta, 18 Ma-yıs 1959'da Fransız Komünist Partisi'nin il federasyonu olarak meydana getirilen örgütümüz, sonradan yeniden oluşturularak, bağımsız bir parti, Reünyon Komünist Partisi halini aldı (RKP). Parti tüzüğünde belirtildiği üzere, RKP «Reünyon proletaryasının devrimci hareketinin ve halkımızın sömürgecilğe karşı giriştiği savaşımın önderi ve örgütçüsüdür.» Parti, pra-tik çalışmalarında ve özellikle Fransız emperyalizminin sömürgecilik sa-vaşlarına halkımızın gerçekte zorla sürüklenmesine karşı giriştiği eylem-leriyle yığınlara bu gibi savaşlarda yordakçı durumuna düşürülmenin kendine özgü kompleksinden kurtarmakla kalmadı, aynı zamanda – belki de en büyük hizmet olarak – onları kendi öz kurtuluşları için savaşıma seferber etmeyi, bu savaşıma ilerici ve enternasyonal bir nitelik vermeyi de başardı.

RKP yığınların gerçek desteğine dayanıyor. Nüfusumuz 500 bini geç-miyor. Partimizin 4–5 bin kadar üyesi var. Yakın geçmişte artık hergün çıkarmaya başladığımız bir gazeteye («Temoignages») sahip bulun-uyoruz. Onbin tirajla ve sekiz sayfa olarak çıkardığımız gazetemiz, yalnız haber verme işlevini değil, aynı zamanda siyasal-eğitsel işlevlerini yerine getiriyor. RKP Programı'nın politik amaçlarının en başında Reünyon'a ulusal özerklik tanınması isteği yer alıyor.

Özerklik ülkemiz için ne demektir? Neden tam kurtuluş değil de, özerk-

lik istiyoruz. Kardeş partilerden nice yoldaşlar bize sık sık bunu soruyorlar. Hemen söyleyelim ki, Reünyon, tarihsel gelişmesiyle, Afrika, Asya ya da öteki bölgeler ülkelerinin hiçbirine benzemez. Ülkenin tarihi, Fransa'yla, son yıllarda başka ülkelerle de – Ortak Pazar üyesi ülkelerle – ilişkileri, toprak bakımından küçüklüğü, üretimin geliştirilmesi bakımından sınırlı olanakları, vb. bizleri ulusal isteklerimizi belirlemede ılımlı olmak zorunda bırakıyor. İlke olarak bizler tam egemenlikten yanayız, ama şimdilik özerklik istemekle yetinmeye karar vermiş bulunuyoruz. Yoksa, gerçek koşullar karşısında hiç de gözlerimizi kapamıyoruz, bazı gelişme aşamalarını «atlama»ya yeltenme düşüncesinden de uzak kalıyoruz. Hal-kımıza ve yoldaşlarımıza acele etmemeyi salık veriyoruz. Sömürgecilik çöküp gitme evresinde bulunuyor, sosyalizm ise bizim geleceğimizdir ve ona varmak tarihsel bir kaçınılmazlıktır. Hem gelişme halindeki ülkeler, hem gelişkin kapitalist ülkeler er ya da geç sosyalizme ulaşacaklardır. Ama bu bir perspektif sorunudur. Reünyon'un özerkliği için savaşım yürütmekle, sosyalizmi kurmayı değil, emperyalist egemenliği yoketmeyi amaçlıyoruz.

Savaşım yılları boyunca, biz bu terimin sınıfsal içeriğini de belirledik. Bizim anlayışımıza göre, bu özerklik halkçı ve demokratik bir özerklik olmalı. İşte bu belgeyi temel edinerek, her şeyden önce, baş düşmanı-mız Fransız sömürgeciliğine karşı halkımızın en geniş birliğini sağlamayı amaçlıyoruz.

Özerkliği gerçekleştirmenin sınıfsal-siyasal temeli, işçi sınıfının, köylülerin ve öteki toplumsal katmanların katılacakları ulusal cephe olacak. Elbette, böyle bir cephenin oluşturulması için Komünist Partisi'nin epey bir çaba harcaması gerekiyor. Örneğin, böyle bir cephenin gerekliliğine, herşeyden önce, toplumsal-demokratik etkiler altında bulunan ve şimdilik Komünist Partisi'yle eylem birliği düşüncesini yadırgamayan toplumsal katmanları (sayıca pek büyük olmasalar bile) inandırmalıyız.

Reünyon'da bir yerel burjuvazi de var. Bu burjuvazi, büyük sermayelere sahip olmasa bile, ülkenin özel girişim temeli üzerinde daha öte gelişmesini istiyor. Aydınların bir bölümü bizden yana, yürüttüğümüz savaşımın dolaysız amaçlarını benimsiyor, ama komünist düşünceleri yadırgıyor. Doğal olarak, bütün bunlar, bir tek cephe örgütlenmesini zorlaştırıyor. Yine de bu zorluğun cephe oluşturma çabalarını büsbütün engellediğini söyleyemeyiz.

Biz ulusal cepheyi elden geldiğince geniş tutmanın daha iyi olacağı kanısındayız. Bunun yanı sıra, ilkesel Marksist-Leninst konumlardan da şaşmıyoruz ve kurtuluş hareketini saptırma ya da baltalamayı amaçlayan her yelteniş de vaktinde kırmaya çalışıyoruz.

Komünist Partisi'nin amaçladığı ve uğrunda savaştığı kurtuluş şim-

diye dek olan tüm «bölümsel kurtuluş»lardan kesinlikle ayrılıyor. Ülke-mizde köleliğin kaldırıldığı 1848 yılındaki «kurtuluş»tan, ya da Reünyon'un Fransa için bir denizaşırı il haline getirildiği 1946 değişmesinden ayrılmı olarak, bizim amaçladığımız özerklik, halkın savaşımla elde ettiği ulusal kurtuluş biçimi olacak. Bir başka deyişle, bu, onbinlerce kişinin katılmasıyla başlıbaşına örgütlenmiş bir savaşım, ülkemizde halk yığın-larının can attığı bir savaşım ve bu nedenle de etkusu söz götürmez bir savaşım olacak.

Biz, kurtuluş hareketi perspektiflerini böyle iyimserlikle değerlendirir-ken, yarının özerk Reünyon'unda, başlangıçta, her şeyden önce sömür-geciliğin ağır kalıtımı yüzünden durumun epeyce zor ve karmaşık olaca-ğını da gözönünde tutuyoruz. Kaldı ki, son on yıl içinde, Fransa'ya geniş ölçüde göç yüzünden ülke nüfusu epeyce (% 10 dolayında) azalmış bulunuyor. Elli bin yurttaşımız, hem de sağlam, nice nitelikli ve meslek bilgisine sahip işgörü insanlarımız kalkıp Fransa'ya gittiler.

Özerk Reünyon'da karşılaçağımız güçlükler, bir yandan da ülke eko-nomisinin yapısında, ülkenin toplam iç hasılasını oluşturmada üretim sektörlerinin payının çok küçük olmasından, sürekli ilgi gerektiren ağır toplumsal sorunların varlığından ileri gelecek. Fransa'yla ve öteki Ortak Pazar ülkeleriyle sıkı ilişkilerin bir sonucu olarak, ülkede yaşam pahalı-lığı alıp yürüyor, bütün tüketim malları dışarıdan getiriliyor. En gerekli besin maddelerini üretmede bile kendi kendimize yetebilecek duruma kolay kolay gelemeyeceğiz.

Bu sorun üzerinde biraz daha ayrıntılı olarak duralım. Reünyon'un Fransa'yla ve öteki gelişkin kapitalist ülkelerle yakın ilişkileri, bizim için, bunalım ithali, işsizlik, pahalılık ve enflasyon kapısına çıkıyor. Kaldı ki, Reünyon'da ve aynı zamanda öbür az gelişmiş ülkelerde, bunalımın belirtileri, türediği merkezdekenden daha şiddetli oluyor. Öyle ki, örne-ğin Fransa'da % 9 yaşam pahalılığı, bizde % 12-15 oranında beliriyor, giderek bunu da aştığı oluyor. İşlerinden çıkarılan emekçiler sayısında da aynı şey oluyor.

Gelelim emperyalistlerin yüksek kazançlar sağlamada ülkemizden na-sıl yararlandığına. Buna pirinç örneğiyle gösterebiliriz. Pirinç bizde ana besin maddesi. Ne var ki, koşullar elverişli olduğu halde, ülkemizde pirinç üretilmiyor. Gereksindiğimiz pirinci (yılda 50 bin ton kadar), Pa-kistan'dan, Çin-Hindi ülkelerinden, Brezilya'dan ve biraz da Avrupa'dan satın alıyoruz. Ama Reünyon'da pirincin satış fiyatı, pirinci aldığımız ül-keyle bağlı değil. Bu fiyatın düzeyi «pazar fiyatı» denilen ölçülere göre belirleniyor ve bunda pirincin İtalya'daki fiyatı taban olarak alınıyor. Bu yüzden bizim gereksindiğimiz pirinci ödeme harcamalarımız alabildiğine kabarıyor. Bu mekanizma Fransız ve öteki Avrupalı tâcirlere bizim sırtı-mızdan ceplerini doldurma olanağı veriyor ve ülkemiz emekçilerinin

ödeme yükünü ağırlaştırıyor. Ne yandan baksanız, bu, halkımızın ödediği bir yoksulluk vergisidir. Bu oranla, Ortak Pazar'ın Reünyon'a sözümona yardımı devede kulaktır.

Bizim dışsatım mallarımıza gelince (sardalye, vanilya, tropikal meyvalar, rom ve öteki alkollü içkiler); Avrupa kumpanyaları bunları düşük tekel fiyatlarıyla alıyorlar. Bu da Reünyon için büyük bir ekonomik kayıp oluşturuyor. Taşımacılık navlunları tekelinde de bu böyle oluyor.

Demek oluyor ki, Reünyon'un Fransa'yla ilişkisini düzenleyen statü, aynı zamanda ülkenin Ortak Pazar'la entegrasyonu, eşitlik ilkesine dayanmayan ticaret mekanizmasıyla gerçekleştirilen bir sömürgeyel soygunculuk aracından başka birşey değildir. İşte bize bundan ötürü bu soygunculuğa son verecek bir özerklik gereklidir.

Inanıyoruz ki, özerk Reünyon'da, yeni statü yerel yönetime sermaye yatırımlarını ve ülkenin dış ticaretini denetleme hakkı tanıyacağına göre, yukarıda saydığımız olumsuz belirtileri ve sayamadığımız benzerlerini çabucak gidermek üzere etkin bir savaşım yürütülebilecektir. 1975 yılında, Partimizin olağanüstü Konferansında, «varlığımızı kurtarma amaçlı geçici plan» adını verdiğimiz bir belge kabul ettik. Bununla halkımızı en ertelenmez ve en önemli sorunlarımızın çözümüne hazırlamayı öngörüyoruz. Daha somut söylersek, plân, köy ekonomisinde alınması gerekli geçici nitelikte önlemleri öngörüyor. Bunların yaşama geçirilmesi, daha öte gelişme programının gerçekleştirilmesi yolunda daha iyi koşullar, aynı zamanda psikolojik koşullar yaratılmasına olanak verecektir.

Bunun üzerinde ayrıntılı olarak konuşmak için henüz erkendir. Bugün önümüzdeki asıl iş, reel politik kurtuluş sorunudur, özerkliğin elde edilmesidir. Bu sorunun çözümüyle halkımız yeni gelişme aşamasına girecek, kendi yazgısına egemen olacak ve gerekli toplumsal-ekonomik dönüşümleri gerçekleştirmek üzere elden geldiğince çaba gösterecektir.

Reünyon'da kurtuluş hareketinin başarıyla sonuçlanması, bölgemizde barış ve güvenliği pekiştirme bakımından, Hint Okyanusu kesiminde emperyalizmin kırıyıcı planlarını suya düşürme bakımından da çok önemlidir. Emperyalizmin, öncelikle ABD emperyalizminin bu bölgeye ne büyük bir dikkatle yöneldiği, bölgemizde hem ekonomik, hem askersel stratejik amaçla iyice yerleşmek için hiçbir çabayı esirgemediği biliniyor. Hint Okyanusu bölgesinin önemini değerlendirmek gerçekten zordur. Bir kez, somut olarak, yüzlerce milyon ton petrolün gerek batı yönünde (Ümit Burnu üzerinden), gerekse doğu yönünde taşındığı en önemli deniz yolları buradan geçiyor. Hint Okyanusu, doğal kaynaklarıyla zengin, stratejik hammaddeleri ve insan yedekleriyle dolgun nice ülkelerin kıyılarıyla oluşuyor. Bütün bu ülkeler politik bağımsızlıklarına kavuşmuşlardır ve bazıları kapitalist olmayan yoldan gelişmektedir.

Emperyalistler bütün bu etkenleri dikkate alıyor ve Hint Okyanusu bölgesini babalarının çiftliği haline getirmeye, burada askersel üsler kurmaya çalışıyorlar. Nitekim, artık Diego Garsiya'da bir Amerikan üssü var ve bu üs bölgenin bağımsız ülkeleri için büyük bir tehlike oluşturuyor. Kapitalist dünyanın militarist çevreleri, sözgelışı Doğu Afrika, Yakın-Doğu ve Güneydoğu Asya halklarını boy hedefi yapabilmek üzere Reünyon'da da böyle bir tertibe girmeye can atıyorlar.

Böylece, kendiliğinden anlaşılıyor ki, bizim kurtuluş savaşımızın başa-rısı ve öncelikle Reünyon'un reel özerkliğe kavuşması, yerel çerçeveyi epeyce aşacak bir önem taşıyor. Biz bunu gözden uzak tutmuyoruz. Ve Reünyon halkının özgürlüğe kavuşması için büyük bir dirençle elimizden geleni yapıyoruz ve yapacağız.

Irak Köyünde

Değişimler ve Sorunlar

Jasem Mohammed Al-Helvai

Irak Komünist Partisi Merkez Komitesi Üyesi

Sosyalist Uyanış Partisi (Baas) Sosyalist yönelimli bir yoldan yürüyor ve bu çizgi öbür ilerici güçler ve öncelikle Irak Komünist Partisi tarafından kesinlikle destekleniyor. Ülkede sosyalist kuruluş aşamasına geçişin maddesel önkoşullarını hazırlama yolunda birçok işler yapıldı. Ama kimi belirli olumsuz gelişmeler var ki, bunlara sosyalist doğrultuya özgü konumlardan yaklaşılmadıkça, ulusal demokratik devrim hareketi epeyce güçleşiyor. Her şeyden önce bu, Irak köyündeki durum bakımından tümüyle geçerlidir.

1958 Devrimi'nden önce Irak'ta yarı-sömürge ve yarı-feodal bir rejim hüküm sürüyordu. Köylüler nüfusun % 70'ini oluşturuyordu ve beşte dördünden çoğunun bir karış toprağı yoktu. Öte yandan, feodaller ve öteki büyük çiftlikçiler (köylülerin % 1'i) işlenir toprakların % 75'ini ellerinde tutuyorlardı. Yarı-feodal ilişkiler, büyük çiftlikçiler zümresine, ulusal ekonomide petrol sanayiinden sonra ikinci gelen tarımda ürünün aslan payına elkoyma olanağını sağlıyordu. Bu yüzden köylü nüfusun çoğunluğu yoksulluk ve karanlık içinde bir yaşam sürüyordu.

Köylüler bu duruma katlanamıyorlardı. Irak'ın tarihi, feodallere ve kralcı yönetime karşı silâhlı köylü ayaklanma ve başkaldırılarıyla doludur.

Irak Komünist Partisi, ulusal demokratik devrimin en önemli sorunu sayılan toprak sorununu çözüme kavuşturmanın önemini dikkate alarak, daha siyasal örgüt olarak kurulduğu 1934 yılından başlayarak, feodallerin ve büyük çiftlikçilerin ellerindeki toprağın alınması ve karşılıksız olarak topraksız köylülere dağıtılması belgisini yalnız ileri sürmekle kalmadı, aynı zamanda köylü emekçiler arasında yurtsever ve sınıfsal bilinci işleyip yerleştirerek büyük bir politik eylem gösterdi. Bu cümleden olarak, IKP, bu ortamda ilkönce parti örgütlerini ve aynı zamanda demokratik örgütleri (1958 Devrimi'nin yapılmasında büyük bir rol oynayan gizli köylü birlikleri) meydana getirdi, zorba yöneticilere karşı köylü ayaklanmalarına önderlik etti. IKP köyde toplumsal ilerleme uğrunda sürekli ve sistemli bir savaşım yürütüyor ve toprak reformu düşüncesini girişkin olarak destekliyordu.

Reformun ülkemizde uygulanması iki aşamaya ayrılabilir. Birincisi –

1958 Temmuz Devrimi'nden 1968 yılına dek – ilgili kanunların niteliği ve uygulama önlemleri bakımından burjuvasal aşamayı.

Krallığın devrilmesinden bir süre sonra, köylü hareketinin ve tüm demokratik hareketin baskı ve etkisiyle, cumhuriyet hükümeti 1958 yılında Toprak Reformu Yasası'nı (30 numaralı yasa) çıkardı.

Partimiz bu yasaı, köklü toprak reformuna gidilmesini amaçlamadığını gördüğü halde, desteklemekten geri durmadı. Nitekim, IKP yasanın iki temel eksiğini de gösterdi. Birinci eksik ve yetersizlik olarak, yasa, tavanı, yani sahip olunabilecek en çok toprak miktarını sultan arazide 250, kurak yerlerde 500 hektar olarak alabildiğine yüksek saptamakla, büyük çiftlikçilerin ve bu arada vatan hainlerinin ve sömürgecilik ajanlarının toprak ağalığına son vermeyi ya da bu iyeliği bir yere kadar sınırlamayı öngörmüyordu. Kaldı ki, bu kadar araziyi işleyebilmek için en az 20–200 yarıcı ya da kesimci köylünün emeği gerekiyordu. Bundan başka, yasa, büyük toprak sahiplerine «seçme hakkı» tanıdı. ⁽¹⁾ Bu «hak» onlara en verimli toprakları alıkoyma olanağı sağlıyordu. IKP, tavanın, «toprak onu işleyenindir» belgisi dikkate alınarak epey aşağılara indirilmesini öneriyordu. İkinci eksik ve yetersizlik olarak da, yasa, «mağdur» toprak sahipleri için ödenti ilkesini getiriyordu. Bunun toprağa kavuşan köylüler yirmi yıl boyunca ödeyeceklerdi. IKP elbette bu kanunsuz ödemelere karşı çıktı, bu ilkenin yasadan çıkarılmasını istedi.

Bu eksik ve yetersizliklerine karşın, 30 numaralı yasa, geniş köylü yığınlarının feodalizme karşı savaşıma çekilmesinde yeni bir etken oldu. Bu yönde, toprak reformu yasının çıkarılmasından sonra IKP'nin çabalarıyla her yerde örgütlenen Köylü Birlikleri ⁽²⁾ büyük bir rol oynadı. Bu birliklerin yardımıyla, yasa, 1959 yılı ortalarına dek oldukça hızlı bir biçimde uygulandı. Ama daha sonra, erki elinde tutan güçlerin burjuva niteliğinden ötürü devrim yozlaşmaya yüz tutunca, sözkonusu yasada birçok gerici düzeltme ve eklemeler yapıldı. Uygulama, beş yılda bitirileceği yerde, uzatıldı ve ancak on yılda tamamlandı. Böylelikle, ulusal burjuvazi, çok ılımlı bir toprak reformunu bile yaşama geçirebilecek durumda olmadığını gösterdi. Reformun sonuçlarından biri, köy ekonomi-

⁽¹⁾ «Seçme hakkı» şu demektir: Sözkonusu tavanın da üstünde toprağı olan çiftlikçi, arazi fazlası elinden alınırken, daha iyi, daha verimli ve sulamaya elverişli bir arazi edinebiliyordu.

⁽²⁾ Bu birlikler, genellikle, bir köyün küçük ve orta köylülerini, gerek çiftçilikte, gerekse büyük toprak sahiplerinin ve yöneticilerin keyfi davranışlarına karşı haklarını savunmada yardımlaşmaları amacıyla bir araya getiriyordu. Yasanın uygulanmasında, bu birliklerin temsilcileri, büyük çiftlikçilerden toprak fazlasının alınmasıyla uğraşan komisyonlara ve toprak reformu uygulamasına ilişkin öteki yerel organlara giriyorlardı. 1959 Nisanında, IKP'nin yönetmenliği altında, 3 bin köylü birliği temsilcilerinin birinci kongresi toplandı. Kongreden sonra birlik sayısı 3.500'e çıktı. Birlikler artık 200 bin köylüyü birleştiriyordu.

sinde kapitalizmin oldukça gelişmesi ve köylülerin daha öte ayrışması oldu. Tek sözle, köy, hâlâ bütün gerikalmışlık belirtilerinin acısını çekiyordu.

1968 Temmuz Devrimi'nden sonra, toprak reformunu gerçekleştirmede ikinci aşama başladı. Bu dönemde, toprak devrimi belgisi altında uygulanan reform, hiç değilse resmen, ülkemizin sosyalist gelişme doğrultusuna uygun bir yön aldı.

Baas Partisi, erki eline alınca, toprak-tarım ilişkilerinde ciddi değişiklikler yapma niyetinde olduğunu açıkladı. Arka arkaya buyrultular çıkarıldı. Bunlarla 30 numaralı yasa yetkinleştirilmek isteniyordu. Buna karşın, yepyeni bir toprak reformu yasası çıkarılması gerekliliği günden güne artan bir güçle kendini duyuruyordu. Nitekim, bu da gecikmedi ve yeni yasa 1970 Mayıs'ında çıkarıldı.

Yeni 117 numaralı yasa, toprak iyeliğini sınırlamada kuşkusuz daha radikal bir formül, yani arazinin verimliliği, su kaynaklarına yakınlığı, sulama tarzı, ekilen bitki türü ve sürüm pazarlarına uzaklığı gibi etmenlerin de dikkate alınması ilkesini getirdi. Özel toprak iyeliği tavanı, bu kez sulanır arazide 10 hektar olarak saptandı, kurak arazide yine eski ölçüde – 500 hektar – kaldı.

İyeliği sınırlamaya temel olan ölçüler, toprağın köylülere dağıtılmasında da dikkate alındı. Dağıtımda 1–50 hektar arasında değişen toprak miktarı, iyelik tavanı olarak saptanan miktarın onda biri kadar olsa bile, yeni yasa, ellerinden toprak fazlası alınan çiftlikçilere daha önceki yasanın öngördüğü ödemeleri ve «seçme hakkı»nı kaldırıyordu. Sonuç olarak, toprak reformuyla dağıtılan işlenir arazi miktarı % 20 arttı. Önceki yasa gibi, yeni yasa da, tarım kooperatifleri kurulması sorununu ileri sürüyordu. Bu böyle olsa da, yarı-feodal üretim ilişkileri temeli, bütün işlenir toprakların yaklaşık üçtebirinin büyük çiftlikçiler elinde, yarıcı ve kesimcilerin emeğini sömüren ağalar elinde kalması ölçüsünde, varlığını sürdürüyordu.

Daha sonra, köy ekonomisine, özellikle Kürdistan'da toprak iyeliğine (1975) ve devlet toprakları kategorilerinin birleştirilmesine (1976) ilişkin başka yasalar ve ek hükümler getirildi. Genelde bu ek hükümler ve 117 numaralı yasa, bütünüyle, toprak-tarım dönüşümlerine ilişkin ilerici bir program oluşturunuyordu. Bu programın yaşama geçirilmesi, kuşkusuz, Irak köyünde yarı-feodal ilişkileri temelinden sarsabilirdi. Ne var ki, bu program, bazı önemli çelişkilerden, dönüşümlere karşı olanların halk düşmanı çıkarları için yararlanmaktan geri durmadıkları çelişkilerden de yoksun değildi.

Reform çerçevesinde gerçekleştirilen önlemler sonucunda, ülkemizde toprak iyeliği yapısı epeyce değişti. Şimdi genel görünüm şöyle: 6,27 milyon hektar tarım arazisinin 170 bin hektarı devlet çiftliklerinin elinde;

2 milyon hektarı 200 bin köylüye dağıtılmış durumda; 1.75 milyon hektarı 200 bin kadar köylü ailesince devletten kiralanarak işleniyor; 600 bin hektarı sahip oldukları topraklar 1–25 hektar arasında değişen ve reform kanunları kendilerine ilişmeyen 145 bin küçük çiftçinin elinde; 1,75 milyon hektarı da hâlâ 24 bin büyük toprak sahibinin elinde bulunuyor ...

Topraksal-tarım sal dönüşümleri nitelendirirken, elbette, yalnız toprak iyeliğiyle bağlı sorunları ele almakla yetinmiyoruz. Irak köyünde, her şeyden önce, tarımın gelişmesinde devletin rolünün artmasından ileri gelen önemli ve çokyanlı değişimler de oluşuyor.

Devlet iyeliğinin gösterişsiz ölçülerde kalmasına karşın, tarımda oluşan süreçler üzerinde devletin genel etkisi epey büyük ve önemlidir. Hele hayvancılık, tarım tekniği, kredi işlemi, yapay gübreler sağlama, ürün pazarlama, yeni toprakları işleme, kooperatif hareketini koruma ve isteklendirme, vb. gibi alanlarda ve yönlerde bu etki elle tutulur biçimde kendini duyuruyor.

Örneğin, tarım araçları sorununu ele alalım. 1968 yılında traktör ve biçer-döğ er sayısı bakımından devlet kesimi (kooperatiflerle birlikte) özel kesimden sırasıyla 13,7 ve 4 kat daha geride kalıyordu. 1977 yılın day sa, devlet ve kooperatif işletmelerinin bu makinelerden oluşan parkı, özel kesimin aynı makineler parkını % 29 ve % 144 oranında aşıyordu.

Devlet kesiminin ülkede et ve kümes hayvanları, yumurta, süt ve süt ürünleri, balık üretimine katkısı kendini iyice duyurur ölçüde arttı. ⁽³⁾ Tarım Bankası'nın açtığı kredi toplamı 1968'de 2 milyon dinardan 1976'da 12 milyon dinara çıktı. Devlet, yeni sulama istasyonları yapımı için, tarımda altyapının geliştirilmesi için, doğal otlakların, fidanlık ve ormanların iyileştirilmesi için, tarımda çalışacak nitelikli kadrolar yetiştirilmesi, vb. için büyük ödenekler ayırıyor.

Ama şu gerçeği de tanımalıyız ki, Irak tarımının gelişmesinde gösterilen belirli başarılarla karşın, bu alanda genel gerikalmışlığın giderilmesi için daha pek çok çalışma gerek. Bu gerikalmışlık hâlâ düşük emek üretkenliğinde, ülkenin gereksinimlerini gidermeye hiç de yeterli olmayan üretim hacminde, birikim norm ve miktarı (özellikle ağır basan özel kesimde) azlığında ve insan başını ortalama tarım geliri düşüklüğünde kendini gösteriyor. Gayrisafi ulusal gelird e tarımın payı 1968'de % 16,7'den 1975'te % 9,1'e düştü. ⁽⁴⁾ Birikim alanında bunun dengi göstergeler, aynı dönemde tarımda ana sermaye birikimi salt-değ eri 16,7 milyon

⁽³⁾ Örneğin, devlet kesimi işletmeleri 1972 yılında yalnız 1.200 buzağı ve 5.500 koyun yetiştirmişken, 1977'de bu sayı sırasıyla 14 bin ve 100 bine çıkarıldı, yanı 12 ve 18 kat arttı. Balık avı için 8, istiridye avı için 6 gemiden oluşan devlet kesimi balıkçılık kolu gitgide büyüyor.

⁽⁴⁾ Gerçekte, bu azalış, bir yere kadar petrol gelirlerinin hızla artmasından ileri geldi.

dolardan 50,4 milyon dolara çıkmış olsa bile, % 11,7 ve % 6,6 oldu. Nüfusun hızla arttığı koşullar içinde (yılıda % 3,4), ülke büyük miktarda tarım ürünü ithal etmek zorunda kalıyor. Bu da devletin büyük parasal harcamalara girmesini gerektiriyor.

Bu koşullarda, tarımda devlet kesiminin daha öte geliştirilmesi, köy ortamında üretim güçlerini geliştirmenin önemli etkeni oluyor. Bunun, tarım kooperatiflerini genişletme ve güçlendirme bakımından da çok büyük bir önem taşıdığı söz götürmez.

Irak'ın toprak yasaları, çeşitli türlerde kooperatifler, her şeyden önce yardım kooperatifleri (kredi açma, ikmal, mal sürümü) kurulması, aynı zamanda hem reform uygulamasında dağıtılan, hem de öteki arazi üzerinde üretim kooperatifleri meydana getirilmesi olanağını öngörüyor. 1976 yılında ülkemizde 1804 kooperatif vardı. Bunların çoğu, 4,5 milyon hektar araziye sahip 269.142 çiftçi ailesini birleştiren yardım kooperatifleri; 81'i de 125 bin hektar arazisi olan 11 bin dolayında üyeyi birleştiren üretim kooperatifiydi.

Tarım kooperatifleri daha çok toprak reformuyla dağıtılan ve dolayısıyla yarı-feodal ilişkilerden «arınık» olan arazi üzerinde meydana getiriliyordu; ama bunlar karşıt sınıfsal çıkarların çarpışma alanı olmaktan bütünü kurtulmuş değildi. Tersine, küçük mal üretiminin ağır basması yüzünden, yarı-feodal ilişkilerin ortadan kaldırılması sınıf savaşımının şiddetlenmesi için ek koşullar yarattı. Kooperatif hareketi, yalnızca büyük toprak sahiplerinin ve yordakçılarının direnişiyle karşılaşmıyordu. Kurulan kooperatiflerin çoğunda, zengin köylüler, çoğu hallerde yöneticilik basamaklarına yerleştiklerinden, bunu öncelikle kendi çıkarları için kullanıyorlardı.

Kooperatiflerde şimdiki durumun başlıca nedeni politik karakterlidir. Bunların nitel gelişmesi, yardım kooperatiflerinde köy zenginlerinin ağırlığına son vermedikçe ve köyde ilerici Ulusal Yurtsever Cephe'ye (İUYC) giren partiler arasında gerekli işbirliği sağlanmadıkça olası değildir.

1977 yılında, köylü birliklerinin kooperatiflerle birleşmesini ve köy ortamında toplumsal ilerlemeyi sağlamada köylülerin rolünün artırılmasını öngören 43 numaralı yasa çıkarıldı. Bu yasada formüle edilen sorunlar ve ödevler, özellikle büyük toprak iyeliği kalıntılarının yok edilmesi ödevi, İUYC Ulusal Eylem Yasası'nın içeriğine uygundu. Ama bunun yanı sıra bazı önemli yetersizlikleri de vardı. Örneğin, 7. Madde, bir kooperatif birliği üyesinin bütün hisselerin % 10'u kadar bölümüne sahip olabileceğini öngörmekle, gerçekte sermayeye emek üzerinde bir üstünlük tanıyor. Bu da kooperatif birliğinin bütün kârına zengin üyelerin elkoyması demek oluyor, çünkü bu kâr emeğe göre değil, sermayeye göre bölüşülüyor (üçten az hissesi olan üye kârdan hiçbir pay almıyor). Sonra, yoksulların üretim araçlarını ellerinde tutanlarca sömürülmesini engelleyici hiçbir set

yok; örneğin kooperatif birliği çerçevesinde tarım araçlarına sahip olanların sözü ağır basıyor. Bu cümleden olarak, kooperatif birlikleri yönetim kurulları seçiminin yeterince demokratik olmadığını, birliğin hakları ile daha yüksek denetim örgütlerinin işlevleri konusunda gereken açıklığın görülmediğini de belirtmeliyiz ... Tek sözle, 1977 yılında çıkarılan yasa, ne yazık ki, köy ekonomisinde kapitalizmin gelişmesini hiç de engellemiyor ve bu yetersizlik de ülkenin genel sosyalist doğrultusuna aykırı düşüyor.

Irak köyünde kapitalizmin hızla gelişmesi, 1958 yılında toprak reformunun, küçük mal üretiminin bir hayli genişlemesini etkileyen reformun uygulandığı dönemde başladı. Bu süreç, hem toprak, hem de tarım araçları üstüne icar ilişkilerinin gelişmesinde, büyük toprak sahipleri tarafından küçük ve orta çiftçilere ödünç para verilmesinde ve mal pazarlama yönünde «yardımlar» yapılmasında somut belirtilerini buluyor. Köylüler arasında toplumsal ayrışma böylece keskinleşiyor, bir köy burjuvazisi sınıfı oluşuyor.

Tarımda devlet kesiminin oynadığı önemli rol ve toprakta belirli ilişkilerin devlet eliyle ayarlanması (reformla dağıtılan arazi üzerinde alım-satım yasağı, toprak kiralamanın sınırlandırılması, vb.) ekonominin bu kolunda kapitalizmin gelişmesini elbette destekliyor. Ama, yine de, köy burjuvazisi, hem ekonomik, hem de politik bakımdan güçleniyor. Kooperatif birlikleri yasasının yukarıda değindiğimiz yarı-burjuvasal hükümleri bunu yeterince kanıtıyor. Bu güçlenme, köylü hareketinin bazı çizgilerinde, Irak köyündeki çağdaş sınıf savaşımında da kendini gösteriyor.

1976 Mayıs'ında yapılan IKP Üçüncü Kongresi'nin kabul ettiği Parti Programı'nda şöyle deniliyor: «Köyümüzde halen genişlemekte olan sınıf savaşımı, çeşitli çelişik üretim ilişkileri ortamında yürütülüyor. Kapitalist ilişkilerin gelişmeye başlamasıyla birlikte, tarım işçileri ve emekçi köylülerle köy burjuvazisinin çeşitli katmanları arasında savaşım da sertleşiyor; yarı-feodal ilişkiler kalıntıları ise, çeşitli köylü katmanları arasında feodallere ve büyük çiftlikçilere karşı sınıf savaşımını körüklemeye devam ediyor.»

Gerçekte, yönelim sorunu, tarımda anti-kapitalist gelişme yolu mu, yoksa kapitalist yol mu tutulacağı sorunu, sınıf savaşımının içeriğini oluşturuyor. Zengin köylülere karşı davranış konusunda doğru bir konumun belirlenmesi bu alanda olağanüstü bir önem taşıyor. Bu zümre devrimci bir güç mü, yoksa karşı devrimci bir güç müdür? Bu stratejik sorunun yanıtında yanılğıya düşmek ağır sonuçlar doğurabilir.

Bilindiği gibi, zengin köylünün sınıfsal iç niteliği iki yanlıdır. Bir yandan, bu köylü, yaşam tarzı ve kültürüyle öteki köylülerden pek az ayrımlı ve birçok toplumsal-ekonomik bağlarla onlara bağlı bir emekçidir. Ama öte yandan, bu köylü, yoksul köylülerin emeğini kapitalist ilişkiler ve kapitalizm öncesi ilişkiler biçiminde sömürür. Bu nedenle, zengin köylüler,

hem ilerici, hem de gerici bir toplumsal güç sayılır. İlericidirler, çünkü yarı-feodal ilişkilerin kalıntılarına karşı savaşım vermekte ve köy ekonomisinde tekniğin ve öbür çağdaş yöntemlerin uygulanıp benimsenmesi çabalarına katılmaktadırlar. Gericidirler, çünkü kapitalist sömürü ve kapitalizm öncesi sömürü biçimlerinin iletkenidirler (tefecilik, yarıcılık vb. gibi), yardım kooperatiflerinin üretim kooperatifi haline getirilmesine karşı direnmekte ve bunların gelişmesini kendi çıkarları doğrultusuna yöneltmeye çalışmakta, anti-kapitalist önlemlere karşı çıkmaktadırlar.

IKP bu zümre konusundaki davranışta doğru konumu şöyle belirliyor: Gerici yanlarını sınırlamak ve bastırmak, aynı zamanda bunların karşı devrimcilerden yana geçmelerine engel olmak. Zengin köylüler arasında ilerici eğilimleri desteklemek, toplumsal ilerlemenin istemleriyle çelişmeyen çıkarlarını gözetmeye çalışmak bir zorunluk oluyor. Böyle bir konumdan davranış, ulusal demokratik devrimin şimdiki aşamasının karakterinden ve ödevlerinden yola çıkıyor, bu zümrenin sayıca büyüklüğünü, köylüler arasında büyük bir etkisi olduğunu gözönünde bulunduruyor, aynı zamanda birçok sosyalist ülkenin sosyalizm kuruluşu aşamasında bile zengin köylülerin devrim düşmanı bir güce dönüşmesine olanak vermeyen deneyimini dikkate alıyor.

Partimizin toprak-tarım programının saptadığı birçok sorun, zengin köylüler konusunda işte böyle bir konumdan yola çıkılarak belirlenmiş bulunuyor. Programda, «hangi zümreden olduklarına bakılmaksızın, köylülerin iyeliğine saygı»dan söz ediliyor. Özel toprak iyeliği tavan ölçüsünün küçültülmesi gibi, büyük sulama tesisleri, sulama ve toprak ıslah sistemleri, köylerin elektrifikasyonu, vb. projelerinin en kısa zamanda gerçekleştirilmesi gibi amaçlar, zenginler de içinde olmak üzere bütün köylülerin çıkarlarına uygundur. Program, aynı zamanda, kooperatiflerde yoksul köylülerin yönetmelik rolünün sağlanmasını, yardım kooperatiflerinin çoğunun üretim kooperatifi haline getirilmesini, emekçi köylülerin çıkarlarını yansıtırma, kapitalist gelişmeyi sınırlama ve köy burjuvazisini daraltma amaçlı öteki sorunların çözüme kavuşturulmasını öngörüyor.

Partimizin tutumu ve konumu Irak köy emekçileri arasında olumlu yankılar uyandırdı. 1976'da Bağdat'ta toplanan Tarım Kooperatifleri İkinci Kongresi, yoksul köylülerin ve tarım işçilerinin kooperatiflerde yönetim görevlerine getirilmesini ve kurullarda yönetim görevlerinin en az yarısının onlara verilmesini öngören ciddi ve iyice düşünülmüş bir politika saptanmasını salık verdi. Kongre, aynı zamanda, yoksul köylülere gerek mesleki hazırlıkta, gerekse okuma-yazma öğreniminde öncelik tanınmasını önerdi. Bu öneriler, kooperatif birlikleri yeni yasasında dikkate alınmamış olsa bile, birliklerin yönetim kurullarının seçiminde yine de belirli bir etki yaptı. İUYC'ye katılanlarca işlenip saptanan politikanın yaratımla uygulandığı bazı kooperatiflerde, sözkonusu kongrenin önerileri yerine getirili-

yor ve böylece Irak köyünde daha öte toplumsal-politik ilerlemenin zorunlu koşulu olarak emekçi köylülerle tarım işçilerinin birliğinin güçlenmesine yardım edilmiş oluyor.

Böyle bir birliğin nesnel temeli de ortadadır. Makineleşmenin ve çağdaş üretim araçlarının gelişmesiyle, tarım proletaryası sayıca hızla büyüyor. Yalnız 1973–1976 yılları döneminde, tarım işçileri sendikasına üye olanların sayısı 2,5 kez artarak 28 binden 71 bine çıktı. Son yıllarda epey azalmış olsa bile varlığı süregelen yoksul ve az topraklı köylü aileleri zümresinden çıkma mevsim işçileri de tarım proletaryasına giriyor. Aztopraklı küçük çiftçilere, bu sayıca büyük köylüler zümresine gelince, bunlar köy burjuvazisi ve varlıklı sınıf kalıntıları tarafından sömürüldükleri için genellikle geçimlerini zor sağlıyorlar. Birçok orta köylü de, daha az oranda olsa bile, aynı sömürüye konu oluyor. Bu katmanlar, sanayi işçileriyle birlikte ve bağlaşma halinde, köklü tarımsal dönüşümleri gerçekleştirmeyi amaçlayan savaşımında başlıca toplumsal dayanağı oluşturuyor. Ulusal Eylem Yasası'nda belirli hedefleri kent ve köy emekçilerinin çıkarlarına uygun olan İUYC'nin kurulmasıyla, bu birlik ve bağlaşmanın güçlenmesi olanakları genişlemiş bulunuyor.

Ülkemizde tarım, söz götürmez bazı olumlu değişikliklere karşın, ulusal ekonominin «kentli» alan ve kollarının gelişmesinden epeyce geri kalıyor. İUYC'yi oluşturan öteki partilerle işbirliği yaparak hareket eden partimiz, bu geri kalmanın aşağıda belirttiğimiz yönlerde bir önlemler kompleksi gerçekleştirilerek giderilebileceğini düşünüyor:

– Çeşitli yasalarda görülen ve çelişkili yorumlanan metinlerin değiştirilmesi yoluyla toprak-tarım yasalarının birleştirilmesi ve bu yasaların en ilerici hükümlerinin daha öte geliştirilmesi. Bu önlem, yasanın belirlediği tavanı aşan toprak fazlasının reel olarak alınmasını ve sonra gereksinen köylüler arasında, hem de kolektif temel üzerinde dağıtılmasını sağlıyor. Yasa, aynı zamanda, bir tek köylü ailesinin kullanabileceği en çok toprak ölçüsünü de belirlemeli ve şu veya bu zümreden olduğuna bakmaksızın köylülerin toprak iyeliğine saygı gösterilmesi ilkesini getirmelidir.

– Köylülere her biçimde örgütlenme özgürlüğü tanınması; köy burjuvazisi temsilcilerinin kooperatif birlikleri yönetimine katılmalarının yasaklanması; kadınlara çeşitli mesleksel ve üretimsel örgütlere girme hakkının sağlanması, bu örgütlerde kadınların da yönetim görevlerine atanmaları; erkekler ve kadınlar arasında eşit emeğe eşit ücret uygulaması;

– Devlet çiftlikleri sayısının artırılması ve bunların tarım ürünleri yetiştiren başlıca kaynak haline, köylüler için modern işletmecilik yöntemleri bakımından, emekçilerin yaşam ve kültür düzeyini yükseltme bakımından örnek olabilecek merkezler haline getirilmesi; emekçilerin devlet çiftlikleri yönetimine katılmaları; böylece devlet çiftliklerinin köyde sosyalizmin dayanak noktalarına dönüştürülmesi;

– Tarım kooperatiflerinin desteklenmesi; yardım kooperatiflerinin kerte kerte üretim kooperatiflerine dönüştürülmesi; iri üretimin üstünlüklerinden yararlanmaya olanak veren kollektif işletmeciliğin teşvik edilmesi;

– Tarım ürünleri üretimini artırma amacıyla su kaynaklarının akıllıca kullanılması için gerekli bütün önlemlerin gerçekleştirilmesi; devlet tarafından gereken teknik araçlar istasyonları meydana getirilmek suretiyle tarımda makineleşmenin geliştirilmesi; tarım için yeterince taşıt araçları, durağan ve gezgin onarım atelyeleri sağlanması; üretimsel ve tüketimsel gereksinimler için köyün elektrifikasyonu; yapay gübrelerin ve zararlı böceklerle savaşım ilaçlarının daha geniş ölçüde kullanılması;

– Kürdistan'da başlıca tarım ürünleri üretimin artırılması, kooperatiflerde tarım kolunun teşvik edilmesi; tarım ürünlerini hem üreticiler, hem de tüketiciler için elverişli fiyatlarla kooperatif biçiminde pazarlamanın geliştirilmesi; köylülere gereksindikleri kadar tüketim malı ve kredi sağlanması; köyde konut yapımının geliştirilmesi;

– Köylülerin, kurak topraklarda su ücretlerinden, yönetsel harçlardan, reformla büyük toprak sahiplerinden alınan arazi için icardan bağışık tutulmaları yoksul köylülerin borçlarının affedilmesi, bu köylülerin vergiden ve harçlardan serbest bırakılmaları;

– Köyde okuma-yazma bilmezliğe son verilmesi ve köy ekonomisi profilli öğrenim ağının örgütlenmesi;

– Tarım alanında gelişmiş sosyalist ülkelerin deneyiminden daha geniş ölçüde yararlanılması; köy ekonomisi üretiminin program ve planla yürütülmesi ...

Bu önemli sorunların çözümü, IUYC'nin elindeki bütün olanakların geliştirilip seferber edilmesini, kooperatif birliklerinin yönetimine köylülerin ve köy ekonomisi işçilerinin etkinlikle katılmalarını ve aynı zamanda devlet çiftliklerindeki rollerinin artırılmasını gerektiriyor. Demek oluyor ki, Irak köyünde toprak sorununun çözümü, yalnızca kapitalist gelişme çerçevesinde olağan bir toprak reformuyla değil, sömürgeciliğe ve gericiliğe karşı ardıcıl savaşım veren, kapitalist olmayan gelişme yolundan yürüyen, devrimci demokratlarla komünistlerin birliğine dayanan bir yurtsever ilerici rejim içinde köklü bir toprak reformunun yapılmasıyla sıkı sıkıya bağlıdır.

Besbelli ki, köyde açık bir sınıfsal politika, yoksul ve orta köylülerin çıkarlarını koruyan bir politika olmadıkça, köklü bir toprak reformunu sağlamanın olanağı yoktur. Bu politikanın varlığı kadar, işçilerle köylülerin birlik ve bağlaşıklığının güçlenmesi, bu bağlaşıklık içinde işçi sınıfının rolünün artması da gereklidir. Son çözümde, yalnız toprak-tarımsal dönüşümlerin değil, Irak'ta tüm sosyalist yönelimli devrimci sürecin başa-rısının ana koşulu da budur.

Bilginler Nötron Bombasına Karşı Çıkıyor

Görüşme

ABD, 1977 yılı yazında yeni bir nükleer yığınsal kırım silâhını, nötron bombasını üretmeye başlayacağını ve bombaları NATO üyesi ülkelerin topraklarına yerleştireceğini açıklamıştı. Bir yıla yakın bir süredir, ABD kükümetinin bu girişimine karşı Batı Avrupa, Kanada ve Amerika Birleşik Devletleri'nde yükselen protesto dalgası zayıflamaksızın sürüyor.

Derginin barış ve demokratik hareketler sorunları komisyonu, Viyana'da Uluslararası Barış Enstitüsü tarafından düzenlenen yığınsal kırım silâhlarıyla donanmaya karşı savaşım ile ilgili görevler konusundaki toplantıya katılan gruplara bazı sorular yöneltti.

Soruları şu kişiler yanıtladı: Dr. Raimo Vayrinen, Dünya Barış Sorunlarını İnceleme Örgütü Genel Sekreteri, Barış Sorunlarını İnceleme Enstitüsü Yönetmeni (Tampere, Finlandiya); Profesör E. Jahn (Hessen Barış ve Anlaşmazlıkları İnceleme Kurumu, Frankfurt, FAC); Profesör M. Simai (Macaristan Bilimler Akademisi Dünya Ekonomisi Enstitüsü, Budapeşte); Profesör R. Weiler (Viyana Üniversitesi, Avusturya); Dr. S. Rossi (İş Çevreleri Temsilcisi, Torino, İtalya); Profesör O. Bikov (Uluslararası Barış Enstitüsü Başkan yardımcısı, SSCB Bilimler Akademisi Uluslararası İlişkiler ve Dünya Ekonomisi Enstitüsü, Moskova); Profesör G. Adler-Karlsson (Kopenhag Üniversitesi, Danimarka); Dr. C. Eisenbart (Heidelberg, İncil Üzerine Araştırmalar Merkezi, FAC).

Aşağıda bu kişilerin yanıtlarının özetlerini bulacaksınız.

Nötron Bombası Nasıl Bir Tehlike Yaratıyor?

G. Fuchs: Bir ölüm tehlikesi yaratıyor. Nötron bombası son derece tehlikeli ve yıkıcı bir silâhtır. Kullanılması anında büyük sayıda ölümlere yol açar. Patlama alanı içerisinde bulunan daha çok sayıda insan da aylar ve yıllar boyunca yavaş yavaş ölürlür: Nötron bombasının saçtığı radyasyonların etkisiyle Lösemi'ye, kansere ve başka iyileşmez hastalıklara tutulurlar. Ayrıca, bu felaket kendisini birkaç kuşak boyunca belli eder. Soya çekimle geçen ve korkunç sonuçlar doğuran genetik dönüşümler ortaya çıkar.

Bütün yaşamını tıbbî adanmış bir adamın nötron bombası uygulaması sonuçları hakkında görüşleri böyledir.

C. Eisenbart: Nötron bombasının öteki yığınsal kırım araçlarını aştığını söyleyecek kadar teknik bilgiye sahip değilim. Ama siyasal açıdan, gö-

rüşümü şöyle dile getirebilirim. Nükleer silâhların taktik bir türü olarak kabul edilen nötron bombası, her şeyden önce atom eşiğini alçalttığı ve klasik savaştan nükleer savaşa daha kolay geçilmesi olanağını artırdığı için büyük bir tehlikedir. Başka bir deyişle, patlaması zincirleme karşılıklı tepkilerle genel bir nükleer savaşa götürecek bir süreci başlatabilir.

R. Vayrinen: ABD'de nötron bombasının geliştirilmesi silâhlanma yarışının sürmesinin bir sonucudur. Hidrojen bombasının icad edilmesi, nükleer silâh modelinin günümüzde taktik amaçlarla sınırlı alanlarda, özellikle de Orta Avrupa'da, kullanılabilecek kadar basitleştirildiğini göstermektedir. Kuşkusuz ki bu tip bir yıkıcı silâhlanma devletler arasında, özellikle de değişik toplumsal sistemlere bağlı ülkeler arasında iyi komşuluk ilişkilerini zedeliyebilir.

A. Adler-Karlsson: Bütün öteki nükleer ve yığınsal kırım silâh tiplerinde olduğu gibi, nötron bombası da o çığınca silâhlanma yarışısında yeni bir adım oluşturmuyor. Bu bombanın Avrupa'da üretilip kullanılmaya hazır hale getirilmesi kuşkusuz ki Doğu ile Batı arasındaki yumuşamayı derinleştirme şanslarını azaltabilecek ve bence insanlığın varlığını sürdürmesi için vazgeçilmez olan barış içinde yanyana yaşama evresine ulaşılması görevini daha da güçleştirecek bir etmendir.

E. Jahn: Bence bu yeni silâhın getirdiği esas tehlike, nötron bombasının Avrupa halklarının dirimini hiç tehdit altına sokmayacağı iddia edilen, sınırlı ve denetim altına alınmış nükleer savaşların nötron bombası sayesinde yapılabileceği yanılgısına yeşil ışık yakmasıdır.

Bir yandan politik yumuşamayla ekonomik işbirliği arasındaki uçurumun giderek açılması, öte yandan da silâhlanma yarışının sürmesi bu son zamanlarda uluslararası yaşamın belirleyici niteliğidir. Nötron bombası, bu uçurumu daha da derinleştirmektedir.

R. Weiler: Günümüzde gerek Avrupa'da, gerekse SSCB ile ABD arasında askersel potansiyeller konusunda birbirine benzer bir eşitliğin bulunduğu gerçeğini de hesaba katmak gerekir. Kanımca NATO çevreleri nötron bombası ile donanarak karşı tarafın güvenliğini azaltacak bir üstünlük sağlamak istiyorlar.

S. Rossi: Bütün nükleer silâhlar gibi bu nötron bombasının da ahlâka temelden karşı düştüğünü çok iyi biliyorum. Bununla birlikte yine de kişisel olarak nötron bombası tehlikesiyle ilgili tartışmanın yeteri kadar canlı geçmediği kanısındayım. Bununla birlikte nötron bombasının bugün getirdiği esas tehlike bu silâhın savaş alanlarında kullanılması olasılığı değildir. Esas tehlike, bu bombanın Batı Avrupa'da üretilip kullanılmaya hazır hale getirilmesinin kaçınılmaz bir şekilde Varşova Antlaşması ülkelerinde de bir karşı tepki uyandıracağıdır.

O. Bikov: Nötron bombası henüz uygulamaya konulmadı. Ama bu bom-

banın gelişeceği düşüncesi bile Avrupa ve bütün dünyadaki politik hava üzerinde duyulur bir olumsuz etki yaptı. Çünkü, Avrupa'da SSCB ile ABD arasında yaratılmış bulunan dengenin bozulması olanağı bile silâhlanmanın kısıtlanması ve sınırlandırılması konusundaki verimli görüşmelerin temelini ve söz konusu tarafların eşitlik ve güvenlik bakımından eşit durumda olmaları ilkesini zedeliyebilir.

Nötron bombasının yaygınlaşması sadece yürürlükteki görüşmelere zarar vermekle kalmaz, aynı zamanda gelecekteki görüşmeler için de yeni engeller yaratır.

Tehlike Nasıl Önlenebilir?

O. Bikov: Kanıma göre, SSCB ve sosyalist ülkeler topluluğunun nötron bombası sorunda ilkesel tutumu, onların bu bombanın yasaklanması için ileri sürdüğü önerileri, aynı zamanda birçok kapitalist ülkede nötron bombasına karşı düzenlenen yığinsal kampanyalar, uluslararası demokratik örgütlerin protestoları ve emperyalist kamp içinde bu bomba konusunda görüş ayrılıklarının varolması, bütün bunlar, başkan Carter'ı nötron bombası üretimi konusunda kesin kararı aylardır ertelemek zorunda bırakmıştır.

Ne var ki, kararın ertelenmesi, yeni silâhı üretme niyetinden kesinlikle vazgeçildiği anlamına gelmez, ABD silâhlı kuvvetlerinin ve NATO'nun bu silâhla donatılması tehlikesi henüz ortadan kalkmış değildir.

Bu durumda her şeyden önce, varolan tehlikenin gerçek boyutlarını yığınlara göstermek ve onları bu silâha karşı örgütlü savaşa çekmek gereklidir.

R. Vayrinen: Benim kanıma göre, bu eylemleri, yapılmış ve yapılmakta olan yığinsal kırım silâhlarının her türüne karşı yürütülen genel savaşımın çerçevesi içinde örgütlemek gerekiyor. Yığinsal kırım silâhlarının geliştirilmesini kesinlikle önliyelemek için, yeni tip silâhlar üretme yönündeki araştırmalar ve teknolojiler üzerinde etkin denetimi sağlayacak yol ve yöntemleri bulmamız gerekiyor. Batıda askersel teknoloji üzerinde daha etkin bir politik denetimin sağlanması gerektiği kanısındayım. Kuşkusuz, yeni tip silâh yapımının tam olarak yasaklanması, ancak eşit haklılık ve bütün tarafların güvenliğini sağlama ilkesi temelinde yürütülecek hükümetler-arası görüşmeler yoluyla sağlanabilecektir. Silâhlanma yarışını durdurma alanında tek taraflı önlemler alma olasılığını da unutmamak gerek. Bana göre ABD hükümetinin tek taraflı önlemler çerçevesinde, nötron bombası yapımı ve üretiminden vazgeçmesi gerekiyordu. Çünkü bu silâha bugün ABD'den başka hiç kimse sahip değildir. Böyle bir karar, silâhlanma yar-

şını, özellikle de nükleer silâh üretimini durdurma konusunda daha geniş kapsamlı bir programın bir parçası olabilirdi.

K. Eisenbart: İnsanları yığın halinde kırarak çeşitli tipte çok sayıda başka askersel araçlar da vardır. Bunlar arasında yalnız nükleer silâhlar değil, kimyasal, biolojik ve diğer silâhlar da yer alıyor. Kanıma göre bunların hepsi de insanlara karşıdır ve beni en çok endişelendiren bir durum da, nötron bombasına karşı savaşırken öteki yığınsal kırım silâhlarının çoğu kez unutulmasıdır. Beni endişelendiren başka bir şey de, silâh derken, insanlık için tehlike olan öteki kaynakları, özellikle nükleer enerjinin kontrolsüz bir biçimde gelişmesini gözden kaçırmamızdır. Örneğin, atom reaktöründe oluşan plutonyum, her zaman silâh yapımında kullanılabilir.

R. Weiler: Kanımca, bugün için en önemli olan, yumuşama politikasının güçlendirilmesini sağlamaktır. Ancak böyle bir politikaya dayanarak askersel bloklar, silâhlanma yarışının durdurulması ve askersel güçlerde karşılıklı indirim yapılması yönünde adımlar atabilirler. Karşılıklı güvenin güçlendirilmesi denetim sisteminin kurulmasını da sağlayacaktır. Biz bu açıdan, silâhlanma yarışına hız veren yeni silâh sistemlerinin geliştirilmesini engellemek ve silâhlanmayı sınırlandıracak anlaşmalara varabilmek için elimizden gelen çabayı harcamalıyız.

M. Simai: Günümüz koşullarında barışa giden yolun üzerindeki engeller gerekli uluslararası anlaşmaların imzalanmasıyla aşılabılır. Ancak, Orta Avrupa'da silâhlı kuvvetlerde karşılıklı indirim yapılması ve silâhların sınırlandırılması amacıyla Viyana'da sürdürülen görüşmelerde Batılı Devletler, Varşova Antlaşması üyesi sosyalist ülkelerin her iki tarafın da askersel, bu arada nükleer güçlerde indirim ve kısıtlama yapması yönündeki sormut önerilerini sabote etmektedirler. Nötron bombasının, stratejik silâhlar kapsamına alınmadığı için, stratejik saldırı silâhlarının sınırlandırılması amacıyla Cenevre'de sürdürülen görüşmelerin gündeminde bir madde olarak yer almadığını da gözönünde bulundurmalıyız. Bu bakımdan nötron bombasıyla ilgili soruna en akıllı, en doğru çözüm, L. İ. Brejnev'in nötron bombası üretiminden karşılıklı olarak vazgeçilmesi yönündeki önerisidir.

G. Fuchs: Nötron bombasını yaygınlaştırmaktan vazgeçilmesi ve askersel cepheleşme tehlikesinin azaltılması için, Varşova Antlaşması'na üye ülkelerin Bükreş Toplantısı'yla ilgili bildirisinde belirtildiği gibi, Avrupa Konferansı'na katılan ülkelerin birbirlerine karşı nükleer silâh kullanmama yönündeki önerinin kabul edilmesi büyük bir önem taşımaktadır. L. İ. Brejnev'in, nükleer silâh üretiminin durdurulması yönündeki önerisi de çok önemlidir. Bu çok önemli önerilere, Batı ne yazık ki henüz bir yanıt vermiş değildir.

Bunun için, kanıma göre, hükümetlere bu yöndeki baskıları artırmak,

kendi umutlarını askersel planlara bağlayan politik güçlerin yalıtılmasını sağlamak gerekiyor. Nötron bombasına karşı eylemlerin genişletilmesi için eldeki tüm olanakların kullanılmasını da gerekli görüyorum. Bugün, örneğin kanser ve lösemi gibi hastalıklara karşı bütün dünya ölçüsünde aktif bir savaş yürütülüyor. Bence bu savaşı, adı geçen hastalıklardan kurban gidecek insanların sayısını daha da artıracak olan nötron bombasına karşı savaşla birleştirmek yararlı olur. Aynı zamanda nötron bombasına karşı hareketi tüm dünya ölçüsüne yaymak gerekiyor. Bilindiği gibi, şimdilik bu harekete genellikle gelişmiş kapitalist ülkeler halkları katılıyor.

Nükleer silâhları yaygınlaştırma, nükleer tehlikeye kapıları aralama girişimleri Afrika, Asya ve Latin Amerika'daki sorumsuz, militarist ve ırkçı diktatörlüklerin eline bu tür silâhların geçmesine de yol açabilir. Bunun için, hareketimizin coğrafi sınırlarını genişletmek, bu harekete gelişmekte olan ülke halklarını da çekmek, sanıyorum, çok önemlidir.

Bilginler Neler Yapabilirler?

C. Adler-Karlsson: Bildiğim kadarıyla bundan birkaç ay önce 12 bin Amerikalı bilgin bir bildiri ⁽¹⁾ yayınlamışlardı. Bu bildiride ABD'nin silâhlanmada tüm ülkelerin önünde gittiği belirtilmekte ve Amerikan hükümetinin silâhlanmanın sınırlandırılması yönünde olumlu adımlar atması ve nötron bombası üretiminden vazgeçmesi istenmektedir. Bu tutum, çok doğrudur ve ben bu tutumu tamamen destekliyorum. Fakat bunların sayısı yalnız 12 bin kişidir. Stokholm'de bulunan Uluslararası Barış Sorunlarını İnceleme Enstitüsü'nün verilerine göre bugün dünyada 800 bin teknik öğrenim görmüş uzman vardır. Bunların 400 bini, yani her iki kişiden biri askersel endüstride çalışmaktadır. Bence, bu acıklı, üzüntü verici bir durumdur. Bilginlerin ve teknik uzmanların çoğu kendilerini askersel kurumlara, ya da daha çok verenlere açıkca satmaktadırlar. Bunu ben doğru bulmuyorum. Bu böyle olmamalıdır, fakat ne yazık ki durum böyle.

E. Jahn: Bilginler yumuşama ve silâhlanma sorunlarını yalnız başına çözemezler. Onlar ancak çeşitli olgulara dikkati çekebilirler ve bazı sonuçlara varabilirler. Ve bilindiği gibi, çoğu kez kamuoyu ve politik liderler bunlarla razı olmuyorlar. Fakat onlar aynı zamanda yeni tip silâhların araştırılması ve yapımı çalışmalarını sınırlandırmak için önemli adımlar

⁽¹⁾ Bu görüşme yapıldıktan sonra, dünyaca tanınmış Sovyet bilginlerinin ABD Cumhurbaşkanı J. Carter'a gönderdikleri ve nötron bombasının üretiminden vazgeçilmesini önerdikleri mektup, tüm dünyada büyük yankılar uyandırdı. Diğer sosyalist ülkelerin bilginleri, Uluslararası Bilim İşçileri Federasyonu, Pugwach Bilginler Hareketi ve çeşitli ülkelere birçok tanınmış bilgin nötron bombası üretme planlarına karşı çıktılar.

atabilirler. Ben, tarihsel bakımdan nötron bombasının, üretiminden kaçınılması mümkün olmayan silâhlar arasına girdiği görüşündeyim ve bundan ötürü de büyük bir endişe duyuyorum. Fakat bu, nötron bombasının üretiminin yasaklanması için savaşımın durdurulması anlamına gelmez. Şimdi tüm çabalarımızı var olan silâhların yayılmasının sınırlandırılması ve yasaklanması ve nötron bombasından sonra üretilebilecek yeni tip silâhların araştırılması ve yapımından vazgeçilmesi uğrunda yoğunlaştırmalıyız.

R. Vayrinen: Bence, özellikle nötron bombası sorunu birçok bilginin gerçeği anlamasına yardımcı oldu. Son aylarda çok sayıda ünlü araştırmacı nötron bombasının üretimi, yayılması ve kullanılması olasılığının gizlediği tehlike üzerine çeşitli yazılar ve kitaplar yayımladılar. Nötron bombasına karşı savaşımın örneğinde bilginlerin şu veya bu tür yığınsal kırım silâhının gizlediği gerçek tehlikeyle ilgili kararlar alan politikacıları ve kamuoyunu aydınlatmada oynayabilecekleri olumlu rol açık olarak görülmektedir. Ben sanıyorum ki, bilginlerin yayacakları doğru enfomasyon yalnız kamuoyunun değil bazı politikacıların da gözünü açacak, nötron bombasının ve diğer nükleer silâhların oluşturduğu gerçek tehlikeyi görmelerine yardımcı olacaktır.

Şunu da belirtiyim ki, nükleer silâhlar üretiminin gizlediği tehlikeyi insanlara anlatmak, bununla ilgili enfomasyon yaymak yeterli değildir. Biz, bilginlerin bu tip silâhların yaratıcısı olduklarını da unutmamalıyız. İşte bunun için silâhlanma alanında, yığınsal kırım silâhları bulma alanında çalışmalar yapan bilginler ne yaptıklarını kendi kendilerine sormalıdırlar. Eğer olanağı varsa askersel alanda araştırmalar yapan bilginler arasında nötron bombasının üretimine karşı geniş bir hareket örgütlenmelidir. Bu, ileriye doğru atılmış çok önemli bir adım olacaktır. Çünkü, bence, bilginler katkıda bulunmasalardı silâhlanma yarışı böyle büyük boyutlara ulaşmaz, böylesi korkunç silâhlar yapılamazdı.

M. Simai: Bilginlerin silâhsızlanma uğrunda ve yığınsal kırım silâhları üretimine karşı savaştaki rolü elbette somut olarak bir silâha, ya da silâhlar sistemine karşı savaşımın sınırlanamaz. Bilginler, yapımına katıldıkları tüm silâhlar için sorumluluk taşımaktadırlar. Ve insanlığın yazgısı için taşıdıkları sorumluluğun bilincine varmalıdırlar. Onlar askersel endüstrinin tüm üretim güçlerinin barışçı amaçlar uğrunda nasıl kullanılabileceğini herkesten daha iyi bilmektedirler. İşte bundan ötürü bilginler bence bu yolda girişimde bulunmalıdırlar. Onlar, çalıştıkları, toplumsal-ekonomik sistemin bağımsız elemanları olmasalar da o toplumsal-ekonomik sistemdeki gelişmelerden belirli ölçüde sorumludurlar. Onlar, silâhsızlanma yolunda yeni adımların atılıp atılmayacağının belirli ölçüde kendilerine bağlı olduğunun bilincine varmalıdırlar.

K. Eisenbart: Dünyada yığınsal kırım silâhlarının üretimi alanında bilgisi

olan ya da bunların yapımına katılan tüm bilginler Hippokrat'ın önünde, bundan böyle hiçbir zaman nükleer silâh üretimine yardımda bulunmayacakları için ant içmelidirler. Bu herkesin arzu ettiği bir şeydir.

Nötron bombasına karşı çıkan bilginlerin yanıtlarını yayımlayarak, dergimizin barış ve demokratik hareketler sorunları komisyonu kıvançla belirtti ki, görüşmeye katılanlar çeşitli politik görüşlere, çeşitli ideolojilere bağlı olsalar da şu noktalarda birleşmektedirler:

- Nötron bombası yasaklanmalıdır;
- Yumuşama süreci tüm olanaklarla bundan böyle de geliştirilmelidir;
- Bilginlerin görevi, savaş tehlikesine, silâhlanma yarışına karşı savaşım veren barışçı güçlere yardım etmektir.

Bu noktalarda konuşmacıların görüşleri 28 Avrupa kapitalist ve sosyalist ülkesi komünist ve işçi partisinin, ABD Komünist Partisi ve Kanada Komünist Partisi'nin nötron bombasına, silâhlanma yarışına karşı, silâhsızlanma için yaptıkları çağrıyla aynı doğrultudadır. Çeşitli görüş ve inançları olan insanlara, tüm dünya halklarına yapılan bu çağrı dünya kamuoyunda günden güne daha çok destek bulmaktadır.

Politik Film Sorunu

*Kapitalist Dünya Sinemasında Görülen
Bazı Eğilimler*

Prof. Aleksandr Karaganov

SSCB Sinemacılar Birliği Yönetim Kurulu Sekreteri

Bundan birkaç yıl önce İtalyalı meslektaşlarımızla, SSCB ve İtalyan sinemacılarının düzenleyebilecekleri bir kollokyumda ele alınması mümkün olan konular üzerinde görüşüyorduk. 1963'de yapılan kollokyumu anımsayan rejisör Carlo Lizzani şöyle dedi: «O toplantımızda, Sovyet filmlerinde politikaya fazla yer verdiğiniz için sizi eleştirmiştik. Oysa bugün biz de politik filmler yapıyoruz...»

Lizzani bu sözleri biraz alayla ve düşünceli bir tavırla söylemişti. Sanki meydana gelen değişikliklere ve önceleri politikanın sanattaki rolü hakkında beslediği safça kanıya şaşıyordu. Gelecekteki bir toplantıda görüşülebilecek konular üzerinde durulurken meslektaşlarımızın tümü de, şu veya bu açıdan politik filmler sorununa değinmeden yapamadı.

Sinema dünyasında politik filmler sorunu, 60 ve 70 yılları arasındaki dönemde konuşulmaya başlandı. Bu sıralarda terim sadece yaygınlaşmakla kalmadı, günün modası haline geldi. Ve bu, sinema dünyasında politik film deyiminin uygun olup olmadığı konusunun tartışıldığı yıllarda oldu.

Buna kuşkuyla bakanlar konuşmalarında ikide birde aynı şeyi tekrarlıyorlardı. Bütün filmler politik olduğu için, «politik film» terimi sağlam bir temele dayanamaz. Eğer politik filme özel bir kategoride (western gibi, polisiye film gibi, müzikli komedi gibi) yer verirsek, o zaman mantıksal olarak politik olmayan, yani her türlü sınıf savaşımından uzak bir sinemanın varlığını kabul etmek gerekir...

Sağduyu, böyle bir görüşü bir kenara itmemize engel oluyordu. Elbette her film, şu ya da bu bakımdan, sınıf savaşımına katılmakta ve politikaya hizmet etmektedir. Hatta en apolitik sayılanlar bile. Çünkü burjuva egemenliği koşullarında yığınların dikkatini toplumsal sorunlardan, toplumdaki çelişkilerden başka yönlere çekmekte, yaşamı sahte bir ışık altında göstererek seyirciyi hayaller alemine sürüklemekte, böylelikle de sorunları kavrama ve savaş yürütme niteliklerini zayıflatmaktadır. Bu açıdan bakılınca «politik film» kavramı bilimin titiz sınavına gerçekten de dayana-

mamaktadır ve ancak sinema çevrelerinin mesleksi jargonunda yer alabilir.

Ne var ki, bu kavramın dayandığı temeli ve sınırlarını sözkonusu ederken, yaygınlaşmasına neden olan gerçekleri gözden kaçırmamak gerekir. Sinemacılık tarihi şunu gösteriyor ki dün Hollywood filmlerinde ve Hollywood ölçülerine bağlı birçok sinemacıların yapıtlarında şu şema egemendi: «Erkek-kadın ve kadın» ya da «kadın-erkek ve erkek» Eğer konuya politik veya toplumsal motifler de katılmışsa, bunlar ancak fon rolünü oynamakta, perdede görülenlere sadece ışık tutmaktadır.

Politik diye tanımlanan filmlerde süje kesişmesinde yeni ilişkiler oluşmaktadır. Eski fon birinci plana çıkmakta ve filmin gelişmesinde başa geçmektedir. Politika, çelişkiler, politik süreç senaryonun dramatik desteği sayılmakta, film çağdaş dünyanın güncel sorunlarına kesinlikle yaklaşmaktadır.

60 yıllarının sonu ve 70 yıllarının başındaki en ünlü politik filmlerin konuları ve dramatik dayanakları şunlardır: Gericiliğin kurbanı olan bir devrimcinin biyografisi (B. Widerberg'in «Joe Hill», Giuliano Mantaldo'nun «Sacco ve Vanzetti» filmleri); bir grevin öyküsü (yine B. Wideberg'in «Odalen-31» filmi); bir işçide sınıf bilincinin uyanışı (Elio Petri'nin «İşçi sınıfı cennete gidiyor» filmi); bir cinayet olayının aydınlatılmasında politik güçler arasındaki mücadele (Costa-Gavras'ın «Z» ve «Sıkıyönetim», Franco Rossi'nin «Mattli davası» ve «Seçkin cesetler», Marco Belocchio'nun «Canavara ilk sayfada yer verin», Yves Boisset'in «Suikast», Damiano Damiani'nin «Bir polis komiserinin, cumhuriyet savcısının itirafları» filmleri); gericiliğin düzenlediği bir suikastın ihbar edilmesi (John Frankenheimer'in «Mayıs ayının bir haftası», Mario Monicelli'nin «Albayları istiyoruz» filmleri); bir küçük burjuva aydınının faşist katil haline gelmesi (Bernardo Bertolucci'nin «Emir Kulu» filmi); militaristlerin açtığı bir savaşın neden olduğu olaylar (Sazuo Yamamoto'nun «Savaş ve insanlar» filmi). Bu filmlerden bazılarında hâlâ «üçlü aşk», aile faciaları, zina ve kıskançlık sahneleri bulunsa bile, bunlar, sistemli olarak, ikinci plana atılmakta, yeni konuları eskilerine, alışılmış, seyirci üzerinde «denenmiş» olanlara bağlayan, boşluk dolduran elemanlar olarak yer almaktadır.

Politik filmin sinema dünyasında ortaya çıkması, yapıtları 60 yıllarında sinema eleştirmenleri tarafından çağdaş sinemacılığın zirvesi olarak nitelenen ustaların (Marcel Martin, 1962'de «Antonioni günümüz sinemasının ruhudur» diyordu) yaratıcılığında elle tutulur bir bunalımın göze çarpmaya başladığı zamana rastlar. Çok yüksek bir sanat düzeyine erişmiş olan bu ustaların yapıtlarında yalnızlığın, yabancılaşmanın ve insanların birbirini anlayamamalarının «psikolojik anatomisi» incelenmekteydi. Sinema aynı zamanda insanların karakterlerini, düşünce ve duygularını

incelemede edebiyat düzeyine yükselerek ifade tarzını derinleştirmekte ve etkinleştirmekteydi. O kadar ki yaşamın anlatılmasında zaman zaman belgesel filmle yarışacak doğallık ve gerçeğe bağlılık örnekleri görülüyordu. Estetik hazinesini zenginleştiren sinema, dünkü filmlere egemen olan zorunlu bir süjenin ve diğer kuralların baskısından kurtulmuş oluyordu. Apaçık ki böylelikle yaşamın çöskün selleri en uygun anlatım biçimini buluyordu. «Düşüncenin beyaz perdede yansıtılması» ve bir öyküde nesnelleştirilmesi denemelerinde son derece ilginç sonuçlar elde edildi (Alain Resnais'nin «Geçen yıl Marienbad'da» ve Frederico Fellini'nin «8 1/2» filmleri).

Fakat seçkin ustaların insan varlığının gerçek karmaşıklığını sezmek, insan ruhunun bütün nüanslarını yansıtmak için harcadıkları tüm çabalara karşın, filmlerinde gerçek hep eksik kalıyor, ancak kısmen yansıtılıyordu. Bu filmlerinde insanlığın dramları çoğu kez bir burjuvanın kişisel dramı ile yansıtılmakta, kişinin aşta olsun, diğer insanlarda anlayış aramasında olsun uğradığı başarısızlıklar genelleştirilmekteydi. Sinemacılıkta ustalaşmanın artmasına, bilinmeyenin araştırılması, ortaya çıkarılması yönünde gerekli toplumsal çalışmalar eşlik etmiyordu. Sınıf savaşı süreci, sömürgecilik sisteminin çökmesi, günümüzde fikirler arasındaki çarpışmanın olguları, sosyalizmin barış taarruzu, gericiliğin bunun yolunu kesme denemeleri, vb. hemen hemen sinemaya yansıtılmadı. İnsanlar arasındaki çatışmalar ve anlaşmazlıklar günümüz dünyasının niteliğini oluşturan ideolojik ve toplumsal çatışmalara bağlı olarak ele alınmadı. Komünist ve işçi partilerinin durmadan artan etkinliği de dahil olmak üzere, toplumsal gelişmelerin belli başlı eğilimleri «kadro dışı» bırakıldı.

Film yapımında kendi kendini sınırlandırma, ve yıllar boyunca hep yalnızlık, anlayışsızlık, toplumsal duyguların ve herbir duygunun taşlaşması gibi konuları tekrarlama sonucunda sinema sanatının, yeknesaklığı, yerinde saymayı, kendi kendini tekrarlamayı haber veren bir duruma geçmesi kaçınılmazdı.

Politik filmler sinema konularının kapsamını bir hayli genişletti, karmaşık olgularla ilgili diyalogun sadeleştirilmesi yönünde araştırmalar yapılmasını sağladı, sinema dilinin, şiirle belgenin ve duygu ile gazeteciliğin kaynaştırılması sonucunda zenginleştirilmesine olanak verdi. 60 yıllarının sinemasına özgü buluş ve geleneklerden faydalanan sinemacılık, daha uzakça bir geçmişte kalan 40 ve 50 yıllarının İtalyan neorealizmine ve 20 ve 30 yıllarının Sovyet devrimci sinemasının deneyimlerine baş vurdu.

Politik filmin gelişmesinin kronoloji ve nedensellik bakımından işçi hareketinin yeniden şahlanması, Vietnam'daki «çirkin savaş» ile, Afrika ve Latin Amerika'daki olaylarla ve özellikle gençliğin «patlama» diye nite-

lenen ayaklanması ve çağdaş burjuva toplumunda gençliğin yeniden politize olması sürecine bağlı bulunması her bakımdan dikkat çekicidir.

Politik film doğrultusuna yönelişin sadece önceleri de genellikle herşeyden önce toplumsal konuları işleyen büyük yönetmenleri ilgilendirmekle kalmamasını önemle vurgulamak gerekir. Politik film aynı zamanda daha önceleri sadece yabancılaşma ve yalnızlık konuları üzerine eğilen yapımcıları da şu ya da bu ölçüde etkilemiştir. Nitekim «Blow-up» filminde kendisine özgü bir senaryonun «ilişki yoksunluğu» öyküsüne sadece polisiye film elemanları eklemekle yetinen Michelangelo Antonioni, «Zabriskie Point» filminde araştırma ufkunu genişleterek, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki isyancı gençliğin sorunları üzerinde durmakta ve «tüketim toplumu»nun gerçeklerini pek de adeti olmayan bir içtenlik ve açıklıkla ele almaktadır. M. Antonioni'nin «Mesleği: gazetecilik» filminin kahramanı, yalnızlık çıkmazından kurtuluş yolunu araştırırken, Afrika'daki kurtuluş hareketlerinden birine silâh sağlama işinde görev almaktadır. Alain Resnais «Savaş bitti» filminde illegal bir İspanyol komünistini canlandırmakta, Luchino Visconti «Lanetliler» filminde faşizmin «yeni nizam»-ını kuranların ahlâki çöküşünü ortaya koymaktadır. Karmaşık sinema dilini ve üslûbunu seyircilerden bir kısmına benimsetmiş olan Federico Fellini «Amarcord» filminde, kendisinden beklenmeyen bir sadelik ve açıklıkla, 30 yıllarındaki taşra yaşamını yansıtırken, filmin geçtiği kente gelen bir faşist yetkilinin gezisini bir gazetenin verdiği canlılıkla ve hiciv havası içinde sergilemektedir.

Politik filmin savunucuları toplumsal bakımdan angaje olmuş solcu sinemacılarıdır. Bu sanatçılar politik filmle seyircilerin yeni istemlerine ve ruhsal durumlarına karşılık veriyorlar ve aynı zamanda «kendilerini anlatıyorlardı», yani değişme halindeki dünyada geçen olaylar karşısındaki görüşlerini dile getiriyor, gericiliğin yeni saldırıları karşısında protestolarını ortaya koyuyor, iyelik egemenliğine ve bireyciliğe karşı direniyorlardı.

Politik filmin hızlı gelişmesinin kısa tarihçesi şunu göstermektedir: Solcu politik filmler, bazı durumlarda (özellikle İtalya'da) işçi sınıfı partisi örgütlerinin ve sendikalarının maddi katkısıyla meydana getirilmiştir. Zaman zaman bu filmleri ilerici sinemacıların kurdukları kooperatifler, bazı durumlarda da sanatçıların kendisi (bunlar daha önce «tüketim» filmleri, ticari filmler çevirerek para kazanmış kimselerdir) finanse etmişlerdir. Fakat apaçıktır ki, sinema sermayesi harekete geçmeseydi politik filmler bu derecede yaygınlaşmazdı.

Burada, son yılların sinemacılığında göze çarpan en şaşırtıcı paradokslardan biriyle karşı karşıya bulunuyoruz. Birçok durumlarda solcu politik filmleri burjuvazinin en ileri gelen yapımcıları, stüdyo sahipleri finanse

etmektedir. Bunların temel ilkesi, ne pahasına olursa olsun, para kazanmaktır. Bunun yanısıra modanın rolü de yadsınamaz. Yapımcı şu hesabı yapıyor: En ilginç en yetenekli senaryocuya ve yönetmene tavizde bulunmakla, bir yandan filmin büyük kâr sağlamasında en önemli unsur olan gençliği çekmek, öte yandan da politik filmleri ve çok popüler olan yaratıcılarını yavaş yavaş pazarın istekleri, «tüketim» sinemacılığı modeli için kazanmaktır. Açıkça belirtmeliyiz ki, birçok durumlarda bu sonuç sağlanabilmiştir. Aradan kısa bir zaman geçince politik filmler «müşteri bulmuş-tur» ve bugün de durum aynıdır. Beyaz perdede açık saçık sahnelerle politik sahneler karışımı gitgide daha sık görülmekte, bazılarında acımasız ve şiddetli sahneler, felaket ve korku sahneleri yer almaktadır. Bu gibi örneklerde politik ideler, derin içeriği büsbütün değiştirilerek verilmektedir. Özel mülkiyet ilişkileri sözkonusu olunca araya zihinleri karıştıran elemanlar sokulmakta, hiciv ucuz mizah haline getirilmekte, toplumsal anlaşmazlıklar «iyiler ile kötüler» arasındaki moral anlaşmazlıklar olup çıkmaktadır.

İlerici nitelikteki politik filmlerde yapımcının etkisini oldukça kolaylaştıran bir unsur da, bu gibi filmleri çevirenler arasında toplumsal bilinci ve politik görüşü sermayenin egemenliğine karşı liberal bir direnişten öteye gidemeyenlerin oldukça kalabalık olmasıdır. Politik filmin tarihinde öyle dönemler (örneğin Amerika Birleşik Devletlerinde Vietnam harbine karşı savaşımın en çok geliştiği sıralarda) olmuştur ki, burjuva toplumunun liberal eleştirisinin yerini devrimci eleştirinin alması için nesnel olanaklar ortaya çıkmıştır. Bu olanaklardan yararlanılmamıştır çünkü bir yandan bu geçiş sinema sermayesince desteklenmemiştir ve desteklenmezdi, öte yandan ise politik filmin geliştiği dönemlerde toplumu eleştiren filmler çeviren birçok sinema adamları bu geçişe ruhi ve ideolojik bakımdan hazırlıklı durumda değildi. Burjuva yapımcılarının politik ve taktik tuzakları, kapitalist toplumun liberal eleştirisinden daha kesin ve derin bir eleştiriye geçmenin zorlukları ilerici eğilimli politik filmlerin önüne dikilen engellerin sadece bir bölümüdür. Politik filmler alanında başgösteren bunalım belirtileri de «solculuğun çocukluk hastalıkları»nın etkisiyle ortaya çıkmıştır.

Lenin, «Avrupa işçi hareketindeki anlaşmazlıklar» başlıklı yazısında revizyonizm (oportünizm, reformizm) ile anarşizmin (anarko-sendikalizm ve anarko-sosyalizm) yığınsal işçi hareketinin yarım yüzyıldan biraz fazla tarihi süresince tüm uygar ülkelerde çeşitli biçim ve nüanslarda ortaya çıktığını belirtmişti. İşçi hareketindeki anlaşmazlıkların en derin nedenlerinden birini işçi hareketinin gelişmesi oluşturunuyordu. Lenin yazısında şöyle diyor: «Bu hareket şu ya da bu hayali ideal açısından ölçüleceği yerde, sıradan insanların pratik bir hareketi olarak kabul edilirse, hep yeni yeni «yandaşlar» ve yeni emekçi yığınları kazanmanın, kaçınılmaz

olarak teori ve ideoloji alanında dalgalanmalara, eski yanlışlıkların yinelenmesine, yıpranmış anlayış ve yöntemlere bir an için dönüşmesine, vb. neden olacağı ve bunların Marksizmin ancak bazı elemanlarını, yeni anlayışın sadece belirli kısımlarını benimseyecekleri açıkça ortaya çıkar.»

Sözkonusu yazı 1910 yılında yazılmıştır, fakat işçi hareketinin büyümesiyle ilgili olarak işaret ettiği güçlükler, bizce, bugün için de geçerlidir. Bu da kurtuluş hareketinin gerçeklerini ve özel mülkiyet ilişkilerinin eleştirilerini yansıtan sanat yapıtlarını etkilemektedir ve etkilememesi mümkün değildir. Sözkonusu güçlükler, devrimci tutumları küçük-burjuva niteliği taşıyan, «sınırlı olan», toplumsal gelişme sürecine ve sınıf savaşımına bilimsel açıdan yansımayan sinemacıların yapıtlarında dramatik bir biçimde ortaya çıkmaktadır.

Costa-Gavras'ın yukarıda sözü geçmiş olan «Z» adlı yapıtı politik filmin gelişmesini müjdeleyenlerden biri olmuştur. Filmin Yunanistan'daki «kara albaylar»ın baskısı ve kanlı diktatörlüğüne karşı tutum almasına demokratik çevrelerce yüksek bir değer biçildi. Fakat Costa-Gavras'ın «Z» filminin ilk gösterilişinden iki yıl sonra hazırladığı «İtiraf» filmi beyaz perdede gösterilir gösterilmez gerici çevrelerin elinde sosyalizme karşı bir propaganda aracı halini aldı.

Marco Bellocchio'nun gelişmesi daha da karmaşık olmuştur. İlk ün kazanan «Elleri cepte» filminde sanatçı anarşist bir isyanın neden olduğu olumsuz sonuçları dile getiriyordu. «Çin yakındır» adını taşıyan ve «solcu» insanlara biraz alayla bakan filminden sonra, Bellocchio İtalya'daki Mao'cu gruplara karşı sempati göstermeye başladı. Hatta Çin'deki «kültür devrimi»nin İtalya'da da uygulanması gerektiğini bile ileri sürdü. Bunun otomatik olarak yapılmayacağını, İtalya koşullarına göre uygulanacağını söyleyen Bellocchio, 1968 yılında goşt eğilimli «İtalya Komünistler Birliği»ne girdi. «Birliğin» isteği üzerine de «Paola» ve «Yaşasın Kızıl Mayıs!» filmlerini çevirdi. Bu konular üzerinde çalışırken, iş arkadaşlarıyla birlikte, Paola'nın en fakir semtlerine giden Bellocchio, kahramanları olan emekçileri daha iyi tanımaya çalıştı. Bu semtlerde gördüğü bazı gerçeklere filmde yer veriyse de, adı geçen örgüt yöneticileri onun konuyu programlandığı gibi ele almasında ısrar ediyorlardı.

Doğmatik ilkelere dayanan bir istekler yaşamın gerçeklerine uymuyordu. Daha sonra filmi çeken grupla «Birlik» arasındaki anlaşma feshedildi. Bunun üzerine yönetmen «İtalya'da savaşkan bir sinemaya yer yoktur» sonucuna vardı.

Birkaç yıl sonra Bellocchio etkili ve güçlü bir yapıt olan «Canavara ilk sayfada yer verin» filmi çevirdi. Bu filmde yönetmen, anarşist isyancı olduğu ve Maoçulara yaklaştığı dönemdeki dekadandan ve polemik eğilimlerden sıyrılarak politik bir konu işlemektedir. Acaba bu yapıt bu yetenekli

sanatçının ideolojisinde ve yaratıcılığında bir dönüm noktası olacak mıdır?

Jean-Luc Godard, zamanında «yeni dalga»nın bir temsilcisiydi ve Fransa'da olduğu gibi dünya ölçüsünde de sinema dil, üslup ve konularının yenilenmesinde önemli adımlar attı. O dönemde Godard'ın «Soluk Soluğa», «Kendi yaşamını yaşamak» ve «Küçük asker» filmleri sinema ile ilgili tartışmaların merkezinde yer alıyordu. Fakat yine bu dönemde Godard'ın «gelişmesinde», kapitalizmi reddettiği halde, sosyalizmi benimsemeyen sanatçının da çelişkileri ortaya çıkmaya başlıyordu.

Godard, «Küçük asker» filminde, Gizli Ordu Örgütü (OAS) ile Cezayir'li yurtseverlerin acımasızlığı, duygusuzluğu arasına adeta eşit işareti koyuyor, her iki tarafın da, kahramanın «kişisel özgürlüğü»ne baskı yaptıklarını gösteriyordu. Tekniğin diktatörlüğünü kurduğu ve her çeşit insancıl duygunun yok olduğu bir gezegeni canlandıran «Alphaville» filminde ise dünyadan gezegene gelen «Figaro-Verite» adlı bir gazetenin muhabiri İvan Johnson, ipşanlar için savaşa atılmış bir kişi olarak gösterilmektedir. Godard sadece konuda değil, öykünün üslubunda da görüşlerin, kategorilerin ve ilkelerin göreceliğini ileri sürüyordu. Zamanın geçmesiyle Godard'daki bu göreceliğin sözde-diyalektik, anti-realist olduğu gitgide daha net olarak ortaya çıktı. Yönetimde görülen ideolojik kesmeleş, biçimin orijinal bir tarzdan altüst edilişleriyle yanyana gidiyordu.

60 yıllarının ikinci yarısında Godard «yeni dalga»nın mirasını ve estetiğini gözden geçirdi ve sanata bambaşka bir görüşle yaklaşılmasına taraf-tar olduğunu açıkladı. «Son zamanlara kadar», diyordu, «Bertolucci, Pasaolini ve ben pratik olarak, sanatta deneyimler yaptık. Fakat artık bu kadarı yeterli değildir. Sanatta deneyimleri sınıf savaşımının hizmetine vermek gerekiyor.»

Godard çağdaş sanatı, 20 yıllarının başlarında eski tiyatronun akademizmi ile birlikte burjuva sinemasının bütün aksesuarını, tüm gelenekleri, hatta sanatın kendisini reddeden sinemacıların isyancı eksantrizmine yanaştırmayı amaçlıyordu. O dönemde Sovyet sinemacılarından Dziga Vertov ile Sergey Einsenstein'in tartışmalarını hatırlatan Godard, Vertov'un belgesel sinema ile sanat filmi arasındaki çatışma ile ilgili görüşünü kural haline getirmektedir. Ona göre sanat niteliklerine ve «tavizde bulunan» Einsenstein'in sanatı bir çeşit oportünizmdir ve devrimci mevzileri terketmek anlamına gelmektedir.

Bugünkü Godard, dünkü isyanının kişisel olduğunu, artık «büyük toplumsal hareketlere» katılmak istediğini söylüyor, fakat, bağlanabileceği devrimci güçler göremediğini ekliyor.

Görüldüğü gibi devrimci sanatın, aşırı solun sinema düşüncesiyle ilgili

sayıklamalarının etkisiyle yozlaştırılması, adı geçen sinemacıların yapıtlarında en orijinal biçimler almaktadır. Bu çeşit yozlaştırmaların tehlikesi sanatçıların büyüklüğü ve etkililiği ölçüsünde artmaktadır. Çünkü genç sinemacılardan bir kısmı, uzun uzadıya düşünmeden, bunların peşine takılmaktadır.

Politik film solcuların tekelinde kalmış değildir; gerçek solcu ve sözüm ona «solcu» sinemacılardan sonra, gerici burjuva eğilimli yönetmenler de politik yaşamla ilgili konu ve uzlaşmazlıklara önem vermeye başlamışlardır. Konjonktürü, gençliğin ruhsal durumunu, seyircilerin politikaya karşı artan ilgisini gözönüne alan bu sinemacılar, seyircileri heyecanlandıran sorunlara yanıt vermeyi denemektedirler.

Burada, sinema dünyasının başka bir paradoksunu görüyoruz. Bir yandan burjuva eleştirisi ve basını, politikanın sanata düşman olduğu görüşünün propagandasını sürdürürken, öte yandan burjuvazi, politik sorun ve süreçleri doğrudan doğruya işleyen sanat yapıtlarını, evvelce eşi görülmemiş bir ölçüde, teşvik etmektedir. Varılan sonuç şudur: Bugün burjuva sinemacılarının emperyalizmin politika ve propaganda kurumlarına doğrudan doğruya hizmet etmek amacıyla politikada ve ideoloji alanında el atmadıkları konu kalmamış gibidir.

Örneğin burjuva sinemasının temsilcileri, emekçilerin ve gençliğin Lenin'e ve onun mirasına karşı ilgilerinin artması dolayısıyla, Lenin'in 100. doğum yıldönümüne kendi anlayışlarına göre «yanıt» verdiler. Danimarkalı yönetmen Kirsten Stenbeck Oktobr Devrimi'nin dahi yöneticisini en aşağılık biçimde kötüleyen bir film yaptı (aslında en ucuz cinsinden, bulvar sineması üslubunda bir bulamaç olduğu için bu film başarı kazanamadı). Oysa Amerikalı yönetmen Franklin Schaffner'in «Nikola ve Aleksandr» filmi ciddi ve dolayısıyla daha tehlikeli bir yapıtı. Film hazır-layanlar, üç Rus devriminin tarihini (Romanof ailesinin tarihçesi aracılığıyla) canlandırabilmek için tarihi adım adım izlemişlerdir. Bu filmde, içeriği ve havası bakımından tamamiyle gerçeğe uygun sahneler ve bölümler birbirini izlemektedir. Fakat yapıtın şurasına burasına Lenin'in Bolşevik Partisi'nin görüşlerinin tam tersini gösteren sahneler ustaca sokuşturulmuştur. Saf seyircinin böyle «kurnazca» bir kuruluş içinde gerçeğin nerede bittiğini ve yalanın nerede başladığını sezmeye güçleşmekte, hatta olanaksız hale gelmektedir. Franklin Schaffner'in adı geçen filminden iki üç yıl önce ABD'nde cumhurbaşkanı adayı seçimleri arifesinde, politik yaşama egemen iki burjuva partisinden birinin iğrenç kulislerinde çevrilen dolapları ortaya koyan son derece keskin çizgili bir politik film olan «The best man» yapıtını çevirmiş olması seyircilerin zihinlerinin bulandırılmasına ve Lenin ile devrim hakkında yalan yanlış fikirlerin yayılmasına büyük ölçüde yardım etmektedir. Schaffner'in adı geçen filmi çevirdikten sonra liberal, hatta solcu bir yönetmen olarak tanınması, eleştirel gerçek-

çilikten yana sayılması da seyircilerin gözünde «Nikola ve Aleksandr» filminin çekiciliğini ve gerçeği yansıttığına dair inancı pekiştirmiştir ...

Burjuva politik filmleri yapımının nedeni yalnız yukarda belirttiğimiz sol doğrultulu politik filmlerin çok «satmaları» değildir. Bu aynı zamanda sol doğrultulu film yapımını önlemeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla mahkemelerden ve politik sansürden ve daha da sık olarak «ekonomik sansür»den yararlanılmaktadır. Bu sonuncu önlem, hoşla gitmeyen filmlerin televizyonda ve sinemalarda oynatılma yollarını tıkamak biçiminde gerçekleştirilmektedir. Bu arada film eleştiricileri de işe koşulmaktadır.

1972 yılında Münih'te, gençlerin burjuva ahlâkı ile küçük-burjuva taşlaşmasına karşı isyanlarını dile getiren «Felâket» filmi çevrildi. Filmde «kentin babaları» Brandt'ın Doğu Avrupa politikasını eleştirmekte ve Silezya Almanlarının intikam amacıyla bir gösteri düzenlemeleri, bunlara karşı onların da bir karşı gösteriye hazırlanmaları canlandırılmaktadır. «Genç Alman sinemasının» geleneksel konu ile güdülen politikaya karşı moral ayaklanması gerici eleştiricileri çileden çıkarmıştır. 24 Mayıs 1972 günü «Süddeutsche Zeitung» da bir yazı yayınlayan Wolfgang Miller, aynı konuyu ele alan yazılara kıyasla kanısını son derece içtenlikle dile getirmiş, ve filme ve yönetmenine karşı nefret duyduğunu açıkça ortaya koyarak, şunları belirtmiştir: Fleckshman popüler bir yönetmen, «Bavyera'da avcılık sahneleri» adlı filmi onu «neredeyse genç Alman sineması»nın sembolü haline getirdi, filmleri kesin olarak sol doğrultulu, fakat son yapıtında «şu sıralarda politik filme musallat olan hastalıkların tüm iğrenç işaretleri bol bol yer almaktadır.» Politik filmin gelişmesinin ölçülerini anlayabilmek için şunu gözönünde bulundurmak gereklidir: Aralarından en iyilerinin büyük başarı kazanmasına ve çok popüler hale gelmesine karşın politik filmler kapitalist ülkeler sinemasında henüz egemen bir güce sahip değildir. Batının burjuva ülkelerinde filmlerin yapımında ve yayılmasında egemen olanlar hâlâ ticari filmlerdir. Böyle olsa da (hepsi değilse bile aralarından birçokları) sinema düşüncesinin en yeni buluşlarını ortaya koymaktadır. Ticari filmler yapan rejisörler bunları dikkatle izleyerek çoğu kez politik filmin konu, motif ve üslubunu uygulamayı denemektedirler ...

İki tip sinema anlayışı arasında bir çeşit kaynaşma dikkati çekmektedir. Bu kaynaşmada geniş seyirci yığınları tarafından anlaşılmaya çok önem veren büyük yönetmenlerin basit bir eğlence filmi olmayan yapıtlarda «tüketim filmleri» modellerine başvurmaları önemli bir rol oynamaktadır. Bu bir çeşit kaynaşmanın gerçekleşmesi sürecinde sinema sanatında «ticaret» ve «sanat» filmleri arasındaki alışılmış ayrılık tüm anlamını kaybetmekte, ortaya sık sık «karma» filmler çıkmaktadır. Örneğin Bernardo Bertolucci'nin «Paris'te son tango» filmi bunlardandır. Bertolucci bir burjuvanın yozlaşmasını anlatarak, burjuva toplumundaki yozlaşmayı ortaya

koyarken müstehcen filmler isteyen piyasaya açıktan açığa tavizde bulunmaktadır. Francis Capolla'nın «Vaftiz Baba» adlı filminde de iki tip sinema kaynaşarak, gangster filmiyle toplumsal eleştiri filminin karması ortaya çıkmaktadır.

Burjuvazinin gerici fikirlerini propaganda eden filmlerin çeşitliğine karşın, sinemanın, geniş yığınlar, «denenmiş» janr ve yöntemlere yöneldiği pratikte apaçık görülmektedir. Sosyalist ülkelerle, gelişme halindeki ve kapitalist ülkelerdeki ilerici sinemacılar ideolojik düşmanlarının bu özelliğini küçümserlerse, öncü sinema toplumsal niteliğinden ve insancıl anlamından çok şeyler kaybedebilir.

Bu söylenenler solcu politik filmler yapan gerçek sanatçıların, burjuva sanatı tüccarlarıyla halka «tuzak» kurma yarışına girişmeleri gerektiği anlamına gelmez. Fakat bunun karşısı da, yani polisin keyfi hareketlerinin, polisi ele alan burjuva filmlerindeki sanatsal araçlarla protesto edilemeyeceği görüşü de tehlikelidir. Kendine göre bir mantığı olan bu görüşe dayanan bazı ilerici sinemacılar, sinema alanında kazanılmış deneyimlerin kökten değiştirilmesi gerektiğini ileri sürmektedirler. Bu nedenle onların filmlerinde «sinema dilinde devrim» anlayışı amaç haline gelmekte ve perdede seyirciyi şaşkına çeviren acayiplikler, kimsenin çözemeyeceği hiyeroglifler, anlaşılabilir durumlar birbirini izlemektedir. Bunun sonucu olarak yeni içeriğin benimsenmesi sırasında sanatın doğal olan kendisini yenileme süreci ayaklar altına alınmakta, savaşkan sinemanın geniş yığınlarla, hatta politik fikirlerini aşılama çabıştığı seyircilerle kurduğu tinsel ve duygusal bağlar kopmaktadır.

Batıdaki burjuva sinemacıları, zaman zaman dünya sinemasının bir dönüm noktasına geldiğini, aksadığını, tehlikeli bir döneme ulaştığını söylemektedirler. Bu yargılar çeşitli temellere dayanmaktadır. Gerçekten de «Amarcord» yapıtıyla büyük bir başarı sağlayan Fellini, «Casanova» filmiyle bozguna uğramıştır. Ingmar Bergman'ın yeni filmleri daha öncekilerin düzeyine erişememektedir. «Missori'nin kaprisleri» filminde Jack Nicholson ve Marlon Brando bile zayıf bir oyun çıkarmakta, «Bonnie ve Clyde» ile «Büyük bir küçük adam» gibi filmleri çevirmiş olan Arthur Pen tanınmaz hale gelmektedir. Aşağı yukarı her zaman toplumsal ve felsefi düşüncesiyle dikkati çeken Stanley Kubrick, güzel fakat soğuk bir yapıt olan «Barry Lindon» adlı filminde, zamanımızın ihtiras ve çelişkilerinden kasıtlı olarak uzak kalmaktadır. Bu adları sayılan filmlere John Schlesinger'in «Marathon adam» ve Alain Resnais'nin «Yazgı» yapıtlarını da eklersek, Batıdaki hemen hemen tüm büyük yönetmenlerin yeni filmlerinin daha öncekilerden zayıf olduğu sonucuna varırız.

Hemen hemen dedim, çünkü şu anda bazı istisnaları hatırlıyorum. Her şeyden önce Bernardo Bertolucci'nin «1900» adlı büyük ve güçlü yapıtını

saymak gerekiyor. Sidney Lumeş de, «Network» gibi keskin bir toplumsal nitelik taşıyan filmin yaratıcısıdır. Martin Ritt'in Hollywood'un «kara listelerini» anlatan «Takma ad» filmi psikolojik niteliği ve somutluğu bakımından dikkat çeken bir yapıttır. Juan Bardem'in «Hafta sonu» yapıtında ise komik ve canlı bir üslupla bir işçinin bilinçlenmesi gibi ciddi bir sorun işlenmektedir.

Bu gibi filmlerin zaman zaman ortaya çıkması şunu göstermektedir: Önüne çıkan bütün güçlüklerle ve engellere karşın, politik filmin deneyimleri, gelenekleri unutulmamış, dünya sinemasına sapasağlam ve dönüşsüz olarak yerleşmiş ve sinema sürecinin bölünmez parçası haline gelmiştir. Sinemanın en iyi politik filmlerin açtığı yoldan gelişmeye devam edeceği kuşkusudur.

Sırası gelmişken şunu da belirtmeliyiz ki, politik film sorunları sadece burjuva sinemacılarını ilgilendirmiyor. Bilindiği gibi politik film kültürünün temelinde Sergey Einsenstein, Vsevolod Pudovkin, Dziga Vertov, Aleksandr Dovjenko'nun ilk yapıtları yer almıştır. Bunları izleyen «Çapayev», «Maksim», «Biz Kronstadt'danız», «Baltık sayılayı», «Lenin Oktobr'da», «Büyük Yurttaş» gibi Sovyet filmleri de sinemanın toplumsal ve politik filmler yönünde gelişmesine birçok yeni elemanlar sağlamıştır.

Üstelik politik film, Sovyetler Birliği ile öteki sosyalist ülkeler sinema sanatı için sadece devrim tarihi yöneltilen, ya da emekçilerin kurtuluş hareketi süreçleriyle ilgili olayları kapsayan sinema demek değildir. Politik bir film her şeyden önce sınıf savaşını yansıtan filmidir. Oysa sosyalizmin ekonomi, bilim ve teknik alanlarda kapitalizmle yarışması, epeyce uzun bir zamandan beri, çağdaş dünyadaki sınıf savaşında önemli bir cephe-dir. Politik filmin sınırlarını düşünürken bu gerçeği gözden kaçırmamak gerekir.

Sovyetler Birliği ile öteki sosyalist ülkelerin sineması ulusal, toplumsal ve estetik görevlerini yerine getirirken sadece dünya sinemasının «konu listesini» geliştirmekle kalmamakta, bunun yanı sıra sinema sanatı hazinesine yeniliklerle katkıda bulunmaktadır. Bu katkının çözümlenmesi özel yazılara konu olmaktadır. Ben burada, kapitalist dünyadaki politik film hakkındaki görüşlerimi dile getirirken, şunu belirtmek istiyorum: Politik film kavramı sosyalist ülkeler sinemasının deneyimleri bir yana bırakılarak belirtilemez.

Bu deneyimlerin dünya çapındaki önemini belirtirken bu alandaki yanlışlıklarımızı gömezlikten gelemeyeceğimiz gibi, çözemediğimiz sorunların önemini de küçümseyemeyiz. Fakat yine de sosyalist sinemanın, dünya sineması için yapılan yaratıcı araştırmalara katkısı tartışma konusu

olamaz ve bu katkıdan uluslararası kültür değiş-tokuşunda geniş ölçüde yararlanılmalıdır.

Bugünkü yumuşama, uluslararası sinema ilişkilerinin film festivalleri, ortak yapımlar, film değiştokuşu, yaratıcı tartışmalar, vb. aracılığıyla genişlemesine ve derinleşmesine çok elverişlidir. Şimdi sorun dünya sinemasındaki ilerici güçlerin, insan ve toplumsal ilerleme uğrındaki savaşımında yeni olanaklardan daha etkili bir biçimde yararlanmalarını sağlamaktır.

TÜSTAV

SSCB'nde Çalışma Hakkı

Dergimiz, bu yazıyla Sovyetler Birliği'nde insan hak ve ödevlerini yansıtan bir yazı dizisine başlamaktadır.

SSCB'nin 1977 yılında kabul edilen Anayasasında, çalışma hakkı, Sovyet vatandaşlarının temel hak ve ödevleri arasında en başta yer almaktadır. Bu haktan söz bile edilmeyen burjuva anayasalarının çoğundan ayrımlı olarak, Sovyet devletinin temel yasası her Sovyet vatandaşına iş sağlanması, yapılan işin nicelik ve niteliğine göre eşit ücret verilmesini, bu ücretin devletçe saptanan en az ücretten düşük olmaması gerektiğini belirlemektedir. Vatandaşa, toplumun gereksinimleri gözönünde bulundurularak, eğilim, yetenek, mesleksel hazırlık ve öğrenim durumuna uygun bir iş seçme olanağı sağlanmaktadır.

SSCB Anayasası'nda yer alan bütün haklar maddesel, hukuksal ve diğer bakımlardan garanti edilmektedir. SSCB'nde işsizlik yoktur. Fakat şunu da belirtmeliyiz ki, kapitalist ülkelerin bir türlü pençesinden kurtulamadıkları bu toplumsal felaketten genç Sovyet Cumhuriyeti de kaçınmamıştır. Buna da iç savaşın ve yabancı müdahalenin (1918-1920) sonucu olarak, ulusal ekonominin çok ağır bir duruma düşmesi neden olmuştur. Üretimin duraklaması ya da düşmesi gibi derlerden uzak olan planlı sosyalist ekonomik sistem, Sovyet Cumhuriyeti'nde işsizliğin, tarihsel bakımdan kısa sayılabilecek bir süre içinde ortadan kalkmasını sağlamıştır. Şöyle ki (*), 1928 yılının başlarında ülkede bir buçuk milyondan fazla işsiz bulunduğu halde, 1930 yılı sonunda iş borsası sonsuz olarak kapatılmıştır.

Sovyetler Birliği'nde iş yerleri sosyalist ekonominin, halk sağlığı ve eğitiminin, bilim ve kültürün gelişmesiyle sağlanmaktadır; çünkü işçi, memur, mühendis, vb. gereksinimi sürekli artmaktadır. Aşağıdaki çizelge SSCB'nde iş yerleri artışı hakkında bilgi vermektedir.

Sovyetler Birliği'nde herkese iş vardır ve ulusal ekonomi, çalışabilir vatandaşların yüzde 92'sine iş sağlamaktadır.

Burjuva gazeteleri, ikide birde herkese iş sağlamanın emek veriminin zayıflığından ileri geldiğini, Sovyetler Birliği'nde «gizli işsizler» bulunduğunu, İngiliz iş çevrelerinin organı Financial Times gazetesinin savına göre de başvurulara «yapılacak iş olup olmadığına bakılmadan iş veril-

(*) Dergimiz Enformasyon Bürosu bu yazının hazırlanmasında Sovyet Sendikaları Merkez Konseyine bağlı Sendikal Hareket Yüksek Okulu'nun verilerinden yararlanmıştı.

Yıllar	ülkenin nüfusu (milyon olarak)	işçi ve memur (milyon olarak)
1940	194,1	39,9
1960	216,1	62,0
1965	231,1	76,9
1970	243,9	90,2
1977	260	106,4

diğini» ⁽¹⁾ yazmaktadır. Bütün bu savlar her türlü temelden yokundur. Emek verimliliğinin zayıflığından nasıl söz edilebilir? Sovyetler Birliği'nin son beş yıllık bilançosunda emek verimliliğinde artışın sanayi üretiminde % 84, inşaat sektöründe % 78 olduğu; tarımda ise % 100 oranında büyüme sağlandığı görülmektedir.

Burjuva basın organları her yerde olduğu gibi Sovyetler Birliği'nde de üretimde otomatikleştirme ve makineleştirmenin işçi çıkarılmasına neden olduğunu, açıkta kalanların iş bulmakta güçlük çektiğini de iddia etmektedirler. Burada şunu belirtmeliyiz ki, burjuva basını Sovyet ekonomisine kapitalizm gerçekleri açısından değer biçmektedir. Kapitalist ülkelerde «rasyonalizasyon» gerçekten de işsizler sayısının artmasına yol açıyor. SSCB'nde ise durum bambaşkadır. Elbette ki işletmelerde modern teknolojinin uygulanmasıyla, emek verimliliğinin artması, personelden bir kısmının açıkta kalmasına neden olmaktadır, fakat bu iş, birincisi planlı olarak yapılmakta, emekçiler ücretleri aynı kalmak koşuluyla, başka işlere yerleştirilmekte, ikincisi de işten çıkarılanlar yeni kurulan işletmelerin işgücü gereksiniminin yarısını bile karşılayamamaktadır.

Sovyetler Birliği'ndeki planlama ve ekonomi organları emekçilere iş sağlanması sorununu çözmekle görevlidirler. Bu amaçla emek gücünü ülkenin bölgelerine göre paylaştırmakta, orta ve yüksek dereceli meslek okullarını bitirenler için işyerleri saptamakta, ülkede açılacak yeni işletmelerin emek gücü kaynaklarına, nüfus durumuna, vatandaşların bileşimine, vb. göre dağıtılmasını sağlamaktadırlar. Her cumhuriyette, emek gücünün kullanılması sorununu çözen devlet komiteleri bulunmaktadır; bu komitelerin il, yöre ve kentlerdeki kolları emek gücünün kontrolünü ve planlı dağılımını örgütlemektedirler. Böylelikle Sovyet devleti, çalışabilir her vatandaşa işyeri sağlamaktadır. SSCB'nde planlı olarak her yıl iki milyondan fazla vatandaşa işyeri sağlanmaktadır.

Yeni Anayasa, daha öncekiler gibi sadece çalışma hakkını güvence altına almakla kalmıyor; vatandaşa eğilim, yetenek, mesleki yetiştirme ve

⁽¹⁾ Financial Times, 9 Kasım 1977.

öğretim durumuna uygun iş seçme hakkını da sağlıyor. Bu ise parasız mesleki öğrenim görme, emekçilerin uzmanlığını yükseltme, yeni zanaatlar öğrenmesini sağlamakla gerçekleştirilmektedir. Ülkede bir ve iki yıllık, daha karmaşık meslekler için ise 4 yıllık meslek teknik okullarının sayısı 6.000'den fazladır. 1976–1980 yıllarını kapsayan beş yıllık planda 11 milyon kalifiye işçi yetiştirilmesi amacıyla bu okullara devam edenlerin sayısının bir kat daha artırılması öngörülmüştür.

Mesleki hazırlık sistemi sürekli yetkinleştirilmektedir. Genç kız ve erkeklerin mesleki uzmanlıkla birlikte orta öğrenim diploması da aldıkları mesleki teknik okulların çalışmaları gitgide daha fazla geliştirilmektedir.

Mesleki hazırlık sistemi 15 binden fazla zanaatı kapsadığı için gençlerin yönlendirilmesi sorunu büyük bir önem taşımaktadır. Devlet organları ile sendikalar, öğrencilerin eğilim ve yeteneklerini saptayabilmek için çeşitli önlemler almaktadırlar. Sovyetler Birliği'nde mesleki öğrenim tamamiyle parasızdır. 1976 yılında devlet, bu alanda harcanmak üzere 2,2 milyar ruble ayırmıştır. Son on yıl içinde bu ödenekler 2 kat artmıştır.

Doğrudan doğruya işyerinde sağlanan mesleki hazırlık sistemi sayesinde personel yetiştirme ve emekçilerin uzmanlık düzeyini yükseltme işi önemli bir rol oynamaktadır. İşletmelerde açılan kurslarda işçiler kendi alanlarında uzmanlıklarını yükseltmek ve modern teknik ve donatımları öğrenmek olanağına sahiptirler. Emek verimliliği alanında eylem gösteren okullarda öncü işçiler öğrencilere en yeni çalışma yöntemlerini öğretmektedirler. Bunun yanı sıra her emekçinin başka bir meslek öğrenebileceği okul ve kurslar da bulunmaktadır. Sovyet İş Yasası'na göre doğrudan doğruya işletmelerde açılan kurslarda uzmanlaşma çalışmaları iş saatlerinde ve ücrette herhangi bir kısıtlama yapılmadan yürütülmektedir. Kurs bittikten sonra işçilere yeni uzmanlıklarına uygun işyeri sağlanmaktadır.

Bu alanda harcanan çabaları anlatabilmek için şu kadarını belirtmek yeterli olsa gerek: 1977 yılında işletmelerde, dairelerde, örgüt ve kolhozlarda 34 milyonu aşkın emekçi yeni bir meslek öğrenmiş, uzmanlıklarını yükseltmişlerdir.

Emekçilerin kültür ve teknik alanında daha yüksek bir düzeye ulaşmalarında sendikalar da önemli bir rol oynamaktadır. Bunların örgütlediği halk üniversitelerinde teknik ilerleme ve ekonomi bilimi hakkında ders verilmekte, seminerlerde ise deneyimler üzerinde durulmaktadır. 1976 yılında bunlara 8 milyondan fazla emekçi devam etmiş, 10 milyondan fazla emekçi ise komünist emek okullarında kurslardan geçmiştir.

Emekçilerin işletmelerde yönetime katılmaları çalışma hakkının temel güvencelerinden biridir. Sürekli üretim konferansları, işçi toplantıları aracılığıyla sağlanan bu katılma, üretimin bütün alanlarıyla ilgili kararları etkilemektedir.

Sürekli üretim konferansları işletmelerde, şantiyelerde, atölyelerde, enstitü ve dairelerde düzenlenmektedir. Şu ya da bu işletmede kurulu emekçi genel konseyleri sürekli konferanslar için temsilciler seçmekte ve bu emekçiler üretim, planların yerine getirilmesi, rezervlerden yararlanma, emek verimliliğinin artırılması, yönetimin etkinleştirilmesi ve yapılan yanlışlıkların düzeltilmesi sorunlarını ele almaktadırlar. İşletme ve örgütlerin yöneticileri üretim konferanslarında alınan kararları ve yapılan önerileri gözönünde bulundurmakta ve emekçilere hesap vermektedirler.

Bugün ülkedeki işletme ve atölyelerde eylemde bulunan 130 bin sürekli üretim konferansına 5 milyon 400 bin kişi katılmaktadır. IX. beşyıllık dönemde bu konferanslar ekonomi alanında çalışmaların iyileştirilmesiyle ilgili 7 milyon kadar öneride bulunmuşlardır. **Sovyet vatandaşlarına çalışma** hakkını sağlamada hukuksal güvencelerin büyük bir önemi vardır. Bu güvenceler Sovyetler Birliği İş Yasası'nda olduğu kadar, cumhuriyetlerin iş yasalarında da yer almaktadır. Her şeyden önce şunu belirtmek gerekir ki, Sovyet yasaları vatandaşların işe girme haklarının sınırlandırılmasını ve ücretlerde cins, milliyet, din ve toplumsal köken açılarından indirim yapılmasını kesinlikle yasaklamaktadır. Sovyet yasalarında titizlikle belirtilen nedenlerle bir işçi ya da memurun işine son verme hakkına hiç kimse sahip değildir. İşletme yönetimi herhangi bir emekçiyi işten çıkarmak için geçerli nedenlere sahip olsa bile, sendikanın onayını almadan hiçbir şey yapamaz. Bu onay alınmadan işine son verilen emekçi şikayet etme hakkına sahiptir ve eski işine dönebilmektedir. Bu gibi durumlarda mahkeme ortaya atılan nedenlerin haklı olup olmadığını bile araştırmaz, çünkü işletme yönetimi sendikaya danışmadan karar almakla yasaları hiçe saymış olur. İşine dönen emekçi boşta bulunduğu süre için ortalama bir ücret alır. Genel olarak mahkeme, işletmenin uğradığı zararın emekçiyi işten çıkaran memurun, ödemesine karar verir.

Daha önce belirttiğimiz gibi üretimin yoğunlaşması işletmede ve idarede personel kısıtlamasına yol açmaktadır. Böyle olsa da iş yasası, işten çıkarılan emekçiler için sağlam garantiler öngörmektedir. Yönetim bu işten çıkardığı işçiye işletmede başka bir iş sağlayacak durumda değilse, emekçiyi başka bir işe alıştırmak için önlemler almak zorundadır.

Kadınların emeğini koruyan önlemlere İş Yasası'nda geniş bir yer verilmektedir. Bu da çok yerinde bir şeydir; çünkü bugün işçi ve memurların % 51'i ve kolhozcuların % 49'u kadındır. Sovyetler Birliği'nde kadınlar erkeklerle eşit haklardan olduğu gibi, ek olarak diğer bazı ayrıcalık ve kolaylıklardan da yararlanmaktadırlar. Örneğin yasalar kadınların ağır ve sağlığa zararlı işlerde çalışmasını yasaklamaktadır. Bunun yanı sıra kadınlardan gece ekiplerinde yararlanılması fazla mesai yaptırılması, hamile ve emzikli kadınlarla bir yaşına kadar çocuğu olan annelerin görevli olarak başka yerlere gönderilmesi de yasaktır. Hamile kadınlarla küçük yaşta

çocukları olan kadınlar personel kısıtlaması dolayısıyla işten çıkarılamaz. Yasalar, yıllık paralı izin ve sosyal sigorta hakkı korunmak koşuluyla, kadınlara yarım gün çalışma hakkı tanımaktadır.

Sovyet yasaları emekçiye insan onuruna yaraşır bir iş sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadırlar. Örneğin bir işletme müdürü sendikalara danışmadan çalışma normlarını, işçilerin kategorisini değiştiremez ve şu ya da bu atölyede çalıştırılacak işçilerin sayısı hakkında karar alamaz. Sendika örgütü, işçi ve memurların sağlığına zarar verebilecek şu ya da bu donatımın kullanılmasını yeni bile olsa yasaklama hakkına sahiptir. İşletmedeki çalışma rejimi, paralı izin listeleri, maddi isteklendirme fonlarının kullanılması, toplumsal-kültürel gereksinimlere, konut yapımına, çalışma koşullarının ve emeğin korunması koşullarının iyileştirilmesine, kısacası emekçilerin ilgisini çeken her şeyin yoluna konması, vb. gibi sorunlar sendika komitesinin onayı olmadıkça çözüme kavuşamaz. Sovyet İş Yasası'nda belirtildiği gibi sendikanın isteği üzerine, İş Yasası'nı çiğnediği, toplu sözleşmeye saygı göstermediği, bürokratik davranışlarda bulunduğu, işleri savsakladığı, vb. için, işletme yönetimi herhangi bir yetkilinin sözleşmesini feshedebilir veya işine son verebilir. Sendikalar tüm ülke ve ayrı ayrı cumhuriyetler çapındaki organlarının aracılığıyla emekçilerin ve tüm toplumun çıkarlarına uygun olarak hazırladıkları İş Yasası'yla ilgili tasarıları yasama organlarına sunabilirler.

Ulusal ekonominin gelişmesi için planlar hazırlama işlerine sendikalar aktif olarak katılmaktadırlar. Devlet organları, ekonomiyle ilgili planları ancak sendikaların fikrini aldıktan sonra onaylamaktadır.

İşte Sovyetler Birliği'nde, insan hakları arasında en önemlisi olan çalışma hakkı böyle sağlanmaktadır. Ülkede yaşama atılan gençlerin işsizlikle karşılaşmak, hatta iş arama zorunda kalmak gibi birşey akıllarından bile geçmemektedir. Gerçekten sosyalizm insanın sömürülmesine son vermiş ve Lenin'in dediği gibi her vatandaşa, «... modern teknik ve kültürün bütün kazanımlarından yararlanarak kendisi için çalışmasına olanak vermiştir.»⁽²⁾

(2) V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 35, s. 196.

Sayılarla SBKP

*(RSDİP'nin İkinci Kongresi'nin 75. yıldönümü üstüne *)*

Sovyetler Birliği Komünist Partisi önemli bir günlemeyi, Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin İkinci Kongresi'nin 75. yıldönümünü (Temmuz-Ağustos 1903) kutluyor. Bu Kongre'nin dünya çapındaki tarihsel önemi, Marksist devrimci örgütlerin birleşme sürecinin tamamlanması ve V. İ. Lenin'in saptadığı ideolojik, teorik ve örgütsel ilkeler temelinde Rusya işçi sınıfının partisinin kurulmasıdır.

SBKP 75 yıl içinde uzun ve şanlı bir yol geçmiştir. Partinin yönetiminde, Büyük Ekim Devrimi utkuya ulaşmıştır. Sovyet halkının tarihi, onun kazanımları SBKP'nin tüm çalışmalarıyla sınıksız bağlıdır. SSCB'de gelişmiş sosyalist toplumun kurulması, dünyada ilk kez tüm halkın devletinin oluşması bu kazanımların başlıca, belirleyici sonucudur. Sovyet halkının SBKP'nin yönetiminde elde ettiği kazanımlar, Ekim Devrimi'nin 60. yıldönümü öncesinde kabul edilen SSCB yeni Anayasası'nda yoğun bir biçimde yansıtılmış ve saptanmıştır.

Bu yazıda açıklanan veriler, Lenin'in partisinin nasıl geliştiğini ve güçlendiğini, onun sıralarına kimin girdiğini göstermekte, onun bazı önemli nicel ve nitel karakteristiğini yansıtmaktadır.

SBKP'NİN BÜYÜME ve GELİŞME HIZI: İlk kurulduğu günlerde küçük, illegal bir örgüt olan Lenin'in partisi, toplumun temelden değiştirilmesi uğrunda verilen devrimci savaşım sürecinde ülkenin en etkili politik güçü olmuştur.

- 1905 yılında partinin üye sayısı 8.400'dü.
- 1917 yılının Martında parti gizlilikten çıkıyor ve onun sıralarında artık 24 bin komünist vardır.
- 1917 Ekiminde, Partinin artık 350 bin üyesi vardır. Bu da partinin legal çalışma hakkına kavuşması dönemindeki üye sayısına oranla 15 kat fazladır. Geniş yığınlar, partide kendi politik yöneticisini görüyor, onun çağrılarını coşkuyla selâmlıyor.

Sovyet devletinin güçlenmesi ve yeni toplumun kurulması savaşımında SBKP gerçek yığinsal bir parti olmuştur. Bugün onun sıralarında 16 milyondan fazla komünist vardır. Partinin 24. ve 25. Kongreleri arasındaki dönemde, 2 milyon 600 bin kişi parti sıralarına katılmıştır. 25. Kon-

(*) Bu yazı dergimizin parti çalışmaları deneyimi değiş tokuşu şubesi tarafından SSCB'nde yayınlanan resmi belgelere dayanılarak hazırlanmıştır.

gre'den sonra iki yıl içinde partiye üye olanların sayısı 1 milyon 200 bini bulmaktadır.

Karakteristik olan, işçilerin, emekçi katmanların en bilinçli temsilcilerinin partiye akın etme, yazgılarını partiyle örgütsel bir biçimde bağlama, onun sıralarını güçlendirme çabalarının ülke tarihinin en güç ve en sorumlu dönemlerinde açık ve kesin bir biçimde belirmesidir. 1919'da karşıdevrim ordularının Moskova'yı çembere almaya kalkıştıkları, Petrograd'a dalmaya başladıkları dönemde genç Sovyet devleti yok olma tehlikesiyle karşılaşıyordu. Bu dönemde partiye yeni 200 bin devrimci işçi ve köylü girdi. Lenin'in ölümüyle büyük bir kayıba uğrayan parti o dönemde 240 bin öncü işçiyle güçlendirildi. Hitler işgalcilerine karşı savaşta SBKP, gerçekten çetin bir savaş yürüten parti oldu. Parti üyelerinin yarısından fazlası cephede savaşa katıldı. Büyük Anayurt savaşı sırasında her dört Sovyet askerinden biri Komünist Partisi üyesi ya da aday üyesiydi. Faşizme karşı savaşta 3 milyon komünist can verdi. Ama o dönemde, 5 milyon Sovyet yurtseveri parti sıralarına katıldı. Savaş öncesi SBKP'nin üye sayısı 3 milyon 900 bindi. Cephelelerde büyük kayıplara karşın, savaştan hemen sonra partinin üye sayısı 6 milyona ulaştı.

Partide bu yükseliş, sosyalizmde toplumsal gelişmenin tüm aşamalarından, partinin yönetici rolünün ve otoritesinin artmasından çıkan objektif bir eğilimdir. SBKP, toplumsal bileşim bakımından işçi sınıfının öncülüğünü sağlama yönündeki politikayı yaşamda gerçekleştireyor. Partideki işçilerin, aynı zamanda partiye yeni alınanlar arasında işçilerin sayısı mutlak ve orantılı bir biçimde artmaktadır. Bugün SBKP'nin tüm üyelerinin % 42'sini işçiler oluşturmaktadır. Parti üyelerinin 6 milyon 700 binden fazlası işçidir. Bu da 20 yıl öncesine oranla 4 milyon 300 bin daha fazladır. İşçiler arasında partililerin oranı İkinci Dünya Savaşı yıllarına oranla iki mislinden fazla artmıştır.

«İŞÇİ-KÖYLÜ BAĞLAŞIKLIĞINI GERÇEKLEŞTİREN PARTİ» ⁽¹⁾: Köylü nüfusun azalmasına, sanayi üretiminin ve temel yatırımların artmasına, tarımda makineleşme düzeyinin artmasına karşın, tarımda çalışan komünistlerin sayısı olarak artmıştır. Bugün SBKP üyesi 2 milyon 200 bin kolhozcu vardır. Bu da 1957 yılına oranla 900 bin daha fazladır.

İŞÇİ SINIFININ PARTİSİ TÜM HALKIN PARTİSİ: Gelişmiş sosyalist toplumun kuruluşu, partinin gelişmesinde yeni bir dönemi de başlatıyor. Bunun karakteristik yönü, herşeyden önce SBKP'nin sınıfsal karakterini koruyarak bugün, tüm halkın partisi olmasıdır. SBKP'nin yaşam ve çalışmalarının sınıfsal ve halkçı yönleri arasındaki karşılıklı diyalektik bağlar, onun bileşiminin oluşmasında da yansımaktadır. SBKP, tüm sınıfların ve toplumsal katmanların en önde gelenlerini sıralarında birleştirmektedir.

⁽¹⁾ V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 39, s. 358.

SBKP bileşiminin oluşmasında meydana gelen süreçler sağlıklı bir karaktere sahiptir. Çeşitli emekçi katmanları arasından partiye üye alınanlarla ilgili istatistik verilerin karakteri bunu doğrulamaktadır.

Tarımda çalışanların sayısının azalmasıyla, aynı zamanda birçok kolhozun sövhoza dönüşmesiyle partiye alınanlar arasında kolhozcuların oranı 1966'da % 13,7 iken 1976'da % 10,6'ya düşmüştür. Fakat köylüler arasında partililerin oranı artmaktadır.

	SBKP ÜYE BİLEşİMİ					
	1952-1955	1956-1961	1962-1965	1966-1970	1971-1975	1976
İşçiler	28,3	41,1	44,7	52,0	57,6	58,6
Köylüler (kolhozcular)	15,8	22,0	15,0	13,4	11,3	10,6
Mühendis ve teknikerler, tarım mühendisleri, zootekni, bilim, işçileri, öğretmen, doktor ve halk ekonomisinin öteki uzmanları	26,4	23,3	28,2	26,4	24,5	25,1
Devlet yönetim aygıtında çalışanlar	25,6	12,5	11,1	7,5	5,2	4,3
öğrenciler	3,9	1,1	1,0	0,7	1,4	1,4

PARTİ VE AYDINLAR: SBKP bileşiminde, bilimsel-teknik devrimin yaygınlaşmasında ülke ekonomisinin ve kültürün yükselmesinde önemli rol oynayan aydınlar büyük bir yer tutuyor. SBKP üyelerinin % 20'sini teknik elemanlar, mühendisler, çeşitli alanlarda çalışan uzmanlar oluşturuyor.

Son on yıl içinde halk ekonomisinde çalışan komünist uzmanların sayısı 3 milyon 253 bin kişi veya 1,7 kat artmıştır. Uzmanlar arasında partililerin oranı da artmıştır. Bugün her dört mühendis, tekniker, tarım mühendisi, zootekni, öğretmen ve her beş-altı doktordan biri komünisttir.

Bilimsel alanlarda çalışanlar arasında komünistlerin oranı yüksektir. 1977'de, partide 22 bin 600 bilim doktoru, 177 binden fazla bilim doktor adayı vardı. Bilim doktoru ve bilim doktor adayları arasında partililerin oranı % 65'i ve % 51'i bulmaktadır.

SBKP'de KADINLAR: 1 Ocak 1977'de kadınlar, tüm komünistler sayısının % 24,7'sini buluyordu. Son 10 yıl içinde 1 milyon 300 bin kadın par-

tiye girmiştir. 1.255 kadın, Partinin 25. Kongresi'ne delege seçilmiştir. Bu da tüm delegelerin % 25,1'ini oluşturuyor. Parti üyesi ve aday üyesi olan 1 milyondan fazla kadın partinin her düzeydeki yönetim organlarına seçilmiştir. Ayrıca parti üyesi birçok kadın parti komitelerinde ve örgütlerinde sekreter görevini yapmaktadır.

BİRLİK VE KUŞAKTAN KUŞAĞA GEÇİŞ: SBKP'de, devrim öncesi savaşında deneyimi olan bolşevikler, Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'ne, eski düzeni yıkanlarla, yeni sosyalist düzeni kuranlar, Büyük Anayurt Savaşı'nda silâhla ülkesini savunanlar ve genç komünist kuşaklar birleşmişlerdir.

1 Ocak 1977 yılına kadar SBKP'ne girenlerin sayısı yıllara göre şöyledir:

1917'ye kadar	425	1924	8.611
1917'de	2.071	1925-1927	67.083
1918	3.671	1928-1932	258.111
1919	7.671	1936-1940	392.896
1920	8.021	1941-1945	1.829.035
1921	3.410	1946-1956	2.450.984
1922	1.407	1957-1966	5.268.140
1923	1.299	1967-1976	5.062.765

SBKP üyelerinin üçte birinden fazlası son 10 yıl içinde partiye alınmışlardır.

1977 yılının ilk ayına göre, partide 25 yaşına kadarki komünistlerin oranı % 5,8, 26 ile 30 yaş arasındakiler % 10,8, 31 ile 40 yaş arasındakiler % 25,9, 41 ile 50 yaş arasındakiler % 26,4 51 ile 60 yaş arasındakiler % 18,1 ve 60 yaşın üstünde olanlar % 13'tür.

İDEOLOJİK HAZIRLIK-ÖĞRENİM VE YETENEK: Bunlar gelişmiş sosyalist toplumun yönetici partisinin üyeleri için çok önemli karakteristik çizgileridir.

Önceleri, örneğin politik egemenliğin güçlendiği 1922 yılında ekonominin kilit noktaları da Sovyet devletinin elinde bulunuyordu. O yıllarda Lenin, doldurulması gereken ciddi bir eksiklik olarak şunları belirtiyordu: «... yönetiminde olan komünistlerin kültür düzeyi yetersizdir.» ⁽²⁾ O zamanlar partide yüksek öğrenimi olan yalnız 2.317 komünist vardı. Bu da tüm üyelerin % 0,6'sını oluşturuyordu. Parti üyelerinin ezici çoğunluğu, yani % 88'i ilk öğrenimi olan ya da kendi kendine yetmişmiş kişilerdi, % 4,6'sı ise alfabesizdi.

⁽²⁾ V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 45, s. 95.

1977 yılında ise yüksek öğrenim yapmış ve orta öğrenim görmüş komünistlerin oranı % 66,7'yi bulmuştur. 8 milyon komünist, yani tüm parti üyelerinin % 49,5'i ya yüksek öğrenimlidir, ya da orta dereceli meslek okulunu bitirmiştir.

Parti tüm tarihi boyunca, hiçbir zaman bugünkü kadar, öğrenim düzeyi ve özel hazırlığı böylesi yüksek olan kadrolara sahip olmamıştır. Bölge, yöre parti komiteleri ve Cumhuriyetler Komünist Partileri Merkez Komiteleri sekreterlerinin % 99,5'i; semt, kent ve il komiteleri sekreterlerinin % 99,3'ü yüksek öğrenimlidir. Bunların çoğu sanayi ve tarım alanlarında uzmanlardır. Taban parti örgütlerin sekreterlerinin % 49,7'sinin de yüksek öğrenimi vardır.

SBKP, parti ve devlet işçilerinin uzmanlaşması, komünistlerin politik ve ekonomik alanlarda bilgilerini artırmaları için parti okulları ve bilimsel araştırma kurumlarına, sürekli olarak çalışan kurslara sahiptir. Partinin 24. ve 25. Kongreleri arasında parti okullarında 40 bin kişi öğrenim görmüş, 230 binden fazla parti ve devlet işçisi kurslarda yeniden eğitilden geçmiştir.

ÖRGÜTSEL YAPI: SBKP'nin yapısını oluşturan temel parti örgütleri pratik olarak her köy ve kent emekçi kolektifinde vardır. Son on yıl içinde, temel parti örgütlerinin sayısı 56 bin artmıştır. Üstelik bunlar giderek daha da büyüyor, güçleniyor. Bugün temel parti örgütlerinin sayısı 396 binin üstündedir.

Son on yıl içinde ülkede ek olarak 16 il ve 86 da kent komitesi kurulmuştur. Hızla gelişen bir sürü kentte ise 181 semt komitesi kurulmuştur. Bugün SBKP, 14 Birlik Cumhuriyeti Komünist Partisi Merkez Komitesi'nden, 155 yöre ve bölge, 10 il, 4.297 kent ve semt komitesinden oluşuyor.

Komünistler, parti örgütlerinin her düzeydeki yönetim organlarına giderek daha geniş ölçüde çekiliyorlar. SBKP'nin 24'üncü Kongresinden sonra seçimle görev başına getirilen parti aktifinin sayısı 700 bin kişilik bir artış göstermiş ve bugün 4,4 milyona ulaşmıştır. Parti örgütlerinde yönetime seçilen işçi ve kolhozcuların sayısı sürekli artmaktadır. Pratik olarak her semt ve kent örgütleriyle, partinin yöre ve bölge örgütlerinin yönetim organlarının yarısını işçiler ve kolhozcular oluşturuyor. Ekonomi yöneticileri, ekonominin değişik kollarında çalışan uzmanlar, bilim, halk eğitimi, sağlık, kültür ve sanat işçileri parti komitelerinde geniş olarak temsil ediliyor. Bu, parti komitelerinin geniş temsilli olmasına, yeterlikli kararlar ve önlemler almasına, eylemlerinde demokratik niteliklerin güçlenmesine yardımcı ediyor.

SBKP-ENTERNASYONALİSTLERİN PARTİSİDİR: SBKP, ülkenin 100'den fazla ulus ve halkının öncü güçlerini sıralarında birleştiriyor. Hangi ulustan olursa olsunlar, bütün komünistlerin hakları ve sorumlulukları birdir.

Komünistler, herkes için geçerli olan parti-yoldaşlık disiplinine bilinçli ve gönüllü olarak uyarlar, örgütlerinin ve genel olarak partinin durumu hakkında eşit sorumluluk taşırlar.

Birlik ve özerk cumhuriyetlerde, özerk bölge ve il parti komitelerinde, yerli uluslardan komünistlerin sayısı sürekli artıyor. Bununla birlikte, parti örgütleri de giderek çok uluslu oluyorlar.

Parti içindeki bu süreç, SSCB'nde yeni tarihsel topluluğun, tüm halkın ekonomik kompleksi haline gelen, kültürün gelişmesine, ulusların ve halkların yakınlaşmasına yardım eden ve birlik cumhuriyetleri ekonomilerinin gelişmesini yansıtan Sovyet halkının oluşmasıyla sıkı sıkıya bağlıdır.

Çocukluktan Yoksun Çocuklar

Günümüzde birçok kapitalist ve az gelişmiş ülkede milyonlarca çocuk eğitim görme olanağına sahip değildir ve yaşamlarını kazanmak zorundadırlar. Özellikle sömürge ezgisinin sonuçları ve yenisömürgecilik politikası yüzünden gelişmekte olan ülkelerin çocukları son derece ağır bir durumdadırlar. Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkelerinde her yıl dünyaya gelen 80 milyon çocuğun üçte biri çeşitli hastalıklara yakalanmakta, dört çocuktan biri beş yaşına varmadan ölüp gitmektedir. En fazla çocuk ölümüne Afrika sahne olmaktadır. Örneğin Zambiya'da 1.000 bebekten 259'u, Gabon'da 229'u, Nijer'de 200'ü, Moritanya'da da 187'si yaşına varmadan ölmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü'nün verilerine göre Latin Amerika'da 1 milyon çocuk iyi beslenememe yüzünden ölmeye mahkumdur.

Faşist ve anti-demokratik rejimlerde çocuklar gerçekten insanlık dışı koşullar içinde yaşamaktadır. Şili'de çocuk ölümünün oranı binde 63,3'tür. Başlıca nedeni de besinsizliktir. Paraguay'da, «Emboscada» adlı toplama kampında, olgun yaştaki insanların yanı sıra çocuklar da bulunmaktadır. Haiti'de nüfusun yüzde 90'ı alfabetizdir, çünkü çocukların çoğu okula gitme olanağından yoksundur. Güney Kore'de hemen hemen 3 milyon çocuk ekmeğini kazanmak ve ailesine yardım edebilmek için çalışmak zorundadır. Güney Afrika Cumhuriyeti'nde beyazlar arasında bin çocuktan 27'si ölmekte, bu oran yerli halk için binde 300'ü bulmaktadır.

Gelişmiş kapitalist ülkelerde 10-14 yaşları arasındaki çocuklar emek gücünün % 4'ünü oluşturmaktadır. Yasalar küçük yaşta işçi çalıştırılmasını yasaklasa da, on binlerce çocuk sömürülmektedir. ABD tarım sendikalarının verilerine göre bu ülkedeki çiftliklerde ve plantasyonlarda çalışan çocukların sayısı en azından 800 bindir. Aralarından büyük çoğunluğuna hiçbir ücret ödenmemekte, patronlar bu çocukların ana ve babalarının ücretine ufak tefek zamlar yapmakla yetinmektedirler. Amerika Birleşik Devletleri'nde okul çağındaki 5 milyon çocuk okula gidememekte, 3 milyon çocuk ise okula sadece 5 yıl devam edebilmektedir.

Federal Almanya'da da çocuk emeğinden geniş ölçüde yararlanılmaktadır. 1974 yılında bu ülkede tarım alanında çalışan 16 yaşından küçük çocuklardan 3.200'ü iş kazası geçirmiş, bunlardan 17'si ölmüştür. Batı Almanya'daki resmi makamlar sadece 1976 yılında çocukların çalıştırılmasını yasaklayan yasaya aykırı 682 olay saptamışlarsa da, bu suçlu işleyenlerden yalnız 78 kişi cezalandırılmıştır.

İtalyan sendikalarının verilerine göre, bu ülkede 500 bin çocuk sömürül-

mektedir. İspanya'da ise 14 yaşından küçük 200 bin çocuk çok ağır işlerde çalıştırılmaktadır.

Kapitalist ülkelerdeki gazeteler, son yıllarda ana ve babaların çocuklarına karşı insanlığa aykırı davranışlarına gitgide daha geniş yer vermektedir. ABD'nde bu gibi olayların sayısı yılda bir milyonu bulmakta ve aşağı yukarı 2 bin olay ölümlle sonuçlanmaktadır. FAC'nde her yıl 2 bin kadar çocuğun ağır yaralar aldığı ve 150 çocuğun bu yüzden öldüğü saptanmıştır. Fransız polisinin verilerinden anlaşılacağı üzere, bu ülkede ana ve babalarının kötü davranışları yüzünden 1977 yılında 265 bin çocuk «tehlike geçirmiştir». İngiltere'de ana ve babalarının kötü davranışları sonucunda her gün 2 çocuk ölmekte, 4.700 çocuk ise sakat kalmakta, ya da anormal çocuklar saflarına katılmaktadır.

N. K.

Açıklama

Hükümet Türk-İş'in başarılarıyla anlaştı. Bu uzlaşma, özünde, emperyalist tekellerin, Uluslararası Para Fonu'nun, işbirlikçi büyük burjuvazinin istemlerinin uygulanmasıdır.

Yerli ve yabancı tekeller bu uzlaşmayla dolaysız olarak ücretleri dondurmayı, sömürüyü arttırmayı, sendikal hakları kısıtlamayı, işçi sınıfının ekonomik ve sosyal kazanımlarını geri almayı amaçlıyor. Böylece, bunalımın yükünü işçi sınıfının, emekçi yığınların sırtına daha da yüklemek istiyorlar.

Bu uzlaşma, Türk-İş yönetimini, sarı sendikacıları ayakta tutmak çabasını güdüyor. Bu uzlaşma sendikal hareketi burjuvazinin kontrolü altına almaya, özellikle devlet sektöründe sınıf sendikalarının örgütlenmesini önlemeye yöneliyor. İşçilerin işyeri seçme özgürlüğünü kısıtlıyor, işçi kıyımlarını, sürgünleri yasallaştırıyor. Referandum isteminin demokratik özünü boşaltıyor.

Burjuvazi, sarı sendikacılar eliyle, işçi hareketinde sınıf uzlaşmacılığını yaymaya çalışıyor. Böylelikle işçi sınıfının savaşını gemlemeye, işçi sınıfını kapitalizmle «bütünleştirmeye» çalışıyor. Bunun için işçi sınıfı arasında ayrıcalıklı bir işçi aristokrasisi yaratmaya, «kârdan pay alma», «işletmeye ortak olma», «yönetime katılma» yutturmacasıyla işçi hareketini bölmeye, sınıf savaşını yozlaştırmaya çalışıyor.

Bu uzlaşmayla sendikaların, burjuvaziden ve burjuva hükümetlerinden bağımsızlığına bir darbe indiriliyor. Ücretlerin, sendikal istemlerin saptanmasında tabanın söz ve karar sahibi olma ilkesi, sendikal demokrasi çiğneniyor.

Hükümet ve Türk-İş'in başları, bu uzlaşmayla işçi sınıfını köylünün, öteki emekçi yığınların karşısına koyuyor. İşçi sınıfıyla tüm emekçi katmanlar arasındaki dayanışmanın temelini baltalamak, böylece emperyalizme, faşist tirmanışa karşı olan güçlerin birliğini engellemek istiyorlar.

Belgeyi imzalayanlar bu gerçekleri maskelemek için sık sık demagojiye başvuruyor, lâf kalabalığı yapıyorlar. Bunalımın, ekonomik çıkmazın nedeni işçi ücretlerine bağlıyorlar. Politik bunalıma ise sınıf savaşının neden

olduğunu ileri sürüyorlar. Böylece holdingçi burjuvazinin konumlarını savunuyor, amaçlarına bu yönde kılıf giydireyorlar. Bunu yapmakla, bunalımın gerçek nedenlerini, emperyalizme bağımlılığı, kapitalist sömürüyü, işbirlikçi, tekelci burjuvazinin egemenliğini, faşist tırmanışı gözden gizlemek istiyorlar.

Öte yandan da, işçi sınıfına, devlet sektöründe sınıf çıkarları için savaştan vazgeçmesini dayatıyorlar. Gerçekte ise, bu yöntemler tekellerle devletin bütünleşme sürecini hızlandırıyor.

Bu uzlaşma nasıl bir ortamda yapılmıştır? Emperyalizmin, NATO'nun Türkiye üstündeki baskısı artıyor. Gerici-faşist güçler, Maocular, saldırılarını yoğunlaştırıyor. Hükümeti sağa çekme girişimleri üsteliyor. Holdingçi burjuvazi, MESS patronları işçi sınıfına, Maden-İş'e karşı yeni bir saldırıya geçmiş bulunuyor. Hükümetin bocalamasından, işçi hareketine karşı bu yeni saldırıdan emperyalizmin işbirlikçisi, gerici-faşist güçler yararlanıyor, demagogilerini arttırıyorlar.

Hükümet emperyalist tekellerin, gerici-faşist güçlerin baskısına boyun eğmekle, onlara ödün vermekle halktan aldığı desteği yitiriyor. CHP içinde bu politikaya karşı tepki geliyor. Emperyalizm, işbirlikçi büyük burjuvazi gerici-faşist karması hükümet eliyle uygulayamadığı plânlarını, CHP ağırlıklı hükümete uygulamak istiyor. Eski hükümetin açık, kaba baskıterör yöntemlerinin yerini ince, üstü kapalı yöntemler alıyor.

Ücretlerin dondurulması, işçi haklarının budanmasını öngören bu uzlaşma, devalüasyon, işçi sınıfının ve dar gelirliilerin zararına olan vergi düzenlemesi ve halkın sırtına bindirilen zamlarla gelişen zincirin yeni bir halkasıdır. Bununla yanyana, ilerici güçlere, demokratik hak ve özgürlüklere karşı baskılar artıyor.

Hükümetin halka verdiği tüm sözlere karşın böylesi bir tutum alabileceğini, bunun sınıfsal ve politik nedenlerini TKP, daha onun kurulduğu ilk günden bir bildiriyle halkımıza açıklamıştır. Merkez Komitesi plenumunda hükümetin işçi sınıfına uzlaşmacılığı, pasifliği aşılama, sarı sendikacılığı desteklemek ve kendine dayanak yapmak çabası vurgulanmıştır. Gelişmeler partimizin bu görüşünü doğruluyor.

TKP, işçi sınıfının çıkarları temelinde sendikal birliği, DİSK, Türk-İş üyesi ve bağımsız sendikaların emperyalizme, faşist tehlikeye, kapitalist sömürüye karşı savaş birliğini savunuyor. Bu savaş, halkımızın ulusal bağımsızlık ve demokrasi savaşının kopmaz bir halkasıdır. TKP, tüm ulusal, demokratik güçleri işçi sınıfına yönelen bu saldırının karşısına birlikte çıkmaya çağırıyor.

Bir avuç sarı sendikacı ile hükümet arasındaki bu uzlaşmaya karşı, işçi

ve sendika hareketinde doğan tepkiler, işçi sınıfının savaş yolundan dön-
meyeceğini gösteriyor. İşçi sınıfının hak ve özgürlüklerini, sınıf sendikacılı-
ğını ödünsüz savunmadan, emperyalizmden güç alan faşist tırmanışa, baş
tehlikeye karşı başarıyla savaşamaz.

Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi

25 Temmuz 1978

TÜSTAV

Alman Komünist Partisi Prezidyumu'na

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi, Türkiye işçi sınıfı ve emekçileri adına, kardeş Alman Komünist Partisi'nin yayın organı Unsere Zeit gazetesine karşı Federal Almanya'da gerici, militarist egemen çevrelerin giriştikleri saldırıyı, gazeteye karşı dava açılmasını şiddetle protesto eder.

Federal Almanya işçi sınıfının, emekçilerinin sesi olan Unsere Zeit gazetesine karşı yürütülen bu saldırı, yalnız komünistlere değil, bütün ilerici, barışsever, anti-faşist, anti-emperyalist güçlere, bütün halkın demokratik hak ve özgürlüklerine karşıdır.

Böylesi bir saldırı, en gerici, yayılcı emperyalist çevrelerin «soğuk harp» çiliği körüklemek, yumuşama sürecini baltalamak, silâhlanmayı hızlandırmak girişimlerini maskeleyen taktiği ile bağlıdır. Unsere Zeit gazetesine karşı yürütülen bu saldırı, yeryüzünde barış ve güvenlik için, ulusal bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm için savaşan bütün güçleri, bu arada Türkiye işçi sınıfını, halkımızı yakından ilgilendiriyor.

Unsere Zeit gazetesi emperyalizmin, NATO'ya egemen çevrelerin tezgahladıkları oyunları, provokasyonları sürekli açığa vuruyor. Gericiler, militarist egemen çevreler buna dayanamıyor. Federal Almanya işçi sınıfının, demokratik güçlerin sesini boğmak, onu susturmak istiyor.

Federal Almanya'da çalışan Türkiye'li işçiler, Batı Alman tekellerine, gerici egemen güçlerin provokasyonlarına, baskılarına karşı savaşta Batı Alman işçileriyle, sınıf kardeşleriyle beraberdir. Proletarya enternasyonalizmi ilkelerinden hiçbir zaman ayrılmayan TKP, Türkiye komünistleri kardeş Alman Komünist Partisiyle onun yayın organı Unsere Zeit gazetesine tam bir dayanışma içindedir.

Gericiler, militarist güçler, eski-yeni faşistler: Unsere Zeit gazetesinden elinizi çekin!

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
İ. Bilen*

7 Temmuz 1978

Venezuela Komünist Partisi Başkanı Gustavo Mahado yoldaş'a

Değerli Gustavo Mahado yoldaş,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi adına, 80. doğum yıldönümünüz nedeniyle Sizi candan kutlarım.

Türkiye komünistleri Sizi Venezuela işçi sınıfının ve dünya komünist hareketinin seçkin bir savaş eri olarak tanıyorlar.

Komünist hareketin sıralarında ve Komünist Partisi'nin başında uzun yıllar Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ülkülerinin gerçekleşmesi için savaş verdiniz.

Size barış, demokrasi ve sosyalizm savaşınızda yeni yeni, büyük başarılar, sağlık ve uzun ömürler dileriz.

*Komünist selamlarımızla
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
İ. Bilen*

19 Temmuz 1978

**Batı Berlin Sosyalist Birlik Partisi Başkanı
Horst Schmitt yoldaşa**

Değerli Horst Schmitt yoldaş,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi adına, Batı Berlin Sosyalist Birlik Partisi başkanı seçilmeniz nedeniyle Sizi candan kutlarım.

Savaşınızda, sorumlu çalışmalarınızda Size yeni, yeni başarılar, sağlık ve esenlik dilerim.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
İ. Bilen*

22 Temmuz 1978

SBKP Merkez Komitesine

Değerli yoldaşlar!

SBKP Merkez Komitesi Politik Bürosu üyesi Fedor Davidoviç Kulakov yoldaşın beklenmedik ölümüyle duyduğunuz derin acıyı biz, Türkiyeli komünistler içezici duygularla paylaşıyoruz.

F. Kulakov yoldaşın ölümüyle Sizler, tüm Sovyet halkı Leninci bir komünizm kurucusunu, uluslararası komünist hareketi özverili bir savaş yoldaşını kaybetti. Leninci bu savaşçının anıları önünde saygıyla eğiliriz. Onun savaşkan anıları her zaman içimizde yaşıyacaktır.

Yüce Sovyet halkına, büyük Lenin'in partisine, Sizlere baş sağlığı dileriz.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
I. Bilen*

18 Temmuz 1978

XI. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivaline katılan dünya gençliği temsilcilerine

TKP Merkez Komitesi, Türkiye Komünistleri, Türkiye işçi sınıfı adına XI. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali'ne katılan dünya gençliğinin temsilcilerini en sıcak, devrimci duygularla selâmlar.

XI. Gençlik Festivali «Barış, dostluk, anti-emperyalist dayanışma» belgisi altında dünyanın dört bir yanından genç insanları bir araya getiriyor. Bu festival, gençliğin bu büyük forumu, emperyalizmin gerginliği arttırma, «soğuk harb»çiliği körükleme çabalarını, Sovyetler Birliği'ne, öteki sosyalist ülkelere, dünya devrim sürecine karşı provokasyonlarını yoğunlaştırdığı bir dönemde toplanıyor. Dünya gençliği böylesi yığinsal bir çıkışla emperyalizmin bu saldırılarının karşısına dikiliyor. Barış, halklararası dostluk, ulusal ve sosyal kurtuluş bayrağını yükseklerde dalgalandırıyor.

XI. Gençlik Festivali Küba'da toplanıyor. Dünya gençliği, Küba halkının sosyalizmi canla başla nasıl kurduğunu, geliştirdiğini somut olarak gözle-riyle görüyor. Küba, Amerikan emperyalizminin kapısı önünde, dünyanın bu bölgesinde sosyalizmin köprübaşdır. Sosyalist dünya sisteminin ayrılmaz bir parçasıdır. Küba günümüzde Latin Amerika devrimcilerine güç kaynağı oluyor. Emperyalizmin saldırılarına karşı Afrika'da kurtuluş savaşı veren halkların somut yardımına koşuyor. Böylelikle – Fidel Castro yoldaşın önderliğinde, Küba Komünist Partisi, Küba işçi sınıfı ve halkı, proletarya enternasyonalizmi görevlerini özveriyle yerine getiriyor. Bu proletarya enternasyonalizmi, Türkiye gençliğine savaşlarında destek oluyor.

Türkiye gençliği ilk kez legal ve yığinsal bir biçimde Dünya Gençlik Festivali'ne katılıyor. Bu festival, Türkiye'de emperyalizmin baskısının, faşist tirmanışın yoğunlaştığı, her geçen gün genç insanların, faşist komandoların, polisin, maocu provokatörlerin kurşunlarıyla can verdiği koşullarda toplanıyor. Böylesi sert savaş koşullarında yürütülen festival hazırlıkları «Yolumuz işçi sınıfının yoludur» diyen, faşizme ve emperyalizme karşı yiğitlikle savaş veren Türkiye gençliğinin bu savaşımına yeni bir hız ve atılım getirmiştir. Gençliğin anti-faşist, anti-emperyalist eylem birliğinin oluşmasında, güçlenmesinde yeni bir adım olmuştur. Bu süreç, partimizin öne sürdüğü, ulusal demokratik güçlerin eylem ve cephe birliğinin oluşmasına yardımcı oluyor.

Türkiye Komünist Partisi, Küba'da toplanan dünya gençliğinin ayrılmaz bir parçası olan Türkiye gençliğinin temsilcilerini, diğer ülkelerden gelen

genç savaşçıları, dünya gençliğine sıcak bir konukseverlik gösteren Küba gençliğini, kardeş Küba Komünist Partisi'ni içtenlikle selâmlar.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
İ. Bilen*

27 Temmuz 1978

TÜSTAV

«Yeni Çağ» dan Okurlara

Sayın okurlar,

Dergimize karşı istekler günden güne artıyor. Biz bu istekleri elimizden geldiği kadar karşılamaya çalışıyoruz. Okurlarımızdan, adresleri açık ve doğru olarak yazmalarını, özellikle şehir ve mahalle numaralarını titizlikle belirtmelerini rica ederiz. Adreslerini değiştirenler, yeni adreslerini bize derhal bildirmelidirler.

Dergiye abone olmak ve diğer yayınlarımızı edinmek isteyenler adresimize bir mektupla bildirebilirler.

1. L. I. Brejnev, «LENİN'İN 100. YILDÖNÜMÜ, SBKP'NİN XXIV. KONGRESİ, SSCB'NİN 50. YILI»
2. NAZIM HIKMET, BÜTÜN ESERLERİ (Şimdiye kadar 8 cilt çıkmıştır),
3. BİLİMSEL KOMÜNİZM,
4. LENİN (Biografisi),
5. BÜYÜK OKTOBR 50 YAŞINDA
6. S. Üstünel, «SAVAŞ YOLU» (3. baskı)
7. S. Üstünel, «GÜNÜMÜZDE TKP»
8. S. Üstünel, «GÜNEŞLİ DÜNYA»
9. A. Saydan, «ALMAN DEMOKRATİK CUMHURİYETİ»
10. A. Saydan, «YEDİ SOSYALİST ÜLKEDE DÜN-BUGÜN-YARIN»
11. A. Saydan, SOVYETLER BİRLİĞİNDE 12 GÜN»

Adresimiz: Yeni Çağ – Stredisko pro rozširovani tisku,
Praha 6, Thakurova 3, Czechoslovakia

İÇİNDEKİLER

Sayfa

xx: Ekonomi ve Demokrasi	577
<i>Jozef Lenart</i>	
xx: Güney Afrika: Yükselen Devrim	589
<i>YusuŖ Dadoo</i>	
xx: Önemli Bir Kilometre taşı: Hindistan Komünist Partisi'nin XI. Kongresi	598
<i>C. Rajeswara Rao</i>	
xx: Millileştirilmiş Kesim ve Komünist Konum	611
<i>Carlos Costa</i>	
xx: Afrika'nın Görünümü: Kurtuluş Hareketinin Gerçek Durumu ve Perspektifleri	618
<i>Jeremian Mosotno</i>	
xx: Reünyon Halkı Özgürlük İstiyor	624
<i>Jean Batista Ponama</i>	
xx: Irak Köyünde: Değişimler ve Sorunlar	630
<i>Jasem Mohammed Al-Helvai</i>	
xx: Bilginler Nötron Bombasına Karşı Çıkıyor	639
xx: Politik Film Sorunu: Kapitalist dünya sinemasında görülen bazı eğilimler	646
<i>Prof. Aleksandır Karaganov</i>	
xx: SSCB'nde çalışma hakkı	658
xx: Sayılarla SBKP: RSDİP'nin İkinci Kongresi'nin 75. yıldönümü üstüne	663
xx: Çocukluktan yoksun çocuklar	669

ÖZEL SAYFALAR

xx: TKP Merkez Komitesinin açıklaması	671
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Alman Komünist Par- tisi Prezidyumu'na mesajı	674
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Venezuela Komünist Partisi başkanı Gustav Mahado yoldaşa mesajı	675
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Batı Berlin Sosyalist Birlik Partisi başkanı Horst Schmitt yoldaşa mesajı	676
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın SBKP Merkez Kom- itesi'ne başsağlığı mesajı	677
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın XI. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivaline katılan dünya gençliği temsilcilerine mesajı . . .	678